

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וחמש-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום חמישי, ב' בסיוון התשנ"ד (12 במאי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 09:02

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
מידע על חללים ערבים	
סכנת סגירת מרכז בבית-החולים "הלל יפה"	
הצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)	
שאלות ותשובות	
סגירת יישובים בפני עולים מאתיופיה	
יחס המשרד לעולים בבת-ים	
הצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)	
שאלות בעל-פה	
פערי הכנסה והשכלה בין יוצאי עדות המזרח לבין יוצאי עדות אשכנז	
הצעת חוק הספורט (תיקון – הזדמנות שווה לשימוש במתקני הספורט), התשנ"ד-1994	
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)	
הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – תחילת זכאות לקצבת פרישה לעולים), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)	
הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדין – הארכת מועד), התשנ"ד-1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
סדרי הדיון בישיבת המליאה	
הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)	
שאלות בעל-פה	
השתתפות המשרד לענייני דתות באירועי יום ירושלים	
שאלות ותשובות	
ידיעה על הפעלת כוחות שיטור פלשתיניים בתחומי ישראל	
אימונים מחתרתיים בנשק מטעם "כך"	
ציון העדפה מינית של אזרחים על-ידי המשטרה	
אמצעי מיגון למוניות	
טיפול המשטרה בתלונות על תפיסת מקום חנייה פרטי	
בדיקות ביטחוניות במקומות ציבוריים	
התבטאות של אחמד טיבי ב"ערב חדש"	
התססת הציבור הערבי בישראל לאחר הטבח בחברון	
משטרת תנועה	

שימוש בכוח בפיזור הפגנות
התערבות המשטרה בסכסוכים פוליטיים
הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – פרסומת המכוונת לקטינים),
התשנ"ד–1993
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סדרי הדיון בוועדה), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות מרובות ילדים),
התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי משלחת מטעם הבונדסטג
הצעה לסדר-היום
המלצות ועדת-פוגל לגבי הרפורמה בקרנות הפנסיה
הצעות לסדר-היום
שביתת בני משפחות חללי פיגוע הטרור בעפולה
הצעה לסדר-היום
העסקת שוטרים בשכר
הצעה לסדר-היום הסחבת ואי-השלמת חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת היום, יום חמישי, ב' בסיוון התשנ"ד, 12 במאי 1994.

אנו מתחילים בסעיף הראשון על סדר-היום: שאלות בעל-פה. אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי להציג שאלתא בעל-פה מס' 308, בנושא: מידע על חללים ערבים.

מידע על חללים ערבים

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, הובא לידיעתי כי שלטונות ישראל העבירו לידי אש"ף מידע מלא על אודות בית-הקברות למחבלים בבקעה, לרבות זיהוי הקבורים.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע הנ"ל נכון?

2. אם לא – מה נכון?

3. מדוע לא הותנתה מסירת המידע הזה בכך שאש"ף יעשה את כל המאמצים ויביא לנו מידע על אודות השבויים והנעדרים שלנו?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתחיל דווקא בחלק השני של השאלתא, כי, לצערי הרב, אין זה נכון. הלוואי שהיה זה נכון, והיינו יכולים לקבל את המידע שתמורתו היינו מוכנים לתת מידע. אנו עושים כל מאמץ העולה על הדעת, בכל הצינורות האפשריים, על מנת לקבל מידע. כאשר אני אומר בכל הצינורות האפשריים, זה כולל את כל המפגשים עם אש"ף. לצערי הרב, עד עכשיו זה לא נשא פרי. לא העברנו אליהם שום מידע על שום בית-קברות, על קבורים ועל פרטיהם. אני חוזר ואומר: אני מקווה שנגיע עם מישהו בצד הערבי למצב שבו נוכל לקבל את המידע.

כל ממשלות ישראל הוכיחו בעבר, כי בשביל להחזיר את הילדים הביתה, הן מוכנות לעשות הרבה, לפעמים אף תחת ביקורת של הרבה מדי. הפעם, לצערי הרב, אנו תקועים, איננו מקבלים את המידע. איננו בטוחים היכן הוא מסתובב. כל מה שקשור בידיעה על מה שכביכול העברנו אליהם – אינו נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, תסכים אתי, שליאסר ערפאת, ראש אש"ף, יש צינורות ויכולת לקבל את המידע מחבריו בארגונים אחרים יותר מאשר לשלטונות ישראל. הוכחה לכך היא, שמחצית דיסקית של זכריה באומל הועברה על-ידי אש"ף לידי ישראל. אותו ערפאת, שלא רק מנהלים אותו משא-ומתן אלא גם חותמים אותו על הסכמים, מסרב להגיד לנו ממי קיבל את חצי הדיסקית, אף שזה קצה חוט. לו היה אומר לנו זאת, אולי היתה לנו היכולת להמשיך הלאה; לא אולי – בוודאי היתה לנו היכולת להמשיך הלאה.

מסירת מידע על-ידינו, כמו גם מסירת מחבלים ושחרורם, בלי שזה יהיה מותנה בהחזרת הבנים שלנו, או לפחות במסירת מידע על הבנים שלנו – זו טעות חמורה של הממשלה שאתה משרת בה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. שאלה נוספת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אני מבקש לחדד את השאלתא. לא ידעתי שזו תהיה השאלתא הנוספת של חבר הכנסת זאבי, אך אני מבקש לחדדה: מדוע שר הביטחון, יצחק רבין, לא אמר ליאסר ערפאת: קיבלת חצי דיסקית ממישהו. אני לא עושה דבר בתחום המחבלים אשר נמצאים אצלנו כל זמן שאתה לא מוסר לי ממי קיבלת את חצי הדיסקית. כאן היתה פיסה של מידע.

אתמול עמד כאן שר הביטחון יצחק רבין והאשים את הממשלה הקודמת, מדוע היא לא עשתה דבר כאשר היה משא-ומתן עם סוריה. אז לא היתה לנו פיסת מידע מהותית – כאן יש לנו חצי דיסקית שהובאה על-ידי יאסר ערפאת לשר הביטחון. לא היתה התניה – מדוע?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אתמול הונח על שולחן הכנסת הסכם קהיר. בהסכם או במכתבי הלוואי שלו, יש סעיף מפורש האומר כי עם חתימת ההסכם יעשה אש"ף את כל המאמצים למסור מה עלה בגורל הנעדרים של מדינת ישראל.

אנחנו, האופוזיציה, אמרנו את עמדתנו לגבי ההסכם, אבל הממשלה אומרת שהיא מתייחסת לכל מלה ברצינות. בהמשך לתשובתך לחבר הכנסת זאבי – ממה נפשך? אם באמת ממשלת ישראל חושבת שאין מה לעשות והם לא ימסרו מידע, למה לכתוב משפט שאין לו כל משמעות, האם רק כדי להשלות את המשפחות ואת העם? ואם באמת אתם מתייחסים ברצינות, והם מסוגלים למסור מידע – למה לא היתה זו אחת ההתניות הקודמות לגבי המחוות של שחרור אלפי עצירי אש"ף?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זאבי, כמי שהיה לא רק בשירות מגוון ועשיר בצה"ל אלא גם כיועץ לענייני טרור, אתה יודע שלא על כל פרט אפשר לדון, בוודאי לא במליאה, אפילו לא בוועדה. את זה אני אומר כפתיחה כוללת.

אני חושב שיש מעט מאוד חפצים שטופלו כמו חצי הדיסקית הזאת, בצורה כל כך מגוונת ורבה ומכל צד שרק אפשר להעלות על הדעת, על מנת לקבל תוספת מידע. הייתי שמח מאוד, כולנו היינו שמחים מאוד, אילו היינו יכולים לומר שזה עבד.

אני פתחתי והזכרתי את תפקידך, כי אתה יודע שיש דברים שצריך לפעול בהם, ללחוץ עליהם ולקוות שהתוצאה תגיע. אבל, לצערי הרב, עד לרגע זה, שבו אני עונה על השאלתך, היא לא הגיעה.

בדברי הקודמים לא סתם התייחסתי לכך שמכל מקור שהוא אנחנו לא יודעים בדיוק היכן המידע מסתובב ואם הוא קיים. לצערי הרב, אני צריך לחזור על המשפט הזה מכיוון שהוא משפט בסיסי בנושא. אנחנו תוקפים את הסוגיה בכל הרמות המדיניות והפוליטיות ובכל הצינורות האחרים שאתה יודע אותם, ואין טעם לפרט את כולם. אין אחד מהם, על כל מגוניהם, שאנחנו לא מנסים להגיע דרכו גם אל חקר של כל מה שקשור בחלק השני של הדיסקית.

חבר הכנסת יהלום, אני רוצה לומר לך ששאלתך נכונה. אנחנו עכשיו בכל המגעים – ובקהיר היו לא רק אש"ף אלא גם גורמים אחרים – ניסינו לקבל יותר מידע, לפרש מידע – פה אי-אפשר להיתפס במלה כי אין נקודת ראות אחת שלא ניסינו למצות אותה. חשבנו שיש טעם שזה יהיה כתוב, למרות כל מה שאנחנו עושים עכשיו ועשינו גם לפני החתימה, על מנת להבהיר באיזו חומרה ובאיזו חשיבות אנחנו מתייחסים לנושא הזה. רצינו שהדבר יבוא בכתובים לא מפני שאנחנו מכסים על מה שלא עשינו אלא פשוט כדי למלא גם את החסר הזה; כלומר, שיהיה גם כתוב באופן ברור, שהסוגיה הזאת מחייבת פתרון ושאנחנו לא נשקוט ולא ננוח עד שנפתור אותה.

לכן, גם אם יש פה כביכול סתירה, היא בכיוון החיובי ולא בכיוון השלילי.

אני חושב שלחבר הכנסת ויינשטיין השבתי בתשובתי לחבר הכנסת זאבי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לחלוטין לא, אדוני סגן השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין, אין שאלה על שאלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני שאלתי שאלה ספציפית. מאחר שערפאת הביא לנו חצי דיסקית, מדוע לא – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

הרי על זה ענית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ענית שיש בעיות, אבל – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שניסינו, אמרתי שאין היבט אחד הקשור בדיסקית הזאת שלא הפכנו בו והפכנו בו מכל הכיוונים, על מנת לנסות ולמצות ולקבל מידע. זה לא עלה בידינו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא קיבל את זה מהשמים כמו טל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת ויינשטיין, כשאני אומר לך שעניתי גם לך, חבר הכנסת זאבי עסק בעניינים האלה והוא יודע, שכשעוסקים בסוגיה כל כך רגישה, לא כל פרט אפשר לדבר עליו בפומבי. אני לא יכול להגיד לך פה מה בדיוק אמר זה לזה או זה לזה. תסמוך עלי כשאני אומר לך שעסקנו בדיסקית הזאת מכל הכיוונים, ולצערי עד לרגע זה אני לא יכול להוסיף מידע. אני חוזר ואומר, שלא נשקוט ולא נפסיק לעשות מאמץ לא רק להביא למידע אלא להביא אותם הביתה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם אתה חושב שתוכל לומר לנו בזמן קרוב – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אילו הייתי חושב כך היתה לי נימה הרבה יותר אופטמית בתשובה שאני נותן. אני לא יודע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ להציג שאילתא בעל-פה מס' 310: סכנת סגירת מרכז בבית-החולים "הלל יפה".

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה עם השאילתא השנייה שלי?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, עקב היעדרותם של כמה מציעים, שואלים ומשיבים, יש שינויים קלים בסדר-היום, ואתכם הסליחה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני הפסקתי ישיבה אצל ראש הממשלה כדי לענות כאן על שאילתות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מצטערת. בבקשה, חבר הכנסת כץ.

סכנת סגירת מרכז בבית-החולים "הלל יפה"

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, בסוף השבוע פורסם, שבכוונת משרד הבריאות והנהלת בית-החולים "הלל יפה" בחדרה לסגור למעשה את המרכז להתפתחות הילד, המשרת כ-3,000 משפחות באזור השרון והשומרון.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים דלעיל נכונים?

2. האם לא קיים חשש שהעלאת התעריפים תביא לחיסול השירות החיוני?

3. מה ייעשה לגבי עובדי המרכז וזכויותיהם? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת יוסי כץ בעניין המרכז להתפתחות הילד, הריני להשיב:

אין כל כוונה לסגור את המרכז להתפתחות הילד, בעיקר לא בבית-החולים "הלל יפה" בחדרה.

המרכז להתפתחות הילד ממשיך בפעילותו באופן רציף, ללא כל הפסקה, וימשיך לתת מענה טוב לאוכלוסיית האזור. השירותים הניתנים על-ידי המרכז להתפתחות הילד כלולים בסל השירותים של כל קופות-החולים.

לפיכך, השינויים בתעריפים לא יחסלו כלל את השירות ולא יפגעו בצרכני השירות.

כאמור, אין כוונה לסגור את המרכז, ולפיכך עובדי המרכז מקבלים ויקבלו את מלוא זכויותיהם ושכרם כעובדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

האם אין סגן השר חושב שהנטל בגין ההעלאה האפשרית של התעריפים והרצון של משרד הבריאות לקיים את המרכז גם בחדרה וגם בבית-החולים בנהרייה כמשק סגור, שפועל על-פי שיטה של רווח והפסד – אין העלאת תעריפים כזאת עלולה לגרום לכך שהמשפחות יצטרכו לשאת בחלק מהנטל? והאם אין מקום שהמדינה תוסיף ותמשיך לשאת בנטל המרכזי של הטיפול באוכלוסייה שדורשת טיפול יומי ויומי ושוטף?

הרי בסופו של דבר, הנטל שייגרם כתוצאה מצמצום פעולות המרכזים האלה ייפול על כתפי הציבור במדינת ישראל, יגרום למאות ולאלפי ילדים נזק בלתי הפיך שיבוא לידי ביטוי כאשר יגדלו ולא יוכלו להיקלט בחברה הישראלית כפי שצריך.

לכן, האם אין מקום לשקול פעם נוספת את הרעיון לנהל את המרכזים הללו על-פי שיטה של רווח והפסד במשק סגור? האם אין מקום להמשיך ולנהל אותם על-ידי האגודה לבריאות הציבור, כפי שזה מנוהל היום, במקום להעביר אותם לקרן המחקרים, כפי שהבנתי שמשרד הבריאות מתכוון לעשות? תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי סגן השר, בכל עת שמזכירים את בית-החולים "הלל יפה" במשרד הבריאות, עד כמה שאני יודע, יוצרים הקבלה עם מרכז הבריאות "ברזילי" אשר באשקלון. אני מבקש לקחת אותך לחבל ארץ זה ולהזכיר לך, כי לאחר הפנייה של אנשי ציבור באשדוד, ובהם ראש עיריית אשדוד, להקים מרכז רפואי ובית-חולים באשדוד, הבטחתם לפני שנה להרחיב את מרכז הבריאות "ברזילי", לרבות המכון להתפתחות הילד, להרחיב את היקף המחלקות לפי הצרכים השונים.

הנני מבקש לדעת, בחלוף שנה מעת מסירת ההבטחות כאן במליאת הכנסת, מה התקדם בבית-החולים "ברזילי"?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, הוזעקתי על-ידי ההורים בחדרה ונסעתי ביום ראשון ונפגשתי אתם וביררתי את העניין. עיקר הבעיה היא שזה בסל השירותים של קופות-חולים. נכון שהאגודה שלנו לבריאות הציבור העסיקה את העובדים. יש שם 11 עובדים. הולכים לצמצם את מספר העובדים מקסימום בשניים, אבל הבטחתי, שאם זה פוגע בשירות, גם לא יהיה צמצום בשני העובדים האלה בשום פנים ואופן.

יש כאן בעיה. משרד הבריאות ממשיך לשאת בנטל של קופות-חולים, והן גובות מס אחיד או מס מהאזרחים. אני רוצה להבטיח לכנסת ולחברי הכנסת השואלים, שאנחנו נמשיך באותו סידור.

אגב, משק במעגל סגור זה בסדר, כי כמעט כל בתי-החולים שלנו עברו להיות יחידות סמך. יחידות סמך זה משק במעגל סגור, ואנחנו עוזרים לבתי-חולים שעדיין נשאר אצלם גירעון.

לכן אני הולך לשבת עם הנהלת המשרד ולהנחות אותם, שעד שיתקבל חוק בריאות ממלכתי ועד שיוסדרו הבעיות או חלק מהבעיות של קופת-חולים, אולי בתוך כמה חודשים, אנחנו נמשיך, גם "הלל יפה" וגם בית-החולים בנהרייה – הבטחתי לפחות ב"הלל יפה", שהוא גם באזור שלי, ואני אומר את זה גם כתושב האזור וגם כסגן שר, הבטחתי להורים ביום ראשון, ואני לא אתן.

לחבר הכנסת דוד מגן. אני הייתי ב"ברזילי", גם החודש אהיה שם, אני הולך לפתוח שם סוף סוף, בפעם הראשונה, קורס לאחיות בדואיות; זו הפעם הראשונה בהיסטוריה, בוודאי לא האחרונה. זה יהיה ב"ברזילי" אחרי עבודה של שנה. הייתי לפני חודש ב"ברזילי". הבנייה שם היא ממש בהיקף של עשרות מיליוני שקלים. אתה יודע מה? אפילו זימנתי אלי למשרד – בעניין של סכסוך עבודה בין מנהלי הפרויקט לבין הקבלנים שם, "סולל-בונה", כי מתריעים שהעבודה אטית ב"ברזילי". הבנייה קיימת, הבנייה ב"ברזילי" בעיצומה. אני הייתי גם עם מנהל בית-החולים, שהוא גם הרופא האזורי שם. זה משהו מיוחד. שירות בריאות הציבור, זה אותו מנהל בית-חולים. אני עוקב אחרי זה.

לגבי הבעיה של בית-החולים באשדוד, אתה יודע שמשרד הבריאות לא רוצה לפתוח בתי-חולים נוספים. הנהלת המשרד עדיין מתנגדת לבניית בית-חולים באשדוד. אני לא יודע מה תהיה עמדתנו אחר כך. עכשיו היא עדיין נגד.

אגב, ובזה אני מסיים, גברתי היושבת-ראש, ב"ברזילי" יש הרבה דברים שהתפתחו. אני לא רוצה לפרט, אזכיר רק דבר אחד: האגף לילודות שם הוא אחד הטובים בארץ, ואני לא רוצה לדבר על מקומות אחרים, וגם זה כתוצאה מהפיתוח של משרד הבריאות והשקעתו שם, ואנחנו ממשיכים לפתח ולהשקיע. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

הצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק א'תעב, הצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת חיים דיין. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אין שר ששייב על השאלתא שלי?

היו"ר א' סלמוביץ:

השר שחל תקוע בפקק. ברגע שהוא יגיע הוא ישיב על השאילתא שלך.

דוד מגן (הליכוד):

מה עם משטרת התנועה? הוא ממונה עליה.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו הבעיה, שהמשטרה תקועה בפקק.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה, חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

המדינה שלנו נעשתה צרה, ולכן כולנו ניכנס לפקק.

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תן לי רק כמה דקות להתעורר. יוצא שכולנו נמצאים בפקק, נעבעכים כאלה פתאום נהיינו.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, עוד עלולים לחשוב בבית, שאם מישוהו נתקע בפקק, זאת סיבה מוצדקת שלא להגיע בזמן. צריך להקפיד ולומר – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זאת לא סיבה מוצדקת, אני לא מצדיקה אף אחד. אני רק מציינת עובדה.

דוד מגן (הליכוד):

– – שהוא הודיע שהוא בפקק, אבל זה עדיין לא מצדיק את אי-שהייתו כאן ברגע זה.

חיים דיין (צומת):

אני מקווה שהמדינה תצא מהפקק שהיא נכנסה אליו. מה לעשות?

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, בשנים האחרונות הרים צה"ל את רף הגיוס לבוגרים המבקשים לראות עצמם כחלק בלתי נפרד משירות הביטחון על-ידי מיצוי שלוש שנות שירות בצה"ל. על-פי נתונים ופניות מהציבור, מקבלים לאחרונה אלפי מועמדים לגיוס תעודות פטור כחולות עם פירוט פנימי: אי-התאמה. משמעות הפטור היא, שאותם מועמדים לגיוס נכנסים למסגרת של פסול חברתי למשך כל ימי חייהם, ובלשון אחרת: אזרחים סוג ג'.

תרומת הבוגר למערכת תלויה על-פי רוב במוטיבציה וברצונו לשרת. אף שהוא זכה לסיים רק שמונה שנות לימוד, הוא אינו נמנה עם הנוער שמועמד לגיוס.

חברי הכנסת, עשרות משימות בתחום המינהלה, התחזוקה והאבטחה ושירותים אחרים מסוגלים צעירים אלה לבצע, אף שבאמתחתם לא מצויות 12 שנות לימוד, ואי-גיוסם בגין כך מהווה עבורם סתימת הגולל לגבי זכויות שונות שמקבלים יוצאי צבא לאחר השירות.

לכן החוק שאני מעלה היום בא לומר, שלא יפטור שר הביטחון בוגר מחובת שירות סדיר מטעמים של השכלה, ואם החליט שר הביטחון אכן לשחרר אדם מזכות זו בגלל עודפי גיוס, המינימום הוא שלא יירשמו לבוגרים אלה סעיפים הפוסלים אותם מלהיקלט בחברה. צה"ל הוא צבא העם, וחוק שירות הביטחון הוא חלק מחובתנו.

אני ממליץ לך, אדוני סגן השר, לפחות לגייס בוגרים אלה לטירונות של ארבעה-חמישה חודשים או חצי שנה ולשחררם עם תעודת שחרור, עם פירוט: הוכשר לשירות ביטחון, ושאר הדברים לא יהיו מהותיים.

אני חייב לומר דבר אחד. כשהתחלתי את פרויקט "נערי רפול" – בסוף שנת 1981, תחילת 1982 – הגיעו עשרות חיילים שעברו שירות בבסיסים של דותן ואילנייה, אנשים שהגיעו ללא השכלה, עם בעיות סוציו-אקונומיות קשות מאוד מהבית, וסיימו עם תעודות שחרור. היום אנחנו רואים אותם,

בוגרים, נקלטו בענפים שונים בחברה הישראלית, בתעשייה, גם במוסדות ההשכלה, ואתה רואה אזרח שהקים משפחה לתפארת.

אני חייב לספר סיפור על חייל שהגיע אלי. הצבא רצה לזרוק אותו בגלל אי-התאמה, ואני לקחתי את הבחור הזה לידיים, העברתי אותו קורס צמ"ה – ציוד מכני הנדסי, והיום הוא אחד הקבלנים הגדולים בחיפה, שתורם לשירות הביטחון, שתורם את תרומתו לחברה. מה היה קורה אילו שוחרר הבחור הזה בגלל אי-התאמה? הוא היה מגיע למפעל, והמעסיק היה אומר לו: תראה לי תעודת שחרור. הבחור היה מוציא תעודת פטור, והמעסיק היה אומר לו: סליחה, מקומך לא אתנו. ואז מה נשאר לו לעשות, להסתובב ברחוב? אני פגשתי אותם כששירתתי במשטרת ישראל. אין לאותו בחור מה לעשות, אף אחד לא רוצה לקלוט אותו. הוא גם לא זכאי לקבל שום הטבה, לא זכאי לקבל הבטחת הכנסה בצורה מכובדת, ואז מה שנשאר לו זה לחפש דרכים אחרות כדי לפרנס את עצמו, וזה הנתון.

אדוני סגן השר, אתה בוודאי הולך לענות לי אותה תשובה שקיבלתי הבוקר ממזכירות הממשלה: "אין שום פטור משירות הביטחון מסיבת חוסר השכלה. לתעודת אי-התאמה אין שום קשר למידת ההשכלה של יוצאי צבא. אדרבה, מי שהשכלתו נמוכה, חובה להקנות לו השכלה במסגרת צבאית, לפי הוראת סעיף 23 לחוק שירות הביטחון". ואני שואל שאלה: אם אכן זה כך, מדוע העלה צה"ל את רף הגיוס? מדוע בא צה"ל וקבע שרף הגיוס הוא כזה להשכלה, ומצד אחר נותנים תשובה אחרת? לתשובה על השאלה הזאת אני ממתין, אדוני סגן שר הביטחון.

חברי הכנסת, כדי שנשנה את פני הדברים בחברה, אני מבקש לתמוך בהצעת חוק זאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להתייחס להצעת החוק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בוקר טוב, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת דיין, האם שמעתי נכון, שאמרת שאתה התחלת את פרויקט "נערי רפול" ב-1981/82?

חיים דיין (צומת):

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חושב שחלק מהתשובה אתה קראת כאן, ואני אנסה להסביר יותר את התוכן. אני רק רוצה להבהיר במלה אחת, שאנחנו מתנגדים להצעת החוק הזאת מהסיבה הפשוטה, שהיא מבוססת על

ידיעות שאינן נכונות, שכביכול מי שסיים שמונה שנות לימוד לא יגויס. אתה קראת את המשך התשובה, ואין טעם לחזור על הדברים. אם זה לא נכון, אין טעם להיכנס לחוק שבעצם מתפרץ לדלת פתוחה.

ברשותך, אני רוצה להרחיב קצת את היריעה, ואני רוצה להרחיב את השאלה ששאלתי אותך לגבי החלת הפרויקט של "נערי רפול". זו פעולה למען נערים עם בעיות, לא נערים חסרי השכלה. נערים חסרי השכלה קיבלנו תמיד אם הם ענו על שאר המרכיבים, וכפי שקראת, לפי החוק חובה על צה"ל להשלים להם את הלימודים ולאפשר להם לשרת בצבא. הבעיה היותר-קשה לא היתה דווקא עם הנערים שלא קיבלו השכלה מספקת אלא עם נערים שהתקשו להיכנס למסגרת צבאית, למסגרת מחייבת כלשהי.

הטיפול הממוסד בסוגיה הזאת התחיל כאשר דוד אלעזר, זיכרוננו לברכה, בהיותו רמטכ"ל, פתח במחנה דותן את הפלוגות הראשונות שטיפלו בסוגיה הזאת. אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר התמניתי לרמטכ"ל, היתה שאלה בוערת של ניצול מלא של כוח אדם. כי היו אז כאלה ששירתו בתעלה או ברמת-הגולן חודשים ארוכים. אגב, אנשי ההנדסה שהזכרת כאן שירתו יותר מכולם, כי כל הזמן הניחו מוקשים, העלו מוקשים וטמנו מחדש. היתה אז בעיה רצינית מאוד של חלוקת הנטל של השירות הצבאי.

במסגרת הטיפול שלנו במטה הכללי בבעיה הכוללת של חלוקת הנטל הרחבנו את הטיפול בקליטת נערים ונערות שלא קיבלו השכלה מספיקה ושהתקשו לעמוד בתנאי הקבלה של צה"ל מבחינה חברתית, והגענו לאלפים רבים. הנושא פותח אחר כך על-ידי רב-אלוף איתן, כשהוא היה רמטכ"ל, והסוגיה הזאת היא סוגיה בפני עצמה, והיא לא פשוטה.

את הסטירה אני קיבלתי פעם כאשר ביקרתי בבסיס טירונים, וניסיתי להכניס אז לטירונות את הנערים מתל-מונד, את הקטינים שבכלא תל-מונד, ויום אחד הסתבר לי – ולא נעים לי למסור מעל הדוכן את פרטי האירוע – שאני לא יכול להרשות לעצמי לחנך ילד אחד על חשבון ביטחונם של ילדים אחרים. ואז נאלצנו להפסיק את הקשר עם בית-הסוהר.

אבל עם ילדים וילדות אחרים, במספרים גדולים ביותר, המשכנו במאמץ בכיוון הזה. הסטטיסטיקה הוכיחה אז, כי כ-65% נקלטים בצה"ל, הרוב לא ביחידות קרביות אלא, כפי שצינתי – בסדנאות. הסדנאות היו המקום שהכי התאים להם, וגם היום זה כך. ביחידות סיוע כאלו ואחרות הם נקלטו לגמרי לא רע. 35% לא נקלטו; עם כל הרצון הטוב שלנו, הם לא נקלטו. היום הבעיה עוד יותר מסובכת, כי המחזורים יותר גדולים, ועל זה כבר דיברתי מעל הבמה הזאת כמה פעמים.

זה בשביל לענות על השאלה שלך בעניין הרף. פה יש באמת בעיה שתעסיק מאוד את המדינה מבחינה חברתית בשנים הקרובות. כי אם באמת נזכה ונגיע לשלום, וצריך להכין צבא, דבר אחד הינו בטוח, שבזמן שלום אנחנו צריכים להיות לא פחות חזקים, ואפילו יותר חזקים, ואז נצטרך להקים צבא שיענה על כל מכלול הסיכונים הקרובים והרחוקים; צבא שמצד אחד יהיו בו מסתערים, ומצד שני יהיו בו מפעילי הציוד הכי מתוחכם. לכן יהיה מקום בצבא לבעלי ההשכלה הגבוהה ביותר, ויהיה מקום בצבא לבעלי השכלה פחות גבוהה, ואנחנו נשלים אותה. אלה יהיו פרמטרים שונים שעל-פיהם נצטרך להחליט מי משרת ומי לא.

כבר אמר אחד מחברי הכנסת, ואולי אפילו אני אמרתי זאת באחת התשובות, ואני זוכר את המספר, שנקלט אצלי חזק, שלפי הבדיקה יהיו יישובים ש-19%-20% מהנוער שלהם לא ישרתו בצבא. כמובן, זה משנה לחלוטין את מבנה החברה.

אני רוצה שתדע, שוועדת-שפיר בדקה את כל הנושא הזה מכל ההיבטים שלו, לרבות ההיבטים של השירות הלאומי, לרבות ההיבטים של שירות מקוצר, כפי שאתה הצעת פה, והצבא יושב היום על המדוכה ומנסה ללמוד ולראות מה יהיה האופטימום שיאפשר לאנשים לשרת בצבא ולא יפגע בהם כאזרחים בעתיד, וכן שנוכל לנצל אותם והם יוכלו לנצל אותנו. זה פועל הדדי.

הצבא יושב עכשיו ולומד את הממצאים של הוועדה, ובישיבה אחת או יותר של ועדת החוץ והביטחון כבר נמסר דוח חלקי על העניין.

חוק בעניין ההשכלה בהקשר זה הוא פשוט מיותר, כי זה לא נכון. כשאנחנו מתנגדים לחוק הזה, איננו מתנגדים לו מפני שאנחנו מתנגדים לרעיון. להיפך, הרעיון כולו בהחלט מקובל עלינו, ואנחנו רואים כתפקידנו לעזור לילד או לילדה שלא זכו לקבל 12 שנות לימוד, להשיג את המטרה הזאת. ואנחנו גם נשלים את החסר.

חיים דיין (צומת):

אני יכול להראות לך עשרות מקרים שלא – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

יכול מאוד להיות, אבל גם החוק לא ימנע את התופעה הזאת. גם בחוק לא יהיה אפשר להימנע מקריטריונים ומפרמטרים שונים. לצערי הרב, מה שלא מצליחים לפעמים לעשות בילדות, ואינני רוצה להיכנס לתחום החינוכי הכולל, די קשה לעשות בגיל 14, 15 או 16. נוכחנו בזה בעבודה בצבא. לכן אני אומר, שהחוק הזה לא יפתור את הבעיה.

השאלה שלפנינו איננה של החוק. אני מוכן לשתף אותך ולהראות לך את הנתונים של ועדת הרצל שפיר, אם אינך מכיר אותם. אני אזמין אותך לפגישה, ואני אראה לך את הנתונים, ואחרי זה תחליט אם אתה רוצה להעלות את העניין הזה או לא. בינתיים אנחנו חושבים שאין טעם בחוק שעוסק בדבר שכבר מטופל.

אינני יודע בתוך כמה זמן מאפשר לך התקנון להעלות את העניין, אבל אני אזמין אותך לפגישה עם האנשים שעוסקים בזה, ואחר כך תחליט.

אנחנו מציעים שלא לקבל את החוק, ואני מציע שתקבל את מה שהצעת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין, האם אתה רוצה לדבר?

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, להציע הצעה לסגן השר. אדוני סגן השר – – – מדובר בקריאה מוקדמת. אני מציע להסכים להעביר את זה לקריאה מוקדמת בוועדת החוץ והביטחון – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא יכול להסכים שיהיה חוק על דבר שאנחנו עושים בפועל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן השר, אתה מבקש להשהות את ההצבעה, או שאתה מתנגד להצעת החוק?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מתנגד להצעת החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אילו חשבו לבטל בתעודת השחרור את הסעיף של אי-התאמה, היו מונעים עוול רב מצעירים שהולכים עם תעודות כאלה על לא עוול בכפם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה להצביע. תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת חיים דיין. נא להצביע בעד או נגד העברתה לוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר),

התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק שירות ביטחון (סייג לפטור משירות סדיר), עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה ראשונה.

שאל יהלום (מפד"ל):

האם יש ליושבת-ראש איזו ידיעה על השר שחל?

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נברר. חבר הכנסת יהלום, פרט לעובדה שהוא עדיין בדרך, אני לא יודעת דבר. חבר הכנסת יהלום, אני לא אחראית לשר שחל, עם כל הכבוד. אני מוסרת פה את ההודעות שמוסרים. אני שומעת שיש פקק גדול בכניסה לירושלים וזה מה שמעכב אותו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא ייתכן – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אני מסרתי את אשר היה למסור.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת לנדאו יוצא ב-06:00 מרעננה כדי להגיע לירושלים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הייתי חבר בוועדת החוץ והביטחון הרבה שנים. אני לא זוכר שוועדת החוץ והביטחון דנה בחוקים.

היו"ר א' סלמוביץ:

לי אישית יש שם הצעת חוק שנדונה כעת.

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק בית יד לבנים, התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את כבוד השר לקליטת העלייה לדון להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

סגירת יישובים בפני עולים מאתיופיה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

לאחרונה פורסמו ידיעות בדבר כוונת הממשלה לסגור יישובים בפני עולים חדשים מאתיופיה.

מדובר בבאר-שבע, בדימונה, בנצרת, באופקים וביישובים נוספים שבהם לא תינתן ליוצאי אתיופיה אפשרות לרכוש דירה במסגרת מבצע המשכנתאות המיוחד לעולי אתיופיה, שעליו הכריזה הממשלה במרס השנה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. מדוע מדיניות זו מופנית כלפי עולי אתיופיה בלבד?

3. האם ימשיך משרד הקליטה לפעול על-פי מדיניות של הכוונת עולים חדשים ליישובים מסוימים בלבד?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 2. שום יישוב בישראל אינו "סגור" ולא היה "סגור" בפני עולי אתיופיה. כל עולה מיוצאי אתיופיה או מחבר העמים יכול לרכוש דירה ולזכות במשכנתה מוגדלת המוענקת לעולים חדשים בכל יישוב שיחפץ, או לשכור דירה וליהנות מסיוע לתשלום שכר דירה ממשרד השיכון.

עם זאת, ממשלת ישראל יצרה מערך של משכנתאות מיוחדות, מועדפות, כדי לעודד את עולי אתיופיה לרכוש דירות ביישובי מרכז הארץ המבוססים, כדי לאפשר קליטה אינטגרטיבית.

עלי לציין, כי תוכנית המשכנתאות המיוחדות נדונה לפני כחודש וחצי בבג"ץ. בפסיקתו קבע בג"ץ, כי מדיניות הממשלה נשענת על שיקולים ענייניים, ואף העיר, כי מן הראוי היה למגיש העתירה לחזור בו מעתירתו טרם דיון זה.

בג"ץ אמר, בין השאר, כי "ביסודה של החלטת הממשלה מונחת טובתם של עולי אתיופיה", והוסיף דברים שאינם משתמעים לשתי פנים, כי "אין בהחלטה משום הפליה, אין בה הגבלה על חופש הבחירה ואין דבר ממה שהעותר ייחס לה".

עוד עלי לציין, כי התוכנית גובשה בשיתוף מלא עם איחוד הארגונים של עולי אתיופיה, שאף הצטרף כמשיב בעתירה לצד המדינה. בתצהיר איחוד הארגונים נכתב, בין השאר: "החלטת הממשלה נושא העתירה נתקבלה, בין היתר, בעקבות פעילות המבקשת (איחוד הארגונים של עולי אתיופיה),

בעידודה ובהמלצתה, לאחר שהתברר כי נטייתם של עולי אתיופיה הינה לרכישת דיור בקרב הריכוזים הקיימים, שלמרבה הצער מצויים באזורים מוכי אבטלה. הגיעו דברים לידי כך שאך כפסע היה לחזור על אותן טעויות שנעשו בעת קליטת גלי העלייה בשנות ה-50". ועוד נכתב בתצהיר: "לאחר בחינת המצב האמור הגיעה העמותה למסקנה, כי הדרך היחידה להימנע מלחזור על הטעות הינה לגרום לעולים להתפזר בכמה שיותר יישובים מבוססים, וזאת באמצעות התניית קבלת הסיוע המועדף ברכישת דיור באותם יישובים הנכללים ברשימה".

3. החודש, חודש מאי, נפתח שלב ב' לתוכנית המשכנתאות המיוחדות. שלב זה יתבסס על משכנתאות מדורגות, שיינתנו למשפחות העולים בהתאם לסוג היישוב שבו ירכשו דירה.

שיטה זו שונה מזו שהונהגה בשלב א', אשר במהלכה הועמד לרשות המשפחה סכום אחיד, שלא הותנה ביישוב אלא בגודל המשפחה בלבד.

דירוג המשכנתאות והתאמתן לקטגוריות של יישובים נעשו במטרה למנוע העלאה מכוונת של מחירי הדירות ביישובים מבוקשים.

טבלת הדירוג כוללת רשימה של 57 יישובים מומלצים, המחולקת לחמש קבוצות. לכל קבוצת יישובים נקבע סכום מרבי למשכנתה, בהתאם לגודל המשפחה כמובן. לדוגמה: משפחה בת 3-5 נפשות שתרכוש דירה בירושלים (הכלולה בקבוצה א'), תהא זכאית למשכנתה בגובה של עד 260,000 שקל. אותה משפחה תקבל משכנתה של עד 200,000 שקלים בלבד, אם תרכוש דירה בנס-ציונה (המשתייכת לקבוצה ד').

ראוי לזכור מה קרה ביישובים שהיתה אליהם זרימה גדולה של עולי אתיופיה. הנטל הסוציאלי על יישובים אלה הוא כבד ממש. העולים עצמם אינם זוכים במקרים רבים לשירות ראוי. חמורות במיוחד ההשלכות בתחום החינוך, עד כדי היווצרות מצבים שבהם יש בבתי-ספר מסוימים ריכוזים גדולים במיוחד של עולי אתיופיה, עד כדי שיעור של 40% ואף של 60% מכלל התלמידים. במצב זה אין שום סיכוי לאינטגרציה של בני העדה.

כפי שנאמר, מטרתו של מבצע המשכנתאות הינה לאפשר לעולי אתיופיה לצאת מאתרי הקרוונים וממסגרות המעבר לדיור קבע ביישובי מרכז הארץ, החזקים יחסית, תוך קליטתם האינטגרטיבית בתחומי החיים השונים.

יחס המשרד לעולים בבתי-ים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את השר לקליטת העלייה ביום י"ב בניסן התשנ"ד (24 במרס 1994):

מהעתק מכתבו של אינג'נר אברהם ספיר, סגן ראש העירייה של בת-ים ויושב-ראש ועדת הקליטה העירונית, שהגיע לחברי ועדת העלייה והקליטה של הכנסת (העתקו רצ"ב), למדתי על התנכרות משרד כבודו לעולים המתגוררים בבת-ים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר לכבודו?

2. אם כן – מה היא הסיבה להתנכרות זו?

3. מה ייעשה לתיקון המעוות?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מכתבו של מר ספיר, סגן ראש עיריית בת-ים, נכתב, כנראה, על רקע בעיות פנימיות-מקומיות, והוא כולל בתוכו אמירות לא מבוססות, אם להשתמש בלשון עדינה.

נאמנה עלי קביעתו של ראש העירייה, מר יהושע שגיא, שכתב אלי ב-8 במרס 1994, בין השאר: "כידוע לכבודו, קדנציה זו של הנהלת העירייה ממלאת את תפקידה מאז נובמבר 1993 בלבד. גם בתקופה קצרה זו, ולפי המידע שבידי, גם בתקופה הקודמת, עיריית בת-ים זכתה וזוכה לשיתוף פעולה ענייני וידידותי מצד מר מנחם שינדלר, מנהל הלשכה המחוזית של משרדך, וכל צוות המחוז".

בהמשך מכתבו מפציר בי ראש העירייה, ובצדק, לשפר את המשאבים המוקדשים לקליטת העלייה ולערוך ביקור בעיר, כדי לדון ביחד על דרכים ואמצעים לקידום קליטת העלייה בעיר בת-ים.

בכוונתי להיענות להזמנה זאת בהקדם האפשרי.

הצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד להציג את הצעת חוק א'תרב, הצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד-1994. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני עומד עכשיו להעלות חוק באחד התחומים המהותיים ביותר והגורליים ביותר לעם ישראל. ר' אליעזר ליפשיץ – איני יודע אם כבוד סגן השר שמע על גדולתו בחינוך – מייסד סמינר "מזרחי" הראשון למורים לציבור הדתי, כתב מאמר נפלא על ה"חדר" בישראל. הוא הגדיר את זה במשפט אחד: כמשכן שליווה את בני ישראל בכל מסעיהם כן ליווה החדר את עם ישראל בכל מגוריו.

עם ישראל הוא עם החינוך, ויש לנו בפרשת השבוע – שנקרא בשבת – קטע נפלא, ותמיד הכול מתאים לפרשת השבוע; במדבר פרק ג' פסוקים א'-ב': "ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני; ואלה שמות בני אהרן – – –" – ולא מזכיר את בני משה. אומר רש"י: ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה, לפי שלימד תורה. מלמד, שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. עד כדי כך שנפסק להלכה: אבדת אביו ואבדת רבו, אבדת רבו קודמת, שאביו מביאו לחיי העולם הזה ורבו מביאו לחיי העולם הבא. נתנו עדיפות למחנך על האבא, כי המחנך מעצב את דמותו.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, אמר דישראל בפרלמנט הבריטי: כשאבות אבותיכם היו אוכלי אדם בג'ונגלים, אבות אבותינו יסדו את החינוך. והגמרא אומרת במסכת בבא בתרא, דף כ"א עמוד א': ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו. מה היתה הגדלות של יהושע בן גמלא? שהוא הראשון שארגן חינוך פורמלי לכל ילדי עם ישראל, כאשר הגויים עוד לא חלמו על הדברים.

לאחר הפתיחה, אני הבאתי כאן הצעת חוק, ואני בטוח גם שהממשלה לא תתנגד, כי אין פה דברים לוויכוח. יש פה דברים לדיון בוועדת החינוך בוודאי. הצעת החוק באה לשנות אי-אלו נורמות שהשתבשו בחיינו. אני חושב, שגם סגן השר שנמצא פה לא רווה נחת מהחינוך הקיים בישראל. כולנו רוצים חינוך אחר, איכותי יותר, ומחפשים את הדרכים. ואני משבח את משרד החינוך, שמעלה כעת תוכנית תלת-שנתית לשיפור החינוך בישראל, וטוב הם עושים, כי מוכרחים לשפר ולשנות.

מה אני מציע בהצעת חוק החינוך שלי? דברים פשוטים וטבעיים, שאילו זכינו לא היה צריך להציע אותם.

ראשית, שנת הלימודים. שנת הלימודים לא תפחת מ-220 ימי לימוד בבית-הספר היסודי ומ-210 ימי לימוד בבית-הספר העל-יסודי. זה טבעי – משרד החינוך קבע. לא אני צריך לקבוע. להיפך, אילו שאלו אותי הייתי מבקש, ששנת הלימודים תהיה כפי שנהוג בעם ישראל, עד ט' באב, ושתהיה חופשה של שלושה שבועות בלבד, מט' באב עד ראש חודש אלול, ואז חוזרים להכנה.

דרך אגב, אדוני סגן השר, בשנת הלימודים הבאה, 1 בספטמבר חל שלושה ימים לפני ראש השנה. איך יוכלו להכין ילדים לראש השנה, ליום כיפור, לסוכות, במגבלה של מועד פתיחת שנת לימודים?

אולי תחשבו להקדים את תחילת שנת הלימודים, לא להיצמד לתאריך הלועזי? על שנת הלימודים אתם מסכימים, אבל אני מוסיף.

בכל מקרה של הפחתת ימי לימוד מכל סיבה שהיא, שביתה, השבתה, מצב חירום, חלילה, יושלמו הימים על חשבון החופשות – שהתלמיד יקבל את שלו, את מינימום 220 הימים שהובטחו לו בחוק. אני חושב שזה דבר טבעי, שכל אחד צריך להסכים לו.

במקרה שיש שביתה, אני חוזר להצעת הקודמת, שעליה כבר דיברנו, למנוע שביתות בחינוך, לראות בזה שטח חיוני, כמו שרואים בצה"ל ובמשטרה ובבתי-חולים. ארבעת התחומים האלה, אסור שתהיינה בהם שביתות. אם יש, צריך לקבוע בוררות חובה מקובלת, ולא צריך להיבהל מהמלה. היום ההסתדרות התהפכה עם הצלחתו של חיים רמון. אולי גם לא ייבהלו מבוררות מוסכמת. אני לא הולך לקבוע בוררות חובה.

יום הלימודים – יום הלימודים יהיה יום לימודים ארוך, אבל לא יום לימודים ארוך לפי משרד החינוך, שהרי אם הוא מוסיף שעה בין 12:00 ל-13:00 הוא כבר קורא לזה ארוך. אני מתכוון ארוך לפי הגדרת הרמב"ם: יושב ומלמד כל היום ומקצת מן הלילה. לא יזיק. שיעורים יכינו בבתי-הספר בפיקוח מחנכים ומדריכים, חוגים בבתי-הספר, העשרה בבתי-הספר, ספורט בבתי-הספר. אני מתכוון רק לרכז, שלא כל אבא ואמא יצטרכו לרוץ לחפש ולשלם הון תועפות עבור חוגי נגינה, עבור חוגי ספורט, שניתן לארגן אותם בבית-הספר בקבוצות גדולות, להקל על ההורים ולפתור את הבעיה כדי שילדים לא יסתובבו ברחובות.

יום לימודים יתקיים בין השעות 08:00 ל-16:00. לי יש הצעה מעניינת. לא צריך להתחיל ב-08:00, אפשר להתחיל ב-09:00. ספריות בתי-הספר יפתחו והשרתים יגיעו ב-08:00. בית-הספר יהיה פתוח למעוניינים, להורים שנוסעים לעבודה. בית-הספר יכול להיפתח ב-09:00. זה יפתור את בעיית התפילה של הדתיים בבוקר, בלי להעיר את התלמידים, שיגיעו בשעה 07:00 לבית-הספר; זה יפתור את בעיית התחבורה, הפקקים. בתי-הספר יפתחו ב-09:00, ואז ההורים יכולים להגיע. לא כל המדינה חייבת לצעוד ב-8:00 גם לעבודה וגם לבתי-הספר.

אם נתחיל ב-09:00, כפי שנהוג בכל ארצות העולם, ונמשוך את זה עד 16:00-17:00, זה יקל את הבעיה התקציבית, זה ייתן תוכן מלא לחסך התרבותי שיש היום לתלמידינו. תלמידינו בורים ועמי ארצות בהרבה מקצועות, כי לא מספיקים להגיע אליהם. תוצאות בחינות הבגרות והירידה בהישגים השנה, כפי שהתפרסם אתמול, הוכיחו שחייבים פה יותר ידע, יותר זמן, יותר עזרה בהכנת שיעורי הבית, יותר חוגים.

דבר נוסף. לימוד הקריאה יחל מגיל שלוש בכל מוסדות החינוך. חברי הכנסת הנכבדים, הייתי אתמול בטקס קבלת החומש לילדים – – –

גן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לו עשר דקות; חלפו בינתיים שמונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד סגן השר, אני חושב שאתה צריך לשמוח על כל מלה. כל מלה – פנינה חינוכית שעוזרת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה לא רואה שהוא שמח?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רואה.

ובכן, כאשר הייתי בטקס קבלת החומש לילדים בני ארבע-חמש, וזו הייתה חוויה בלתי שגרתית. ילד אחד קרא: הורינו היקרים, ההתרגשות והדמעה הניכרת בעיניכם מעוררת אותי לומר לכם, הרגש הוא דבר חולף והדמעה ודאי תתייבש, וכל שיישאר לכם מכל זה, זה אני. וכשאהיה תלמיד חכם, זכרו שהכול התחיל היום. מי ייתן והתנום והטוהר של שנות ילדותנו יישארו חרותים בלבנו לעולם, ותרוו מאתנו רוב נחת. אמן. ילד בן ארבע אומר את זה בעל-פה, מדקלם.

ואם אתם אומרים: גיל שלוש, איך אפשר, הרב בא-גד, זה אנטי-חינוכי, איך אתה יכול כראש ישיבה, כראש מוסד חינוכי, הישיבה הגדולה ביותר בארץ, איך אתה יכול להציע דברים כאלה אחרי 40 שנות חינוך? הבאתי תנא דמסייע גוי, לא יהודי. יש פה ספר מאת גלן דומן. סגן השר, אם אתה לא מכיר, כדאי שתכיר את זה. אמריקני, לא יהודי, גוי, לא חשוב. "למדי את תינוקך לקרוא"; אתם רואים תמונה של תינוק שיושב על סיר, "למדי את תינוקך לקרוא". הוא עשה מחקר בילדים פגועי מוח בארצות-הברית והגיע למסקנה, שילדים אוהבים לקרוא, רוצים לקרוא מגיל שנתיים, ואני חושב שזה ניתן.

דבר אחרון, המשמעת. החינוך יושתת על משמעת קפדנית. מורה המגיב בתקיפות כלפי תלמיד, לא יועמד לדין, ובלבד – והבלבד פה הוא גורלי – שמעשהו של המורה נובע מנימוקים פדגוגיים. חז"ל אמרו: שמאל דוחה וימין מקרבת; חס וחלילה אם נצעק על תלמיד, נרים יד על תלמיד, נפגע בתלמיד. אבל אם התלמיד יאמר לי: אסור לך לגעת בי – הוא יקבל מכה, מפני שחוסך שבטו שונא בנו. היות שהתחלתי ואמרתי שהתלמיד הוא בן, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו של המחנך.

לכן, כבוד סגן השר, בלי להתייחס לזה שאני איש אופוזיציה, אני חושב שאתם צריכים לקבל ולהעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך. נבדוק כל דבר. אני לא אומר כזה ראו וקבלו, אבל בואו נעשה משהו לשיפור החינוך בישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד.

שאל יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה קצרה?

יוסף בא-גד (מולדת):

בבקשה.

שאל יהלום (מפד"ל):

האם אתה בעד ענישה, גם אם זה יגרום נזק לתלמיד, ולא בעד העמדת המבחן לדין?

יוסף בא-גד (מולדת):

חס וחלילה. אני מתפלא על השאלה, חבר הכנסת יהלום. אתה יודע שאני 40 שנה מחנך. לא צריך לגעת בתלמיד, אסור לגעת בתלמיד. אבל אתה השתתפת אתי בוועדת החינוך, שמענו את קבילות המורים על המתירנות המופרזת. מול מתירנות מופרזת, אני רוצה את הדרך הממוצעת. משמעת חזקה, אבל בלי כפייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. סגן שר החינוך, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק המוגשת על-ידי חבר הכנסת בא-גד עוסקת במגוון נושאים בענייני חינוך, הנוגעים ברובם בתחומים שאין מקומם בחקיקה.

ראשית, חבר הכנסת בא-גד מציע להתערב ביחסי העבודה במערכת החינוך. על-פי הצעתו, שנת הלימודים לא תפחת באורכה ממספר מסוים של ימי לימוד – 220 בבית-הספר היסודי ו-210 בבית-הספר העל-יסודי – ובכל מקרה של הפחתת ימי לימוד, יושלמו הימים על חשבון החופשות.

יתירה מזו, חבר הכנסת בא-גד מציע, כי שביתה במערכת החינוך תהיה אסורה, וכי כל סכסוך עבודה יימסר להכרעת שלושה בוררים, שיתמנו לכך מקרב שופטי ישראל על-ידי נשיא בית-המשפט העליון. כלומר, מדובר על קיום בורות חובה במערכת עבודה זו ושליטת זכות השביתה מכל סקטור העובדים במערכת החינוך.

אין ספק שמדובר בהצעה דרקונית, שאינה מתיישבת עם עקרונות יחסי העבודה במדינת ישראל, ואף מערבת את הזרוע השופטת מעורבות יתר. החוק הקיים מאפשר להכריז על עיסוקים שונים כעל עיסוקים חיוניים ואסורים בשביתה, וכן על חובת בורות במקרים אחרים. השימוש בסמכויות אלו מוגבל ביותר, והצעת חוק זו מערערת את האיזון הקיים.

הצעותיו האחרות של חבר הכנסת בא-גד קובעות את אורכו המינימלי של יום הלימודים, את חובת לימוד הקריאה החל מגיל שלוש בכל מוסדות החינוך בישראל, וכי: "החינוך יושתת על משמעת קפדנית ומורה המגיב בתקיפות כלפי תלמיד לא יועמד לדין, ובלבד שמעשהו של המורה נובע מנימוקים פדגוגיים".

כיום אין חובת לימוד, כמו שידוע לך, מגיל שלוש, אבל בפועל אנחנו יודעים, שבמרבית היישובים היהודיים כבר יש לנו לימודים בגיל שלוש-ארבע, והממשלה הזאת החלה גם במגזר הערבי, החל בשנה הקודמת, להפעיל חינוך החל מגיל שלוש. נכון שהכללת חובת לימוד בגיל זה, ולימוד קריאה בכלל זה, היא מרחיקה-לכת ומחייבת את ההורים למעשה להתיר לילדים ללמוד בזמן חופשה. אני יודע שיש לנו גם בקהל היציע תלמידים, וכל אחד מצפה לימי החופש. קל מאוד לבוא ולהציע שנגזול מאותם תלמידים את החופשה.

דבר נוסף, יש דימוי, כאילו למורים יש יותר מדי חופשות. אני יכול לבוא ולומר לכם, שלא מודדים את החופשות על-פי התאריכים אלא על-פי המאמץ שהמורה משקיע, נערך לקראת יום הלימודים. יום הלימודים אצל המורה לא מסתיים בשעה 12:00 או בשעה 13:00 או בשעה 14:00, עם סיום יום הלימודים על-פי המערכת בבית-ספר זה או בבית-ספר אחר. אנחנו יודעים שמורה משקיע שעות רבות בביתו שלו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מדבר על התלמיד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חשוב שנדע, שגם לגבי התלמידים המשרד עושה מאמצים גדולים. אתה הזכרת בדברך, שהממשלה הזאת החלה בשינוי סדר העדיפויות וקבעה סדר עדיפויות אחר, והחינוך מקבל יותר מאשר בשבע השנים של ממשלת הליכוד. נכון שבממשלת האחדות הלאומית היו גם שרים שלא היו מקרב הליכוד.

חשוב שנדע, היתה שחיקה גדולה במערכת החינוך, עשרות אלפי שעות. אנחנו רוצים לעודד ולעשות, וכבר היום אנחנו פועלים בדרך שונה. יום הלימודים אומנם עדיין איננו יום לימודים ארוך, אבל אנחנו בהתחלת הדרך. בערי הפיתוח כבר יש יום לימודים ארוך. בבתי-הספר האחרים בארץ, בכיתות א', ב' וג' לומדים היום כבר יותר מ-30 שעות בשבוע וחוזרים הביתה בשעה 13:00 ולא ב-12:00. אנחנו נערכים לקראת השנים הבאות, למעבר לחמישה ימים. וכפי שאמרתי, יש יישובים שבהם עברו לחמישה ימים.

על כן, השתתת החינוך על משמעת קפדנית והאישור להגיב בתקיפות כלפי תלמיד תוך מתן חסינות למורה הטוען לסיבות "פדגוגיות" לתגובתו התקיפה – כל אלה אינם יכולים לשמש בסיס שבחוק למדיניות פדגוגית של מערכת החינוך ואינם עולים בקנה אחד עם תפיסות מדיניות החינוך וההוראות שבחוזרי מנכ"ל.

מכל הסיבות האמורות לעיל, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות. חבר הכנסת בא-גד, אתה רוצה להגיב?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מבקש הצבעה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד-1994. נא להצביע בעד או נגד העברת הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, חמישה מתנגדים, אחד נמנע. אני קובעת שהצעת חוק החינוך בישראל, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יוסף בא-גד, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא שבסדר-היום, שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, שמספרה 309, בנושא: פערי הכנסה והשכלה בין יוצאי עדות המזרח לבין יוצאי עדות אשכנז. בבקשה.

פערי הכנסה והשכלה בין יוצאי עדות המזרח לבין יוצאי עדות אשכנז

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להודות לך.

בעקבות פרסום סקר שנערך באוניברסיטת תל-אביב והצביע על התרחבות פערי ההכנסה, הנובעים מפערי השכלה, בין מזרחיים לאשכנזים לכ-50%, ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. האם בנים ליוצאי עדות המזרח מוגדרים אוטומטית כטעוני טיפוח, והאם לנתון יש השפעה על הכשרתם החינוכית ועל הישגיהם?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. סגן שר החינוך, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, תשובה על שאלתא מס' 309, של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

הפרסום בא, כנראה, בעקבות עבודת דוקטורט של נילי מארק מאוניברסיטת תל-אביב, שתוכנה התפרסם במאמר ברבעון לכלכלה האחרון.

1. עדיין לא ראיתי את המאמר של ד"ר נילי מארק במקור כדי להגיב עליו. אני רוצה לומר פה שאכן הבוקר הביאו לי אותו. אני מעביר את התשובה המסודרת לחבר הכנסת אבי יחזקאל, לאחר שנלמד את החומר. אבל, אני חייב לתת לו נתונים על-פי הנתונים הקיימים במשרד, בלי כל קשר לדוח של ד"ר נילי מארק.

2. בנים ליוצאי עדות המזרח אינם מוגדרים אוטומטית כטעוני טיפוח, והנתון הנ"ל אינו קובע את הכשרתם החינוכית.

המשרד עיבד מדד טיפוח בית-ספרי, ולפיו מוענקים לבתי-הספר אמצעים דיפרנציאליים, לפי הקשיים החינוכיים הצפויים לו.

הקשיים החינוכיים מוערכים על-פי כמה קריטריונים, שלושה מהם סוציו-אקונומיים: שיעור המשפחות שהכנסתן ברבעון התחתון של ההכנסה – נתונים מקובצים, אגרגטיביים לבית-ספר ולא ברמת הפרט – השכלת ההורים וגודל המשפחה. כמו-כן קיימים קריטריונים נוספים הנוגעים לפריפריאליות של בית-הספר ולמספר העולים החדשים בו.

כל הקריטריונים הנ"ל מעובדים ברמה בית-ספרית, וכל-בית ספר מקבל תגמולים. אף לא באחד מהקריטריונים נזכר המוצא העדתי של התלמידים, ולפיכך אין כל השפעה על דרכי הכשרתם של התלמידים הנ"ל.

בעבר נמצא במחקר שיש קשר, ברמה סטטיסטית, בין אוכלוסייה חלשה להישגים, אך ברמת התלמיד הבודד הקשר הוא חלש – קורלציה של 0.2.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, הייתי מבקש לקבל פרטים – אינני יודע אם סגן השר יוכל לענות – לגבי הסוגיה הקשורה במספר התלמידים בני עיירות הפיתוח והשכונות שעברו השנה את בחינות הבגרות.

הייתי מבקש, ברשותך, לקבל גם נתון מספרי לגבי מסיימי תואר ראשון ותואר שני. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אתם, הממשלה הזאת, מנהלים את משרד החינוך כבר קרוב לשנתיים. שנתיים הן זמן של חשבון נפש, כבר אפשר להסיק מסקנות. והנה, בימים אלה מתפרסמות סטטיסטיקות, מתפרסמים נתונים שאתם בעצמכם מוסרים, המלמדים על ירידה במספר המסיימים בהצלחה את בחינות הבגרות, והירידה, כפי שהדגיש חבר הכנסת אבי יחזקאל בשאלתו, מתמקדת בעיירות הפיתוח.

אני שואל, האם אינכם חושבים שנוכח הכישלון שלכם בטיפול בנושא זה במשרד החינוך צריך להסיק מסקנות?

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני יודע שבמשרד החינוך יש נתונים לגבי מסיימי בחינות בגרות ובוגרי האוניברסיטה לפי מגזרים. מסרו לי גם שיש אחוז הולך וקטן של בוגרי אוניברסיטה שהם במוצאם בני עדות המזרח. הייתי מבקש לדעת אם אכן יש בשנים האחרונות ירידה חדה במספר בוגרי האוניברסיטאות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לגבי שלושת השאלות. חבר הכנסת אבי יחזקאל שאל שאלה שהתשובה המתבקשת עליה תוכן בצורה מסודרת ותועבר אליי בכתב. הנתונים יועברו אליי בכתב.

לגבי השאלה של חבר הכנסת יהלום – כל אחד יודע, ודאי שגם חבר הכנסת יהלום, שעושה עבודה מצוינת בוועדת החינוך והתרבות, שמערכת החינוך עושה מאמצים גדולים, וחינוך אינו דבר שאפשר למדוד אותו כעבור תקופה של שנה או שנה וחצי. את פירות המאמץ שמשרד החינוך והתרבות משקיע בשנה הזאת והשקיע בשנה הקודמת נוכל להתחיל לקטוף לקראת שנת התשנ"ו. אלה שנים של מאמץ, של שינוי. אתה עצמך יודע, שבבתי-הספר היסודיים, לאורך שנים, היתה ירידה במספר השעות, ורק בשנה שעברה, שנת התשנ"ג, היתה חזרה לימים שידענו אותם לפני 20 שנה. אנחנו לא הוספנו שעות אלא, למעשה, מחזירים היום שעות שנלקחו מהמערכת במשך 17 השנים האחרונות.

היום אנחנו רואים אילו מאמצים המשרד עושה בפתיחת מועדוניות, כדי לתת למספר גדול יותר של תלמידים סיכוי שווה וזהה לזה שמקבלים תלמידים מבתי חזקים יותר, והמשרד, בתקציבו, שם בשנת 1994 דגש מיוחד בפתיחת מועדוניות באותם אזורים חלשים, כדי לאפשר ליותר ויותר תלמידים להתקדם.

לקראת התשנ"ה אנחנו נותנים הזדמנות שנייה לתלמידים לפני גיוסם לצבא, כדי לעודד אותם להגיע לבגרות, להשלים בגרות, ומספר הכיתות שנפתחו למטרה זו לא היה כמוהו מאז הקמת המדינה.

לכן, לבוא ולומר את הדברים – אבל אני כבר רגיל שלאופוזיציה יש תפקיד, לקואליציה יש תפקיד, ואנחנו קיבלנו על עצמנו משימה שאנחנו צריכים לבצע, אנחנו מבצעים אותה, ואני בטוח שגם אתה, כחבר אופוזיציה, יודע מה נעשה במערכת החינוך בשנתיים האחרונות, מאז חזרה הממשלה הזאת להנהיג את מדינת ישראל.

לגבי השאלה של חבר הכנסת דוד מנע – נתונים. אנחנו נעביר אליך את כל הנתונים, אבל אני כבר יכול לומר לך, שלגבי מספר התלמידים יוצאי עדות המזרח, יש עלייה גדולה, אין ירידה אלא יש עלייה. כאשר תקבל את הנתונים תהיה מופתע לטובה, ואני בטוח שתשמח אתנו יחד.

דוד מנע (הליכוד):

כולל בוגרי – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אתה תראה את זה על-פי הנתונים. להיפך; לא רחוק ממך יושב ראש העיר מגדל-העמק, והוא יספר לך אילו מאמצים עושים כדי להביא אותם ילדים, שלא היו זוכים לכך באזורים אחרים. לכן זו הזדמנות לעודד את המעבר לערי הפיתוח ולאזורי הפיתוח, ששם האפשרויות הרבה יותר טובות והסיכוי הרבה יותר גדול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני רוצה לומר דבר נוסף. אנחנו עושים מאמץ גדול באותם אזורים שבהם יש לנו מחסור במורים לאנגלית ולמתמטיקה, ושם אנחנו מחפשים דרכים לעודד מורים לאנגלית ומורים למתמטיקה – אם זה בדרום-תל-אביב, אם בנגב, אם בגליל; ונכון שיש תרומה חשובה מאוד בתחום זה מקרב העולים החדשים, שנותנים לנו היום סיוע חשוב במערכת החינוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, אני מבקשת להודיע, ששאלתא בעל-פה מס' 307, של חברת הכנסת דליה איציק, בנושא ביטול איסור הנסיעה בטרמפים לחיילות ברמת-הגולן, ירדה מסדר-היום עקב היעדרותה של השואלת.

הצעת חוק הספורט (תיקון – הזדמנות שווה לשימוש במתקני הספורט).

התשנ"ד-1994

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא, הצעת חוק א'תשג, הצעת חוק הספורט (תיקון – הזדמנות שווה לשימוש במתקני הספורט), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת נעמי חזן. הנמקה מהמקום – בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מאחר שזה — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא שומעת כאשר אתם מדברים במקלה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אמרתי שחברת הכנסת נעמי חזן אומרת, שמאחר שזה חוק שקשור לספורט, נעשה את זה מהמקום, אבל לאחר שחברת הכנסת חזן תעשה זאת שלוש פעמים בריצה.

נעמי חזן (מרצ):

ברצון הייתי עושה זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מציעה שנעשה את זה על-פי התקנון. בבקשה, שתי דקות, הנמקה מהמקום.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

דקה.

נעמי חזן (מרצ):

אני מתכבדת להביא תיקון להצעת חוק הספורט, הקובע כי בשימוש במתקני ספורט של רשות מקומית תינתן עדיפות, הזדמנות שווה לכל התושבים של אותה רשות מקומית ללא הבדלי מין.

גברתי היושבת-ראש, המצב כיום הוא, שלעיתים קרובות נשים העוסקות בספורט, במיוחד בספורט תחרותי, אין להן גישה שווה למתקני הספורט, והן חייבות להתאמן בשעות בלתי סבירות לחלוטין, כמו חמש בבוקר או חצות, והן אחרונות בתור.

לאחרונה גם נרשמו הישגים טובים במיוחד בספורט ההישגי הנשי, גם של קבוצות תחרותיות וגם של ספורטאיות באופן אישי, ועל כן הצעת חוק זו באה לתקן עיוות בגישה למתקני ספורט ולהעמיד את הגישה על בסיס של שוויון בין המינים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אעשה את זה מהמקום.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, כולכם ספורטאים היום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

הצעת החוק המונחת בפני הכנסת עניינה חובתה של הרשות המקומית לאפשר פעילות ספורט במתקני ספורט המצויים במוסדות חינוך, במבני ציבור או בשטחים ציבוריים השייכים לאותה רשות מקומית, זאת בשעות שבהן המתקנים אינם בשימוש ועל-פי תנאים שרשאי שר החינוך, התרבות והספורט לקבוע, באישור שר הפנים.

החוק קובע, כי שימוש, כאמור, במתקני ספורט, ייעשה בתנאי שתינתן עדיפות לכל תושבי הרשות המקומית על-פני תושבים של רשויות מקומיות אחרות. על-פי התיקון לחוק המוצע כאן היום על-ידי חבר הכנסת נעמי חזן – – –

נעמי חזן (מרצ):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חברת הכנסת נעמי חזן, ואני יכול להוסיף שיש לה הרבה אשראי בכל מה שקשור לקידום ענייני הספורט. אני יודע איזה מאמץ היא עושה לגבי ספורט הנכים, איזה מאמץ היא עושה לגבי קידום ספורט הנשים, ויש לה חלק ומעורבות בהקמת יחידה מיוחדת גם אצלנו, במשרד החינוך והתרבות, יחד עם הוועדה למעמד האשה. על-כן מינינו יועצת מיוחדת, עובדת המשרד, ספורטאית לשעבר, שלומית ניר-תור, שהיתה שחיינית ואלופת הארץ, חברת קיבוץ איילת-השחר, כיועצת, כדי לקדם את ספורט הנשים במערכת החינוך ובשעות הפנאי.

האפשרות להשתמש במתקני הספורט ברשות המקומית, בהזדמנות שווה, ללא הבדלי מין, היא בעלת חשיבות רבה להשגת מטרותיו של החוק, להבטחת האפשרות לספורט עממי ולהבטחת נגישותם של מי שאינם ספורטאים מקצועיים למתקני הספורט.

בשל כל האמור לעיל תומכת הממשלה בהצעת החוק ומברכת את חברת הכנסת נעמי חזן על החוק החשוב, שייתן, באמת, הזדמנות שווה לכולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות. חברי הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי. היום אין הזדמנות – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אין היום. מי כמוך, חבר הכנסת דן תיכון, שאתה שוחר ספורט ויודע שהעדיפות ניתנת היום בעיקר לקבוצות ייצוגיות על-חשבון ילדים, על-חשבון נשים, והעדיפות היא, קודם כול, לאותן קבוצות ייצוגיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות. חבר הכנסת שאול יהלום מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר יש מישהו, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום משום שהעלאתה, עם כל מטרותיה, אולי הן נראות מטרות יפות על-פניהן, שהרי מי כמונו, כל חברי הכנסת, מאוחדים בכך שלא צריכה להיות אפליה.

אני חושב שאי-אפשר להוציא מהרשות המקומית את סמכותה בנושאים הקשורים לניהול חיי התרבות, הספורט והנוער במקום – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אלא אם כן היא מפלה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הרי גם ראש הרשות המקומית ומועצת הרשות המקומית צריכים לצאת מתוך הנחה שבחריהם, ביום הבחירות, יעמידו אותם לדין, ולפחות מחצית מבחריהם היא נשים, ולכן אין כל ספק שראש הרשות המקומית, או חברי מועצת הרשות המקומית, או הנהלת הרשות המקומית ידעו להתנהג בצורה שלא תפלה בין גבר לאשה.

אני עונה לסגן השר. אילו היתה חברת הכנסת נעמי חזן אומרת לתת עדיפות לספורט העממי על-חשבון הספורט הייצוגי, נניח, אפשר היה לדון בעניין. אבל לא זאת המטרה. היא אומרת לתת עדיפות לשני המינים, במידה שווה, וזה לא אומר, בשום אופן, שאנו מחפשים את טובת הספורט העממי. הרי אנחנו היום מודעים לעניין שהספורט הייצוגי כולל הרבה נשים בכל מיני מקצועות, כמעט בכל מקצוע, למעט אולי כדורגל, והחוק אם יתקבל יעסוק בספורט המקצועי לא פחות מאשר בעממי. לכן אין בעניין הזה שום חידוש לגבי הספורט העממי. ייתכן מאוד שאם נדבר על הספורט הייצוגי, נניח על קבוצת "אליצור חולון" שהיא אלופת ישראל בכדורסל נשים – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

שהיום משחק הגמר שלה.

דן תיכון (הליכוד):

היום זה ייקבע.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שהיום משחק הגמר, ובכן ייתכן מאוד ששם במשך השבוע או החודש, כדי לאפשר לה להיות אלופת ישראל, תרצה דווקא עיריית חולון להקצות לה יותר שעות של אימונים באותו מגרש אולימפי, וזה יהיה לכאורה לטובת הנשים. ולעומת זאת, במקום אחר, שם יש קבוצת גברים שמתכוננת לאולימפיאדה – יקצו להם יותר זמן. אני חושב שהשיקולים צריכים להיות של הרשות המקומית. מדובר בגוף נבחר, לא מדובר בממשלת ישראל או בחוק ממשלה. מדובר בחוק הפועל על הרשות המקומית. מדובר בגופים נבחרים, העומדים למבחן של הבחור מדי חמש שנים. הם בוודאי יודעים לנהל את ענייניהם בצורה שאינה מפלה.

כל חוק בעניין הזה שמגביל את פעולות הרשות המקומית הוא חוק שאין לו בסיס של נכונות ורצון. הכנסת צריכה במידה מסוימת, דווקא אם אנחנו מדברים כאן על אווירה דמוקרטית, להבין שיש חלוקת סמכויות, ושלהברי הרשות המקומית יש מספיק שכל, רגישות, וכן רצון למנוע אפליה ולגרום ליתר שוויון, בצד הצורך לעודד את הספורט הדרוש באותה עיר לטובת הקבוצות.

לפעמים, אדוני סגן השר, הרי יכול להיות גם מקרה הפוך, שיהיו הרבה קבוצות נוער באותה עיריית חולון, ספורט עממי, אבל תהיה קבוצת נשים, ובגלל זה לא ייתנו מקום לקבוצות הילדים וייתנו דווקא לנשים. זאת אומרת, יכולים להיות כאן כל מיני אפשרויות, ואין לדעת היום מה יהיה בעתיד. לכן צריכים לתת עצמאות. לו היה מדובר בפקידים – אני מבין. כשמדובר בנבחרים – אל נשליט את הכנסת על עבודת הרשות המקומית. בואו ניתן להם מספיק עצמאות, הם נבחרים לא פחות מאתנו, והם ידעו לנהל את ענייניהם בצורה ערכית ושוויונית. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק הספורט (תיקון – הזדמנות שווה לשימוש במתקני הספורט), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת נעמי חזן והעברתה לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק הספורט (תיקון הזדמנות שווה לשימוש במתקני ספורט),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, מתנגד אחד, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הספורט (תיקון – הזדמנות שווה לשימוש במתקני ספורט), התשנ"ד–1994, עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – תחילת זכאות לקצבת פרישה

לעולים), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – תחילת זכאות לקצבת פרישה לעולים), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, מה עם השאילתא בעל-פה שלי?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת שהשר לא יבוא והוא מסכים.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה. הוא לא יכול להעביר את בקשתו באמצעות שליח. שיירשם שהשר לא היה.

חיים אורון (מרצ):

אבל לכנסת מותר גם לחוקק בלי שרים.

דן תיכון (הליכוד):

יירשם שהשר לא היה, אבל השר לא מעביר הודעות באמצעות שליח.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דן תיכון, אנחנו שומעים שיש דבר כזה. מה זה שליח? – הוא הודיע למזכירות הכנסת והוא לא חייב להגיב על הצעת החוק.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא חייב להגיב. יירשם שהוא לא הגיב. אבל לא יכול מישהו מעובדי הכנסת לשמש לו שליח.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נכון. בבקשה, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מדובר בתיקון לחוק שירות המדינה (גמלאות), בפרישה של עולים חדשים, נושא שהכנסת עסקה בו בקדנציה הקודמת, כאשר חבר הכנסת אז והשר היום יאיר צבן הגיש תיקון לחוק שירות המדינה, שמקנה לגמלאים עולים חדשים מינימום קצבה של 35%, אגב, בתנאים לא פשוטים.

התנאים המצטברים של הצעת החוק – מדובר בעולה שנכנס לשירות המדינה, שבזמן עלייתו היה בגיל 50, ששירת עשר שנים בשירות המדינה, שעלה ארצה והתקבל לשירות המדינה בתקופה של שנתיים לפחות מיום עלייתו. יש פה שורה של תנאים מצטברים לא קלים – ולפני עלותו ארצה היה בשירות מחתרתי בחוץ-לארץ, היה אסיר ציון, ניצול רדיפות נאצים, הורה שכול או אלמנה, כמשמעותם בחוק חיילים שנספו במערכה או מטעמים רפואיים משפחתיים מיוחדים, כפי שקובעת ועדה.

הגמלה המובטחת למי שעומד בכל הכללים הללו, שאתם מבינים שהם אינם פשוטים, היא מינימום 35%, וצבירה של 2% גמלה על כל שנה מעבר לעשר שנים.

החוק נכנס לתוקפו ב-31 במרס 1987, ורק מי שעמד בתנאים בתאריך זה זכה לגמלה. אתם יודעים איך חבר כנסת מגיע לנושא הזה, כאשר הוא מקבל מכתב ומתחיל לברר. מתברר שיש כנראה כמה עשרות גמלאים בשירות המדינה. אני עסקתי במקרה של גמלאי של בנק, שעבד בבנק ישראל, שיצא לגמלאות לפני 31 במרס 1987, וגמלאים אלה נמצאים היום ממילא בקצבאות נשחקות, כולם מכירים את הנתונים, ואינם זכאים להטבה שניתנה, אני מקווה שעל דעת כולנו כדון, מהתאריך הזה.

התיקון שמדובר בו מציע להחיל את הכללים הללו גם על מי שפרש לפני מרס 1987. מדובר, כפי שאתם מבינים, במספר מצומצם של גמלאים, כי התנאים המצטברים הללו של מעל גיל 50 ומספר השנים שעברו מאז – מדובר באנשים שהיום הם בוודאי גילאי 75 פלוס, ואני חושב שנוכח וראוי שהכנסת תתקן את הפגם הזה; אנשים שתרמו את השנים הטובות בחייהם בשירות למען העם, כפי שמצוין בתיקון הקודם לחוק.

מה שמוצע כאן הוא להחיל את התיקון הזה גם על מי שפרש קודם. אני מצהיר כאן שהסכמתי עם נציגי משרד האוצר, שהתיקון לא יהיה רטרואקטיבי, במובן הזה שלא תהיה עילה לתביעת ההפרשים משנת 1987 עד עכשיו. אני מודה שלא אהבתי את זה, אבל אתם יודעים איך זה מתנהל. אתה מנסה להגיע לפשרה, והיה לי קצת קשה להגן על רטרואקטיביות בתשלומי קצבה שוטפת. אני אומר פה מעל הדוכן שאני הסכמתי שלא תהיה רטרואקטיביות. מובן שבכל החוק יש אלמנט רטרואקטיבי, כי הוא מכיר בזכויות של מי שלכאורה כרגע על-פי החוק אין להם זכויות, אבל לא יהיה תשלום על

ההפרש, שהוא בהחלט, במקרים מסוימים, יכול להגיע לסכומים לא קטנים – לא יהיה תשלום על ההפרש לאורך השנים מ-1987 עד עכשיו.

אני מקווה שוועדת העבודה והרווחה תטפל בחוק הזה מהר. לקח יותר מדי זמן מאז הגשתי אותו עד שהוא הגיע לכאן. אני חושב שמדובר בדרך כלל באנשים מבוגרים עד מבוגרים מאוד, וטוב נעשה אם נקל עליהם במשהו בשנותיהם האחרונות, שיזכו לחיים ארוכים. אני מקווה שהכנסת תאשר והוועדה תטפל בתיקון הזה במהירות והוא יגיע לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ונתקן פגם שמחוסר תשומת לב כנראה בתיקון הקודם לא שמו לב אליו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת דן תיכון מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מעריך את רצונו של חבר הכנסת אורון להעביר מן העולם כמה עיוותים בתחום הגמלאות. אבל כמנהגי לא אחרוג מגבולות המותר; הבחירות להסדרות חלפו.

אני לא העליתי את בעיית הגמלאים המקופחים בשירות המדינה משום החשש שייאמר שאני מנצל את הבחירות לצרכים פוליטיים, אבל הבחירות חלפו.

עניין ועדת-זוסמן והגמלאות של עובדי המדינה לא ירד מסדר-היום גם אם אתם תצביעו מאה פעמים נגד קיום המלצות ועדת-זוסמן ומימושן.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

מי יצביע נגד?

חיים אורון (מרצ):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע. תן לי, בבקשה, לגמור. אתה יודע בדיוק מה אני עומד לומר.

לפני כשלושה-ארבעה חודשים – ואני אחרון המוהיקנים שהיה חבר ועדת-זוסמן בבית הזה – ביקשתי ליישם את המלצות ועדת-זוסמן לאלתר. אבל, בשל חילוקי דעות בתוך ההסתדרות ובין ראשי האיגודים המקצועיים, המלצות ועדת-זוסמן, שעושות צדק עם ציבור גמלאי שירות המדינה, לא מומשו, ואם הגיע למישהו לרדת מההסתדרות, זה אך ורק בגלל העניין הזה.

עקבתי אחר הוויכוח בין הגמלאים, אותו גמלאי חצוף ששמו כץ, שהאשים את חבר הכנסת רמון על שפעל לקפח את הגמלאים ב-1984. חברי הכנסת צבן וויינשטיין ואנוכי היינו אז חברי ועדת הכספים, ואני דוחה בשאט-נפש את ההאשמות הללו.

אתם צריכים לזכור, שהמלצות ועדת-זוסמן זועקות לשמים, ואי-אפשר להמשיך במצב הנוכחי – –

אברהם פורז (מרצ):

חיים חדשים.

דן תיכון (הליכוד):

– – כשמקפחים את גמלאי שירות המדינה. משהם פורשים הם נידונים לשכר רעב, לגמלת רעב.

חיים אורון (מרצ):

אבל אתה מוכרח להודות שבשבוע לפני הבחירות עשו תיקון.

דן תיכון (הליכוד):

אני עקבתי אחר התיקון ואני רוצה להעמיד דברים על דיוקם. לא היה תיקון. נקבע שתקום ועדה שעד סוף השנה תגבש מסקנות, ויש לנו ועדת-זוסמן. אנחנו לא צריכים ועדה. הכול ברור, הכול טוב.

אברהם פורז (מרצ):

יש חיים חדשים.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, חבר הכנסת פורז, אני רוצה להזכיר לך – – –

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, בכל הרצינות, אנחנו מקווים שבעקבות חיים חדשים בהסתדרות יהיו חיים חדשים בישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חיים חדשים הם לא בהכרח יותר טובים תמיד.

רן כהן (מרצ):

– – – בהשוואה למה שהיה קודם.

דן תיכון (הליכוד):

חברי הכנסת רן כהן ופורז, הנושא רציני וצריך להפסיק לדבר בנימה צינית. העניין הזה צודק והוגן, וזה עוול לעשרות אלפים, אם לא מאות אלפי אנשים חלשים שקופחו במתכוון בשל חילוקי דעות בתוך ההסתדרות, והסתדרות כזאת אני לא צריך ולא הייתי צריך. אם ההסתדרות לא הבינה מה תפקידה בעניין הזה, וכל שהיא עשתה זה לדפוק אותם גמלאים, לא היו צריכים ההסתדרות כזאת וטוב שהיא עברה מן העולם.

אבל, אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת חיים אורון, שהצעתי ליישם את המלצות ועדת-זוסמן בחוק הונחה על שולחן המליאה לדיון בערב חג הפורים. לצורך הפלת הצעת החוק הזאת גויסה כל סיעת העבודה ללא יוצא מן הכלל, כ-40 חברי כנסת, ונדמה לי שאפילו כמה חברי כנסת מסיעתך השתתפו בעניין הזה, למעט חבר הכנסת פורז. זה היה יום שחור, יום שחור לכל חברי הכנסת בבית הזה, גיבורים על חלשים.

אם רוצים לעשות סדר עם שלושה, עשרה עובדים שפרשו, ובצדק צריך לעשות צדק אתם, צריך לעשות צדק עם כלל גמלאי שירות המדינה. המרכיבים האלה שהוצאו מן השכר, קרי שעות נוספות, רכב וקצבת רכב, צריכים לחזור אל תוך השכר, ומייד, כדי לאפשר להם לחיות בכבוד.

אני פונה אליכם עכשיו, בשל הסממה "חיים חדשים" אני מעלה את הצעת החוק הזו מחדש. אני לא אדאג לגיוס כשם שאני לא עושה גיוס בסיעתי, אבל אני מבקש התחייבות שההסתדרות לא תטיל עוד

וטו על יישום המלצות ועדת-זוסמן. מה שנעשה עם המהנדסים שבוע לפני הבחירות להסתדרות הוא בגדר שערורייה. לא ניתן להם דבר, הוחלט על הקמת ועדה שתבחן את העניין. אין צורך לבחון את העניין הזה. גם ההסתדרות השתתפה בעבודת ועדת-זוסמן באמצעות נציגה גדעון בן-ישראל, והוא הצטרף להמלצות, לרבות קיסר, וההמלצות הללו לא פורסמו עד שנתקבלה הסכמתו של מזכ"ל ההסתדרות דאז, החבר קיסר, השר דהיום.

לכן לא ארפה מן העניין הזה. הבחירות עברו, היינו הוגנים, לא ניגחנו אתכם. להיפך, אני יצאתי בפומבי נגד אותו כץ, והבושה להישען עליו כשמתקיפים את רמון שלא בצדק, אני חושב שזו שערורייה שאין כמותה.

אני תובע שייעשה צדק לגמלאי שירות המדינה, ומהר, והדגש במהר. לא עוד גרניט, לא עוד הסיפורים האלה, לא עוד לסובב אותם בכחש. את המשכורות צריך לעדכן, את הגמלאות צריך לעדכן ולאפשר להם חיים חדשים, חבר הכנסת פורז, גם כשזה לא נוח. את השטר הזה אני אתבע בכל הזדמנות, לא אוותר ולא אירתע. תודה רבה לך.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיקון.

אנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – תחילת זכאות לקצבת פרישה לעולים), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת חיים אורון? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון תחילת זכאות לקצבת פרישה לעולים), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הי"ר ע' עלי:

עשרה בעד, נגד – 2, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, שאלה לסדר.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, הסעיף הראשון בסדר-היום בישיבה זו היה צריך להיות שאילתא שלי, שעליה היה אמור להשיב, או עדיין אמור להשיב שר המשטרה מר משה שחל. ההודעות שנמסרו במליאה דיברו בהתחלה על פקקי תנועה. אני חושב שזה מוגזם. כמה פקקי תנועה אפשר להציב בדרכו של שר המשטרה?

בכל אופן, אם הזלזול של הממשלה גדול עד כדי כך, באיזה מקום צריך גם למסור לחבר הכנסת הממתיין משעה 09:00 מדוע מזלזל שר המשטרה בסעיף הראשון בסדר-היום ומה קורה עם זה. הרי אי-אפשר להצמיד את חברי הכנסת לכיסאם, והשר נוסע בדרכים, תקוע בפקקים או משתחרר מהם.

האם אפשר לקבל תשובה ברורה כדי לא להצמיד אותי למושבי?

היו"ר ע' עלי:

השר הודיע, כך נמסר לי, שהוא תקוע בפקק, ועוד תהיינה תשובות גם על השאילתות בעל-פה וגם על השאילתות בכתב הממתינות לו. הוא אמור להשיב גם על שורה של חוקים על סדר-היום שלנו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אפשר אולי להתקשר אליו בפלאפון.

היו"ר ע' עלי:

שאלת שאלה, אפשרתי לך לגשת גם למיקרופון, ועכשיו אתה מפריע באמצע דברי. אין לך סבלנות לשמוע אותי עד הסוף?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מתנצל, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

הוא יגיע בדקות הקרובות. בינתיים מתקשרים אליו למכונית, כדי לבדוק איפה הוא נמצא. כאשר תהיה לי תשובה ברורה, נעדכן אותך בעניין זה. דבר אחד צריך לציין, ששר המשטרה תקוע בפקק ואינו מפעיל את המהבהב – הקרוי אצלנו "קוז'אק". גם זה משהו, הוא לא מנצל את הזכויות שיש לו ונוסע כאחד העם.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא חוקי.

היו"ר ע' עלי:

למכוניות של אנשי ביטחון – אנשי משטרה ומשרד הביטחון – זה חוקי לחלוטין כאשר הם בתפקיד, אך לא כולם מנצלים את הפנס המהבהב הזה.

דוד מגן (הליכוד):

אחרי הישיבה אגלה לך כמה סודות. באופן כללי זה לא חוקי.

היו"ר ע' עלי:

בסדר, הוא לא מנצל את הדבר הלא-חוקי הזה. תודה רבה לחבר הכנסת יהלום ולחבר הכנסת מגן על ההבהרה שלו.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – הארכת מועד התיישנות)^{^^}

דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדין), התשנ"ד–1994 (הצעת חבר הכנסת א' פורז)**היו"ר ע' עלי:**

אנו עוברים להצעת חוק א'תקצה, הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – הארכת מועד התיישנות דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדין). חבר הכנסת אברהם פורז ינמק מהמקום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי סעיף 56 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, אדם שהגיש למנהל בתוך ארבע שנים מיום תשלום המס דרישה להחזרת סכום ששולם והוא לא היה חייב לשלם – יוחזר לו הסכום האמור בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התקופה הזו של ארבע שנים היא תקופה קצרה מן התקופה שקובע חוק ההתיישנות באופן כללי. כידוע, לפי חוק ההתיישנות, תביעה מתיישנת אחרי שבע שנים. אין שום הצדקה שתיקבע תקופת התיישנות שונה לגבי חוב שהמדינה חייבת לאדם בנושא מס, לעומת חובות כלליים אחרים בין המדינה לאזרח בנושאים אחרים. לכן מוצע להשוות את תקופת ההתיישנות כך שאדם ששילם מס רכוש שלא כדין, יוכל לגבות אותו בחזרה גם אם עברה תקופת ההתיישנות הרגילה, דהיינו עד שבע שנים.

הממשלה תומכת בהצעת החוק, ואני מודה לה על תמיכתה. אני מבקש לאשר אותה בקריאה מוקדמת ולהעבירה לוועדת הכספים, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – דרישה להחזרת מס שנגבה

שלא כדין – הארכת מועד), התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דוד מגן – באותו נושא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלנו – של חבר הכנסת אברהם הירשזון ושלי – א'תרכג, היא הצעה דומה להצעתו של חבר הכנסת פורז, שהקדים אותנו בהנחת הרעיון על שולחן הכנסת. אני רוצה להזכיר לכנסת, כי ב-14 בפברואר הניחה הנשיאות על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית שלי, המדברת על שינוי תקופת ההתיישנות ככלל, במקום שבע שנים – 15 שנים. אני חושב שאדם שחטא, חטאו צריך לעמוד גם בחלוף שבע שנים. התקופה הסבירה יותר היא 15 שנים, ואדם שטעה או הוטעה וזכאי לקבל החזרים – כמו במקרה שאנו מצביעים עליו בהצעת החוק – צריך לקבל זאת מעבר למה שכתוב.

בעניין זה, בהצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים, היום הוא יכול לעשות זאת בתוך ארבע שנים. אנו מציעים לעשות זאת בתוך 15 שנים, אלא שהממשלה התנתה את תמיכתה בכך שנסיים למועד קצר יותר, כשבע שנים. אין לנו כאן ויכוח עקרוני. העניין יתברר וילובן בוועדת הכספים, אם הצעת חוק זו תאושר, ואני מקווה כי היא אכן תאושר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר או להתנגד להצעתו של חבר הכנסת פורז.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת פורז, סימטריה במיסוי היא דבר חשוב ביותר. לא יכול להיות, שכאשר הממשלה גובה את חובותיה מן האזרחים, הסכום תמיד צמוד ובתוספת ריבית גבוהה ביותר, מעל הריבית המקובלת במשק.

אברהם פורז (מרצ):

וגם בקנסות.

דן תיכון (הליכוד):

לגבי קנסות, אפשר להתפשר. לגבי ריבית שערורייתית שעדיין נגבית בגין חובות למס הכנסה, ריבית שאין לה אח ורע במשק המדינה – צריך היה לעשות הרבה יותר ממה שנעשה על-ידי שר האוצר, נציב מס הכנסה והביטוח הלאומי.

הצעתך צריכה להיות הצעה גורפת, לא רק לעניין מס רכוש. היא צריכה לדבר ולעסוק בכל הנושאים שבהם הממשלה חייבת כספים לאזרחים. ניקח למשל את מלוות הביטחון ואת המלוות לקליטת עלייה: פעלתי במשותף עם חבר הכנסת שטרית, שר הכלכלה והיום, כדי שהתקופה שבגינה תשולם ההצמדה לאלה שלא באו בזמן כדי לגבות את האגרות הללו תוארך כמדומני לשבע שנים מעבר לתקופה שהיתה מקובלת. זוהי תוספת של חמש שנים, אך רק לגבי חלק מן האיגרות הללו.

ההצעה שלך טובה, אך היא אינה גורפת ואינה כוללת את כל חובות המדינה. אין סיבה בעולם שחובות המדינה לא יוצמדו, כאשר מדובר באזרחים, ולא יוגבלו בזמן. ההצמדה היא בסך הכול שמירה על ערך הכסף. אם משהו שילם מס יתר, מגיע לו החזר הכסף כאשר הוא צמוד לאורך כך וכך שנים. ובל יספרו לי שהכסף הזה נותן תשואה גבוהה ולכן צריך להפסיק את ההצמדה.

אם אתה מביא את העניין הזה לוועדת הכספים, אני מבקש שנדון במכלול החובות של המדינה לאזרחיה ובשיעורי ההצמדה והריבית, לרבות הקנסות. אינני מסכים שהקנסות בגין חנייה יוכלו בתוך שלושה חודשים. אני חושב שזהו מס דרקוני, שאסור להשלים אתו.

לכן, כל העניין הזה צריך להיבדק כמכלול, ולא משום שאתה נתקלת בתופעה אחת וחבר הכנסת מגן בתופעה אחרת. בסך הכול יש מאות בעיות כאלה, והאזרח הקטן נדפק כי אנו איננו יודעים על כך, כי אנחנו איננו מטפלים, כי מישהו באוצר אינו מוכן, ואין שום צידוק להתנגדות האוצר בעניין זה. זוהי בסך הכול שמירה על ערך הכסף ששולם בשעתו, וכל קיפוח בעניין זה צריך להיעקר מן השורש. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת יהלום, השר שחל כבר בבניין, והוא תיכף ייכנס להשיב על השאלה שלך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם שאלתי שאלה וכבודו השיב לי. אני חושב שהדבר גובל בשערורייה – – –

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, מה שהשבתי לך הוא ציטוט דבריה של חברת הכנסת סלמוביץ, שהחלפתי אותה כיושב-ראש, ומה שנאמר לי על-ידי מזכירות הכנסת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני אומר: אלה ההודעות שהגיעו למזכירות הכנסת, אך מתברר שהשר שחל נמצא בבניין שעה ארוכה ומשתתף בישיבת לשכת מפלגת העבודה במקום לבוא לדיון בסעיף האמור. הוא משאיר הודעות שהוא תקוע בפקק תנועה, ומקבל שבחים על שאינו משתמש ב"קוז'אק".

לימור לבנת (הליכוד):

אתה מדבר על שר המשטרה? הוא נמצא בישיבה של סיעת העבודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה מה שאני אומר. אני חושב שיש גבול גם לזלזול. במקרה זה מדובר בי, לכן לא נעים לי לומר את זה, אך יש גבול לזלזול בחברי הכנסת. לבוא לכאן באיחור, לא להיכנס לאולם, ולהעדיף את ישיבת הלשכה המפלגתית המתקיימת בבניין על סעיף בסדר-היום – אני חושב שהדבר מוגזם על-פי כל אמת מידה של ניהול חיי הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה רוצה לומר שהוא לא אמר אמת? זו לא הפעם הראשונה.

היו"ר ע' עלי:

ההערה שלי ביחס ל"קוז'אק" נאמרה בהומור. צריך להתייחס לכך בהומור המתאים. אתה מתייחס להערתי ברצינות רבה מדי. צריך לקחת את הדברים ברצינות, אך גם בהומור המתאים.

אמרת את אשר אמרת, אני לא יכול לשבת כרגע על תקן של בית-דין שדה ולקבוע מי צודק ומי לא. כאשר יגיע תורך לשאול את השאלתא, אאפשר לך להעיר עוד הערה אחת, אף שהדברים אינם כתובים.

דן תיכון (הליכוד):

זו פגיעה בכבוד הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

תרשה לי הערה?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חברי הכנסת, עם כל הכבוד, אני מאפשר לחבר הכנסת דוד מגן להעיר הערה. מה קרה? קצת סבלנות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יורשה לי להציע – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה לרגע, חבר הכנסת פורז, גם יותר מתאים למצות נושא מאשר להפסיק באמצע. עוד דקה אנחנו גומרים, וברוח טובה. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יורשה לי להציע לך ולכל נשיאות הכנסת שימוש חסר תקדים בתקנון.

כאשר התקנון מתייחס לשאילתא רגילה, ומכאן אפשר להקיש על שאילתות אחרות, אם השר לא משיב או לא משיב במועד, ואני מוסיף: או לא מגיע או מזלזל בכנסת – הופכת השאילתא באופן אוטומטי להצעה לסדר-היום.

אני מאמין שאם יושב-ראש הישיבה יכריז פעם אחת על שאילתא שהיא הופכת הצעה לסדר-היום, השרים יבואו וימלאו את חובתם קודם כול כלפי הכנסת ואחר כך כלפי מפלגתם, הנמצאת בפקק תנועה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו לא יכולים להפוך את העניין הזה להצעה לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה חשובה לסדר הדיון.

היו"ר ע' עלי:

בסדר, מה יש לך להגיד לסדר הדיון?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השר נמצא בתוככי הבניין, צריך להביא אותו מייד לכאן.

היו"ר ע' עלי:

הוא מגיע תיכף.

דוד מגן (הליכוד):

אולי צריך לעצור אותו?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, בואו נסיים את העניין הזה. אני ביקשתי לקרוא לו, והוא בא מייד לאולם המליאה. נגמר העניין.

אני חוזר להצעות חוק ואנו נעבור להצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

צריך להצביע על כל הצעת חוק בנפרד.

היו"ר ע' עלי:

בוודאי, אתה מזלזל – – –

אברהם פורז (מרצ):

לא, אני לא מזלזל.

היו"ר ע' עלי:

ברור שצריך להצביע על כל הצעת חוק בנפרד.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גם בשבוע שעבר הערתי את זה ליושב-ראש הישיבה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – הארכת מועד התיישנות דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדיון), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אברהם פורז – נא להצביע.

אברהם פורז (מרצ):

והעברתה לוועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' עלי:

והעברה לוועדת הכספים של הכנסת כדי להכין את ההצעה לקריאה ראשונה. היום חבר הכנסת מגן עוזר לי.

נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון הארכת מועד התיישנות דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדין), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם

בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. ההצעה אושרה ותועבר לוועדת הכספים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

מי בעד הצעת החוק של חברי הכנסת דוד מגן ואברהם הירשזון באותו נושא – נא להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון דרישה

להחזרת מס שנגבה שלא כדין הארכת מועד), התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, גם הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – דרישה להחזרת מס שנגבה שלא כדין – הארכת מועד), התשנ"ד–1994, אושרה והיא תועבר לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך בסדר-היום עד ששר המשטרה יגיע.

סליחה, אני מקבל עכשיו עדכון, אני לא אמתח אתכם ואודיע ששר המשטרה הודיע כי הוא בישיבה והוא מבקש לדחות את הדיון.

לימור לבנת (הליכוד):

איך אפשר לדחות את הדיון? אני לא מבינה, זה לא תקני.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר?

דן תיכון (הליכוד):

זה זלזול בכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

לא היה דבר כזה.

לימור לבנת (הליכוד):

מה זאת אומרת הוא ביקש? המפלגה מעל הכול?

שאול יהלום (מפד"ל):

עכשיו באמת מתברר העניין. התחילו בכך שהוא בפקק תנועה, שנראה שלא היה ולא נברא. הוא נמצא בלשכת מפלגת העבודה. אחרי שגילינו זאת, כי ברוך השם סדרני הכנסת עובדים כהלכה וכל חבר כנסת שנכנס הם מעדכנים את המחשב, והתברר שהוא בישיבה ובאיזו ישיבה, לא חס-וחלילה ישיבה ביטחונית ששר המשטרה צריך להשתתף בה בתוקף פיקוח-נפש, אלא ישיבה לעדכון התוצאות הגרועות של מפלגת העבודה שנכשלה בהסתדרות, וצריך לערוף כמה ראשים, וזה יותר חשוב מסדר-היום של הכנסת?

אדוני היושב-ראש, אני פונה אליך שתקבל את הצעת חבר הכנסת דוד מגן ותהפוך את השאילתא שלי להצעה לסדר-היום. אני אראה בזה תשובה מספקת, אבל אין לי כל ספק שזה גם יוסיף לכבודה של הכנסת מול זלזול כה בוטה של שרים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, אני ביקשתי להעביר את הערותיכם אל יושב-ראש הכנסת. סגנית מזכיר הכנסת שוחחה עם יושב-ראש הכנסת, ותיכף נשמע מה היתה תשובתו.

דן תיכון (הליכוד):

זה פשוט זלזול בכנסת. לולא היה בבנין, אולי עוד הייתי מבין.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת דן תיכון, האמן לי שאתה מדבר בצורה כל כך משכנעת שכבר בפעם הראשונה כולם קלטו את חומרת העניין. מה גם שיש לך תנא דמסייע כמו חבר הכנסת שאול יהלום וכמו חבר הכנסת דוד מגן וקריאות ביניים של חברת הכנסת לימור לבנת. מה יותר מזה? זה לא משכנע?

חבר הכנסת דוד מגן, בתקנון לא מעוגן העניין הזה שאפשר להפוך את השאילתות להצעות לסדר-היום. זה לא מעוגן.

דן תיכון (הליכוד):

זו הצעה מעניינת.

דוד מגן (הליכוד):

אפשר לעשות זאת לגבי שאילתא רגילה אם השרים לא עונים במועד ואחרי התראה. במקרה כזה רשאי היושב-ראש להכריז על השאילתא כהצעה לסדר-היום. מה שקורה היום – זה מאוד דומה.

היו"ר ע' עלי:

באופן עקרוני זה אפשרי. אבל בעניין הזה, היות שחסרים גם שר התכנון והכלכלה וגם שר המשטרה, וגם כדי להעביר את מורת-הרוח שלנו מכל העניין, אני מכריז על הפסקה של עשר דקות עד לבואו של אחד השרים. אין לנו מה לעשות כאן בלי שהשרים ישיבו.

ובכן, אני מכריז על הפסקה של עשר דקות. בינתיים יאמר לנו יושב-ראש הכנסת איך לנהוג.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה מדבר עם חברת הכנסת לימור לבנת, איך תוכל לשמוע? אני הכרזתי על עשר דקות הפסקה, ואני הולך להתייעץ עם יושב-ראש הכנסת. אני אשוב ואומר לכם מה תשובתנו.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:00 ונתחדשה בשעה 11:13.)

סדרי הדיון בישיבת המליאה

היו"ר ע' עלי:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה.

בינתיים שוחחתי עם יושב-ראש הכנסת, ויושב-ראש הכנסת הלך ושוחח עם השרים שמתכנסים כעת בלשכת מפלגת העבודה. הבהרתי לו את חומרת העניין, את הזלזול בכנסת וכל התופעה הזאת, ואני מקווה שהשרים יבואו לכאן, איש איש בתורו. אם לא יגיע שר בתוך דקות אחדות, אנעל את הישיבה ונפזר אותה, על כל המשתמע מכך.

בינתיים אני מבקש לברך את ידידי הטובים, בני עירי מעפולה, שיושבים כאן ביציע, המשפחות השכולות ששכלו את ילדיהן ואת אב המשפחה בפיגוע של מכונית התופת בעיר: משפחת אלהרר, משפחת עטיה, משפחת חכמון ומשפחת בן-משה שנמצאות כאן. ברוכים הבאים למשכן.

כן, חבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יהלום ואנוכי ממתינים זה כשלושת-רבעי שעה לתשובה על שאילתא בעל-פה של השר המתאם, השר שחל.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה? שעתיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא, בערך שעה וחצי.

אני מבין שיש בעיות בכנסת, אבל השר שחל נמצא, ובמשך השעה-וחצי שאנחנו ממתינים לתשובה על השאילתא בעל-פה הוא היה יכול לעלות לשתי דקות, להשיב ולחזור לעיסוקיו. אני מבין שלשכת מפלגת העבודה יושבת, אני מבין שהבעיות קשות, אבל לא ייתכן דבר כזה. שאילתות בעל-פה – זה בתחילת סדר-היום. התחלנו את הישיבה ב-09:00.

היו"ר ע' עלי:

אני מודיע לכם, שאם בתוך שתי דקות לא יגיע השר, אני אנעל את הישיבה. זה כבר בלתי נסבל, כל הדבר הזה. מחכים כאן לשרים, הם יושבים כאן בבניין, ולא מגיעים. יש כאן תופעה שאני חושב שעוד לא קרתה בכנסת, ואני מבקש שיושב-ראש הכנסת יטפל בעניין הזה מייד. זה פשוט זלזול בכבוד הכנסת, זלזול בכנסת, אי-אפשר כך להמשיך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שיושב-ראש הכנסת רוצה לומר משהו. בבקשה, יושב-ראש הכנסת ישב במקום וידבר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בוקר טוב, אני מביע צער על מה שקורה כאן. אני חושב שזה לא בסדר. שוחחתי עכשיו עם ראש הממשלה וגם עם השר המתאם, ואני רוצה לומר כמה מלים גם לגבי המשך התוכנית שלנו היום.

אני חושב שסגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי הגיב נכון, ואני לא יכול שלא להסכים עם כל מלה שהוא העיר כאן. עם זאת חשוב שהציבור, ובעיקר חברי הכנסת, ידעו את הרקע, ואני מקווה שנמצא פתרון, וגם אם נמצא פתרון היום, אני חושב שאני אעלה את הנושא לבירור ברמת היחסים בינינו לבין הממשלה.

הישיבה נקבעה ליום חמישי, שלא על-פי הנוהג הרגיל, אבל זה נקבע כבר לפני שלושה שבועות. אנחנו קבענו השבוע את הדיון בימי רביעי וחמישי, שלא כרגיל: בימי שלישי ורביעי, מכיוון שהתקיימו בחירות להסתדרות הכללית. בנשיאות היתה הצעה, נכונה לדעתי, של סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, לעשות השבוע סידור אחר של סדר השבוע שלנו, מתוך כך שכבר התנסינו בזמן הבחירות לשלטון המקומי, כאשר התעקשנו לקיים ישיבה, ורוב חברי הכנסת היו עסוקים בבחירות לשלטון המקומי, בסיוע לעמיתיהם – וזה דבר מקובל, טבעי, לא מיותר וגם אנושי לגמרי – נשארנו פה שלושה-ארבעה חברי כנסת. כדי שלא לחזור על התופעה הזאת עשינו שינוי. הודענו על כך לכל השרים ולכל חברי הכנסת. לדעתי, שינוי סדר הישיבות נכון.

בינתיים – ואני רוצה להניח פה את הדברים על השולחן – מתקיימת היום בכנסת ישיבה של סיעת מפלגת העבודה ושל לשכת מפלגת העבודה, ועל סדר-היום דברים כבדים מאוד, גם הם אינם סוד. היו דברים מעולם, אצל כל המפלגות, שלפתע, ביום שני או ביום שלישי, היו מפלגות גדולות שקיימו כינוס של המרכז, ונשארנו פה ללא חברי כנסת שלהן.

עם זאת, עם כל ההבנה לדינמיקה הפוליטית, אני סברתי שכל שר, דווקא משום שהם כאן, צריך לצאת לקטע שלו, להשיב על שאלות ולחזור לישיבה החשובה מאוד של מפלגתו. כולנו חברי מפלגות, וזה מה שאני מנסה לעשות עכשיו, זה מה שאנחנו ננסה לעשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

לנו דיווחו הבוקר על פקק תנועה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני לא רוצה להיכנס לדברים שהיו, יכול להיות שהיתה פה אי-הבנה. נכון שזאת תקלה. אני מקווה לפתור אותה, ואני לא חושב שהיא היתה צריכה להתרחש, בלי לפגוע בזכותה של מפלגה להתכנס כאן, בוודאי בימים חמורי סבר. אנחנו יודעים, עושות את זה גם מפלגות אחרות, ואנחנו חיים עם זה.

גייסנו את השרה אורה נמיר. אני מבקש שהיא תשיב עכשיו על הצעת חוק.

לפני כן אני רוצה לומר, שהתרעתי והייתי שם וביקשתי, תבעתי, שכל שר יעלה בתורו. השר שחל יעלה חיש מהר וישיב על הדברים הנוגעים לו, ואנחנו נקיים בירור בנשיאות הכנסת עם השר המתאם, כדי שבעתיד מקרים כאלה לא יקרו.

אני רוצה להחזיר עכשיו את ניהול הישיבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. רציתי רק למסור הודעה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מכיוון שמדובר בשאלתא שלי, אני רואה חובה להעיר הערה. קודם כול, העניין, לרבות התערבותו של סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, הגיע לממדים גבוהים בשעה 11:00, שבה לכל הדעות הישיבה היתה צריכה להיפתח בסעיף ראשון.

שנית, נאמר כאן כמה פעמים על-ידי היושבת-ראש, וחזר על זה גם חבר הכנסת עובדיה עלי: כאשר השר שחל היה בבניין, הוא העביר לכאן הודעות שהוא בפקקי תנועה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, רק רגע. בירור אישי לא עושים בפרהסיה. יכול להיות שהיתה פה איזו אי-הבנה. אתה חושב שזה יאה לעשות בירור אישי בפרהסיה?

שאול יהלום (מפד"ל):

דבר אחרון, אדוני היושב-ראש העיד כאן בדבריו שהיושב-ראש עצמו ירד והטריח עצמו לאותה ישיבה מפלגתית, דיבר עם השרים, דיבר עם ראש הממשלה, ולמרות הכול הם לא באים לכאן. לכן אני חושב שמן הראוי לא להסתפק – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני מודה לך מאוד על שאתה מגן על כבודי. אני ירדתי למטה, כי זה באותו בניין, אין בכך שום בושה. אני אחראי לסדרי הבית הזה, איש לא פגע בי, ואני גרמתי לכך שמייד יתחילו לזרום לכאן השרים.

העניין האישי שקשור לאי-הבנה סביב השר שחל, יבורר. אני בטוח שיש פה אי-הבנה, ולא חלילה הטעיה. מכל מקום, נברר את זה בנחת, ולא נפגע בכבודו של איש. כך נהג סגן היושב-ראש עובדיה עלי.

הבירור נגמר, אנחנו ממשיכים בסדר. אני אשתדל להביא לכאן כל מי שצריך, ונקיים בנשיאות בירור יסודי בעניין. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוד נברר את הסוגיה הזאת. מכל מקום, כרגע הגיעה השרה אורה נמיר. שוב אני מתנצל בפניך, חבר הכנסת שאול יהלום. עם הנושא שלך נצטרך להמתין קמעה, עד שהשר יגיע.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אבל, הבה נתקדם בסדר-היום שלנו. אנחנו עוברים להצעות חוק של חבר הכנסת שטרית וחברת הכנסת לימור לבנת. אני אקדים את זה, ברשותכם, ואחר כך נמשיך. אם השר יגיע בינתיים, מה טוב. אם לא יגיע, נפזר את הישיבה, על כל המשתמע מכך.

הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'תנה, הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד–1994. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. הקדמנו את זה ממקום רחוק יותר בסדר-היום. צריך אחרי הכול לתת תעסוקה לכנסת. מדוע אתה כועס?

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא לכבוד הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

שרת העבודה והרווחה נמצאת פה, היא בסדר. למה להעניש אותה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, כנסת נכבדה, חוק שכר המינימום עומד היום על 45% מהשכר הממוצע במשק, ובמחירים של אפריל 1994 הוא עומד על סך 1,566.45 שקל ברוטו.

למען הצדק ההיסטורי אני רוצה לומר, שחוק שכר המינימום במשק חוקק על-פי הצעת חוק פרטית של חברת הכנסת אורה נמיר, כשהיתה חברת כנסת, וכך בעצם בא החוק הזה לחיים. אבל, גברתי השרה, מאז עברו הרבה מים בירדן – – –

היו"ר ע' עלי:

גם היום היא חברת כנסת, אלא שאז היא לא היתה שרה.

מאיר שטרית (הליכוד):

נכון, אבל היום היא גם שרה והיא אמונה על העניין הזה.

מאז עברו הרבה מים בירדן, ולצד הרב, גובה שכר המינימום מתעדכן רק אחת לשנתיים בהיקף של 45%, כאשר בשנתיים האלה מעדכנים אותו בעצם רק על-פי תוספות היוקר, ויוצא שכל שנתיים צריך להוסיף עוד קצת כדי להביא אותו ל-45%.

השכר הזה הוא שכר רעב. זה שכר שלא מעודד אנשים לצאת לעבודה. באבטלה הגדולה שיש לנו בארץ, כאשר אנשים מחפשים עובדים לבנייה, לחקלאות ולעבודות אחרות ולא מוצאים אותם וצריכים להביא תאילנדים ארצה, נדמה לי שאחת הדרכים לעודד את האנשים לצאת לעבודה היא לתת להם שכר הוגן, שיוכלו להתקיים עליו.

הצעת החוק שלי, גברתי השרה, מציעה להעלות את שכר המינימום לכדי 60% מהשכר הממוצע במשק, ובמחירים של אפריל הוא יעמוד אז על סך 2,088.6 שקל. זה אומנם לא שכר שבאמצעותו אפשר להפוך להיות רוטשילד, אבל יש בו בוודאי כדי לשפר בצורה משמעותית את גובה ההכנסה של משפחת העובד, שיהיה לו כדאי לעבוד.

אני שומע אותך, גברתי השרה, מדברת כל הזמן על מענק האבטלה, ואני תמים דעים אתך. את הלכת בכיוון של צמצום הזכאות לדמי אבטלה כדי להכריח אנשים לצאת לעבודה. ואני אומר לך, גברתי השרה, שאין זו בושה לעבוד בכל עבודה. זו בושה שלא לעבוד, ואני מחזק את ידיך בקו שבו את הולכת ובמגמה הזאת. הגדלת שכר המינימום תיתן עידוד ותמריץ נוסף לאנשים לעבוד.

ועכשיו הדבר האחרון, גברתי השרה. בדקתי וראיתי שיש בסך הכול תיקים בודדים של מעסיקים שנתבעו על שהם משלמים מתחת לשכר המינימום – נדמה לי שבעה תיקים בסך הכול. אני מתפלא על משרד המשפטים ועל ההסתדרות, שעל-פי החוק היא אחראית לתבוע את המעסיקים שעושים זאת, מאחר שהבעיה היא בכך שמי שמקבל פחות משכר מינימום פוחד לתבוע את המעסיק שמא יפטר אותו מהעבודה, ולכן נתנו להסתדרות את הזכות לתבוע את המעסיק. עכשיו שיש הסתדרות חדשה ויש חיים חדשים בהסתדרות, אני מבקש מההסתדרות וממשרד המשפטים לבדוק מקומות עבודה ולהגיש תביעה נגד כל מעסיק שמשלם פחות משכר מינימום.

זו בושה וחרפה להשאיר את שכר המינימום כפי שהוא, ובוודאי להשלים עם תשלום נמוך ממנו. אנחנו לא במצב של עבדות. במדינת ישראל של היום צריכים אנשים להרוויח ביושר כדי להתקיים ולקיים את משפחתם.

אודה לכנסת ולשרה אם החוק יועבר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר ע' עלי:

להסיר? על-פי איזה סעיף?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה כבר תמצא את הסעיף.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חייבת לומר שאני 20 שנה חברה בכנסת. לנו יש באמת דיון מאוד קשה, כולנו כאן אנשים פוליטיים, ואני ביקשתי מסגנית מזכיר הכנסת, שכאשר יגיע תורי, יקראו לי. אני מודה לשושנה כרם שעשתה זאת, ואני באתי לכאן כדי להשיב על הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית.

חבר הכנסת מאיר שטרית, חוק שכר המינימום מתעדכן אחת לשנה, ולא אחת לשנתיים. ב-1 באפריל של כל שנה הוא מתעדכן.

מאיר שטרית (הליכוד):

באמצעות מדדים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, לא. אוטומטית. לכך דאגנו בזמן החקיקה. הלוואי שלכל דבר אחר היה הסדר כל כך מדויק ומסודר.

עדכון אחד נעשה בשנה שבה חלים ההסכמים הקיבוציים, והם נפתחים אחת לשנתיים; ובשנה שההסכמים הקיבוציים לא נפתחים, על-פי החוק חייבים לפתוח את העדכון. כך שבכל 1 באפריל החוק נפתח.

הערה שנייה. יש לנו היום מצוקה גדולה מאוד בעובדים, וכמי שמכיר אותי הרבה שנים אתה יכול לתאר לעצמך מה זה בשבילי לחתום על אישור אחד לעובד זר בישראל. יש לנו היום בישראל 13,000 נשים וגברים שחייבים על-פי חוק ללכת לכל עבודה. אינני מחייבת נשים לצאת לעבודה בבניין, אבל כן לחקלאות. אני עצמי גדלתי במושב, ועבדתי הרבה בחקלאות. מי שיש לה תינוק עד גיל שנה וחצי לא תצטרך לצאת, אבל מי שילדיה יותר גדולים תצא לעבוד בחקלאות.

שר האוצר, שנמצא כאן, זוכר שהיה בינינו ויכוח קשה, אבל הוא נענה לבקשה ולפנייה. לכל מי שמוכן ללכת לעבוד בחקלאות הוספנו תמריץ של 30 שקלים ביום כתוספת על שכר המינימום – 30 שקלים ברוטו, שהם 24-25 שקלים נטו. 10 שקלים ניתנים למעסיק להסעות. בחבל-אשכול, שם המבצע הצליח מאוד, הלכנו לקראתם גם בנושא הזה בסכום יותר גדול, כי מביאים את העובדים מרחוק.

השכר מגיע אפוא ל-2,300 שקל נטו בחודש, כאשר מחצית העובדים במשק לא מגיעים לשכר הזה. וצר לי לומר לך, חבר הכנסת שטרית, שלמרות המאמצים האדירים לא הצלחנו. הצלחנו להביא 3,400 נכון לאתמול, ואנחנו יודעים שהם בעבודה גם בקטיף וגם בעבודות חקלאיות אחרות. 2,600 הודיעו שהם מסרבים, וביטלנו להם את דמי האבטלה לשלושה חודשים. הבאתי זאת כדוגמה, כדי להראות שבנושא הזה לא קובע עניין השכר.

יש לנו יחידה שעברה הרבה תהפוכות וגלגולים קשים, אבל היום היא עובדת למופת. כוונתי ליחידה לאכיפת חוקי עבודה. היא באה לביקורי פתע, יש לה טלמסר, גם בשפה הרוסית, ומספרי הטלפון מופצים. אתה דיברת על שכר מינימום, אבל היחידה הזו מטפלת בנושאים נוספים, כמו עובדים זרים, חוק שעות עבודה ומנוחה, חוק עבודת נוער. ובכן, כל עובד שאינו מקבל שכר מינימום יכול להתקשר טלפוני, והוא לא צריך להזדהות. כדי שהעובד לא יחשוש למקום עבודתו, הוא יכול להתקשר בלי להזדהות, והיחידה מגיעה לשם.

היחידה ביקרה באלפי מקומות עבודה, והתוצאה החיובית של היחידה הזאת היא בכך שהמעסיקים מוכנים על המקום לתקן ולתת. ואת זה אנחנו מחזקים היום מאוד. אמסור לך פרטים באופן אישי, כדי שתדע.

למה אני פוחדת לפתוח את חוק שכר המינימום? אילו הייתי בטוחה שנוכל להעלות את השכר, אף שיושב כאן שר האוצר, הייתי תומכת בפתיחת החוק. לא היה לי מאבק כל כך קשה בכל 20 שנותי בכנסת ובממשלה כמו המאבק על חקיקת חוק שכר המינימום. אני פוחדת שברגע שנפתח את החוק יבוטל מנגנון ההצמדה. לא רק שהוא לא יהיה 60%, הוא גם לא יישאר 45%. זאת רוצים כל המעסיקים, מכל הצדדים.

מאחר שלא אהיה זו שתסיר מעל סדר-יומה של הכנסת דיון בתיקון כזה או בתיקון אחר של הצעת חוק שכר מינימום, אני מציעה, אדוני היושב-ראש, להעביר זאת לוועדה.

שר האוצר א' שוחט:

זו החלטת הנהלת הקואליציה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אני קיבלתי אישור מיושב-ראש הנהלת הקואליציה, אדוני שר האוצר. אני גם ארצה לשוחח אתך, חבר הכנסת שטרית, קודם לכן. אנחנו בוועדה נראה כיצד לא לפגוע בחוק שכר המינימום. זו הנקודה המרכזית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. שר האוצר מבקש להתערב בדיון. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, לפי סעיף 50 לתקנון השר רשאי להתערב בכל עת. אחר כך נאפשר לך לפי סעיף 137(ב).

שר האוצר א' שוחט:

אני שמעתי את דברי שרת העבודה על עמדתה. הנושא הזה עלה כמה פעמים. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם מישהו חושב שהעלאת שכר המינימום תתרום כהוא זה לעניין האבטלה, לכושר התחרות, למשק הישראלי – הוא טועה טעות גדולה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא יתרום לקיום של אנשים.

שר האוצר א' שוחט:

הוא טועה טעות גדולה מאוד, חבר הכנסת שטרית. אנחנו נמצאים במאבק בלתי פוסק על היכולת שלנו להתחרות בעולם. אנחנו נמצאים במאבק בלתי פוסק על כל סנט, על כל אגורה. שמחתי לקרוא הבוקר, שאף שבשנה שעברה היתה עלייה של 18% בייצוא, יש ברבעון הראשון של השנה העלאה נוספת, של 10%.

אתמול בערב הייתי בדימונה בחגיגה של קו ייצור חדש במפעל "וישיי". אתם כממשלה התחלתם את הקמת המפעל. היו 400 איש ב-1992, אתמול חנכו את הקו החדש עם 1,200 עובדים, מהם 1,000 עובדים חדשים מדימונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה השכר שלהם?

שר האוצר א' שוחט:

נמוך. ואם אנחנו רוצים לבוא ולקלקל את כושר התחרות, נעשה בדיוק דבר והיפוכו. אני אומר לך, רק צמיחה של המשק, רק מקומות עבודה רבים יותר יפתרו את בעיית האבטלה ובסופו של דבר גם יעלו את השכר. אני בעד שדברים שבהם לא מרוויחים ייסגרו ושיעברו למקצועות שבהם מרוויחים.

העלאת שכר המינימום תרים את הסף כולו ותדחוף את כל השכר למעלה. אני עומד כאן נקי ושלם. בכל הסכמי העבודה שעשינו עכשיו נעלם הנושא של השלמת הכנסה. הדרגה ההתחלתית תהיה דרגה מכובדת, לא עם השלמת הכנסה. 70% מעובדי המדינה היו עם השלמת הכנסה, ועשינו את התיקון בטבלאות האלה.

חבר הכנסת שטרית, אתה רוצה דבר טוב? אתה תקבל אבטלה, אתה תקבל חוסר כושר, אי-יכולת להתחרות. הדברים האלה כתובים וברורים. אמרה שרת העבודה, יש מנגנון שמעדכן את זה. שכר המינימום עולה באופן קבוע. החלטה מהסוג שאתה מציע, תאמין לי, אני אומר לך במשוואה ברורה לחלוטין, משמעותה אבטלה, משמעותה הקטנה בהשקעות, משמעותה הקטנה ביצוא. ואתה תעמוד כאן מעל הדוכן ותגיד: רבותי, צריך לעשות משהו להציל את הדברים.

אני אומר לך, ידידי שטרית, אתה חייב לראות את התמונה כוללת של העניין. אני יודע מה אנשים ששייכים למפלגתך חשבו בעניין הזה כאשר הם היו במצב של הכרעה בהיותם בשלטון. אסור לטפל בעניין. צריך לתת למשק ללכת במסלולו. הוא במסלול חיובי. מספר המובטלים, לשמחתי יורד. בשנה שעברה נוצרו 100,000 מקומות עבודה, 50,000 מהם לעולים. שיעור האבטלה ירד מ-11.4% ל-9%. זה לא מספיק. אם קצב ההשקעות והפיתוח יימשך כפי שהוא עכשיו, אנחנו נרד אף מתחת לזה. כל התערבות מהסוג הזה תגרום באופן מיידי להעלאות השכר, להקטנת כושר תחרות, לירידה ביצוא ולאבטלה.

אני פונה אליך ומבקש ממך, תן לדברים להתנהל כפי שהם. אני מקווה שהמפעלים ירוויחו וישלמו יותר לעובדים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר. חבר הכנסת ויינשטיין מבקש להסיר? הרי השר ביקש להסיר. מי דיבר בשם הממשלה? שרת העבודה והרווחה?

שר האוצר א' שוחט:

הצעת הממשלה היא להוריד.

היו"ר ע' עלי:

אם השר דיבר, אין לך רשות הדיבור. אני עובד לפי התקנון.

מאיר שטרית (הליכוד):

זו לא היתה הצעת הממשלה.

היו"ר ע' עלי:

הצעת הממשלה להסיר. אני מצטער. אין לי אפשרות לתת לך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא שומעים.

היו"ר ע' עלי:

הואיל והצעת הממשלה היא להסיר את ההצעה מסדר-היום.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא היתה הצעה כזאת.

היו"ר ע' עלי:

אבל כעת אומרים לי. זאת התשובה. לפי סעיף 137(ב) אתה יכול להגיב, אם הממשלה מאשרת להעביר. יש כעת זכות לחבר הכנסת מאיר שטרית, אם הוא רוצה, להגיב. אבל הוא לא רוצה. הוא מוותר, ואנחנו ניגש להצבעה.

מי בעד הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת מאיר שטרית – יצביע. לאיזו ועדה, חבר הכנסת שטרית?

מאיר שטרית (הליכוד):

לוועדת הכלכלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חוק שכר המינימום נדון בוועדת העבודה והרווחה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מציע להעביר לוועדת חקירה.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו נעביר לוועדת הכנסת כדי שתקבע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר מינימום (תיקון גובה שכר מינימום),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, נגד – 3, נמנע אחד. הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' עלי:

שר המשטרה הגיע. אנחנו עוברים לשאלת בעל-פה של חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

השתתפות המשרד לענייני דתות באירועי יום ירושלים

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, השאלתא שלי נוגעת לנושא חשוב מאוד של חגיגות יום ירושלים. לפני שאני שואל אותה, אני מבקש, ברשות היושב-ראש וחברי הכנסת, להבהיר לשר מה התרחש כאן בשלוש השעות האחרונות.

אני חושב שהשר צריך להיות מודע לכך שהובעה כאן כלפיו מחאה קשה, וכן לכך ששישיבת הכנסת הופסקה על-ידי היושב-ראש למשך רבע שעה, וזאת בשל הזלזול של השר במליאת הכנסת. כך ראו זאת חברי הכנסת, לרבות מנהל הישיבה, לרבות היושב-ראש, מר שבח וייס, שבא במיוחד להעיר את הערתו.

הנושא הזה היה ראשון בסדר-היום, בשעה 09:00, ואנחנו ניגשים אליו בשעה 11:35. במשך שעות ארוכות נאמר כאן כמה פעמים מעל במת הכנסת, שהשר מודיע שהוא תקוע בפקק תנועה. כאשר ההודעות ניתנו כאן מעל במת הכנסת השר היה בבניין הכנסת.

נוסף על כך, גם אני אמרתי זאת. אילו היה השר במסגרת איזו ישיבה של פיקוח נפש, הקשורה לפעולות המשטרה – מילא. אבל מדובר בישיבה מפלגתית, שהיא בוודאי אינה קודמת לסדר-היום של הכנסת, ולכן כולנו הבענו פה מחאה קשה נגד השר על זלזולו בכנסת.

היו"ר ע' עלי:

אני מציע שאתה תיגש לשאלתא בעל-פה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני ניגש לשאלתא. נודע לי כי זו השנה הראשונה מאז שחרור ירושלים שהמשרד לענייני דתות אינו שותף ואיננו משתתף בארגון אירועי יום ירושלים. המשרד היה כל השנים גורם מרכזי בארגון אירועי יום ירושלים ליד הכותל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מה הן הסיבות לאי-השתתפות המשרד לענייני דתות בארגון אירועי יום ירושלים?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

אני מבקש להבהיר, שמייד אחרי זה אנחנו עוברים לשאלות לשר המשטרה. כדאי שחברי הכנסת ידעו את העניין.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני נזקק לנושא שהעלה חבר הכנסת יהלום תחילה. קודם כול – לעובדות. אני הייתי אמור להשיב בשעה 09:00, כסעיף ראשון בסדר-היום. ואכן, בדרכי מחיפה לירושלים היה היום פקק ארוך יותר מהרגיל. בדרך כלל הנסיעה מחיפה לירושלים אורכת בין שעתיים וחצי לשלוש שעות. היום זה היה כמעט שעה אחת יותר.

לכן הודעתי למזכירות הכנסת, שאני מבקש לדחות את מועד – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אתה דווקא? העניין קשור אלי, תן לי להשיב, אחרי שבמשך שלוש שעות חבר הכנסת יהלום מצא לנכון להלבין פני חבר. אתה מפריע לי בדיוק על עניין הכבישים, זו בדיוק השמחה הגדולה ביותר שמעניינת אותך?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אדוני השר. רבותי חברי הכנסת, מדברים אליכם, עם כל הכבוד, אני מבקש להקשיב. נאמרו כאן דברים קשים, לפחות זכותו של השר להשיב על הטענות שהושמעו נגדו.

שר המשטרה מ' שחל:

מייד לאחר מכן השתתפתי בדיון פה, בבית הזה, בעניין הבחירות להסתדרות. חבר הכנסת יהלום איננו תלמיד חכם בישיבה, הוא חבר כנסת, איש פוליטי, והוא יודע שיש עניינים שמבחינת סדר הזמן שלהם מחייבים לעתים נוכחות של מי שמדבר בדיוק באותה עת, באותה ישיבה שגם היא בעלת חשיבות, במיוחד כשביקשתי, וכך הבינתי מהמזכירות, דחיית מועד תשובתי לשעה יותר מאוחרת. כך נאמר גם ליושב-ראש הכנסת.

אני רוצה לומר לך – לא הייתי אומר זאת לאיש אחר – כאיש דתי אתה יודע מה המשמעות של בין אדם לאדם. גם ביום הכיפורים לא סולחים – – –

היו"ר ע' עלי:

בין אדם לחברו.

שר המשטרה מ' שחל:

בין אדם לחברו. אני לא חבר שלו, אבל אני לפחות חבר במובן הזה של חבר כנסת. והמלבין פני חברו, על זה אין בכלל מחילה. אילו היתה השאילתא שלך, לפי אותו היגיון, שאילתא בוערת, שהיא עניין של חיים ומוות, אני מבין את זה. עם כל הכבוד, קצת נימוס, הגינות, יושר, אפילו בקיום מצוות הדת. מדוע? מפני שהעניינים ממצמצות למעלה לטלוויזיה, כדי להוכיח בזה את הרווח הפוליטי שלך; על זה תיוושע, על זה יוסיפו לך נקודות? היו מקרים, גם אני הייתי חבר כנסת, ששרים כן באו או לא באו. מעולם לא הטחתי מלה. יכולת לברר.

היו"ר ע' עלי:

השר שחל, אני מבקש להעיר הערה אחת. הדברים כאן לא הופנו אליך ישירות. התקדמנו כאן בסדר-היום עד לאותה נקודה שבה היינו צריכים שר ששיב על שאילתות או על הצעות חוק. היו הצעות חוק

שבהן הכול היה מסודר ולא היתה בעיה. ברגע שלא היו שרים שמשיבים, היינו חייבים לנעול את הישיבה לעשר דקות. שוחחתי עם העוזר שלך, הוא אמר שהוא קורא לך, ואכן באת.

שר המשטרה מ' שחל:

אני הייתי באמצע הנאום, ומייד אחרי זה באתי.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. הודעתי לחברי הכנסת שאתה בא.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלות של חבר הכנסת יהלום.

1. התשובה היא: כן.

2. המשרד אומנם לא השתתף בשמו בארגון יום ירושלים ליד הכותל המערבי, אך הרבנים הראשיים לישראל והרב גץ, רב הכותל, נטלו חלק בתפילה חגיגית ליד הכותל.

ארגון מטה "מאמץ", שהוא הגוף שמביא בכל שנה אלפי בני נוער לתפילה חגיגית בכותל המערבי לכבוד יום ירושלים, לא הסכים השנה לשתף פעולה עם משרד הדתות ודרש לקיים עצרת תפילה נפרדת. ראשי מטה "מאמץ" לא נענו לבקשת המנהל הכללי של המשרד לארגן עצרת חגיגית משותפת גדולה אחת, והם פנו לבג"ץ נגד משרד הדתות בתביעה לאפשר להם עצרת תפילה נפרדת בכותל המערבי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, התשובה בוודאי אינה מספקת. באופן עקרוני, משרד הדתות, במשך כל השנים השקיע מתקציבו – יושב כאן פרופסור שאקי, שהיה שר הדתות – כדי לפאר ולהוסיף לאווירת החג של יום ירושלים, חג שחרור העיר. הפעם, זו השנה הראשונה שהמשרד לא השקיע אפילו אגורה אחת. לבוא

ולהגיד שרוב הכותל או הרבנים הראשיים, שהם עדיין לא עובדי משרד הדתות, שהם השתתפו – זאת נקראת עזרה של משרד הדתות? זה לעג לרש.

נוסף על כך, אכן נכון הדבר שמטה "מאמץ", לא אפשרו לו לקיים תפילה ליד הכותל, ורק לאחר פשרה בבג"ץ מס' 2211/94 נתנו לו אפשרות לארגן את התפילה, ושוב – ללא סיוע. אילו היתה עמדת המשרד כל כך צודקת, היא היתה מגינה על עצמה בבג"ץ ולא הולכת לפשרה לפני הבג"ץ.

לכן אני טוען, העובדה שממשלת ישראל, באמצעות משרד הדתות, זו השנה הראשונה לא נתנה שום תקציב ותמיכה בארגון יום ירושלים, מראה שזה המשך של שרשרת הפעולות של התנערות ממשלת ישראל מתקציבה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, זו כבר לא שאלה, זה נאום.

חבר הכנסת ויינשטיין, שאלה נוספת. רבותי, יש כאן שאלה נוספת, לא נאום נוסף.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יהלום שאל שאלה לגבי אי-השתתפותו של המשרד בארגון יום ירושלים. אני מבקש לשאול את השר, מדוע המשרד כן השתתף בסוגיית ל"ג בעומר במירון, כאשר הוא אסר אירועים פוליטיים במקום, שעה שבמשך שנים היו אירועים פוליטיים והם היו מותרים?

אבקש את תשובת השר לעניין הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. השר שחל ישיב כממלא-מקום ראש הממשלה ושר הדתות ולא כשר המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה, על-פי תוכן הדברים של חבר הכנסת יהלום, אי-אפשר להגיד שזו היתה שאלה – זה היה נאום, הבעת עמדה. אין לי מה להשיב על השאלה הזאת.

לשאלה של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. בהחלט אינני מודע. אם תרצה לקבל תשובה, אני אדאג שיענו על השאלה הנוספת שלך בצורה מסודרת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אולי בדיון שלכם לבחירות להסתדרות – – –

שר המשטרה מ' שחל:

תבוא אלינו, אז תוכל לשאול שם ישירות ותקבל תשובה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר שחל.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

השר שחל ישיב על שאלות. פעם נוספת אני מבקש להודיע, שהטענות לא הופנו לשר שחל בלבד. כן היתה טענה לכל שרי הממשלה, שלא היו נוכחים כאן. לא היה אפשר להמשיך בסדר-היום, כך שאל תקבל את זה אישית.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני יודע, ואני שמעתי גם שהיית הוגן כרגיל.

ידיעה על הפעלת כוחות שיטור פלשתיניים בתחומי ישראל

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר המשטרה ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

לאחרונה פורסמו ידיעות בדבר הפעלת כוחות שיטור פלשתיניים בשטחים ובתחום מדינת ישראל נגד עבריינים ערבים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על פעילות קבוצות אלה, גודלן, כוחן והאמצעים העומדים לרשותן?

2. כיצד מתכוונת משטרת ישראל לטפל בבעיה זו?

3. האם ניתן להתנות את הקמת המשטרה הפלשתינית בביטולן של קבוצות אלה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. למשטרת ישראל לא ידוע על כוחות שיטור פלשתיניים הפועלים נגד עבריינים ערבים בתחום מדינת ישראל.

תוכן הפרסומים בעיתונים נבדק, ולא עלה כל ממצא המאשר קיומם של כוחות אלה.

אימונים מחתרתיים בנשק מטעם "כך"

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר המשטרה ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

בבתי-ספר בחולון ובבת-ים מופץ בימים אלה כרוז הקורא לתלמידים "להתגייס" ל"משטרת יהודה", שמטרתה עימות עם המשטרה הפלשתינית שתקום.

ברצוני לשאול:

1. מי עומד מאחורי הכרוז הנ"ל, והאם הפצתו חוקית?

2. מה יעשה משרד המשטרה כדי למנוע את ביצוע ה"גיוס"?

3. האם השר עדיין סבור, כנאמר בתשובה על שאילתא שלי מס' 1356 (שניתנה ב-22 ביוני 1993), שאין תופעה של אימונים מחתרתיים בנשק מטעם "כך" (המכונים כעת "משטרת יהודה")?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעקבות שאילתא זו ערכה המשטרה בדיקה מעמיקה בבתי-הספר המצוינים בה. הבדיקה העלתה, כי בניגוד לנטען, לא הופצו הכרוזים האמורים במוסדות החינוך המצוינים בשאילתא.

2-3. בעקבות כתבות והתבטאויות שהופיעו בעיתונות ובטלוויזיה בנושא "משטרת יהודה", פתחה המשטרה בזמנה בחקירת החשדות שהועלו בדבר אימונים צבאיים אסורים, מעשי המרדה והפצת כרוזים.

חומר החקירה הועבר ליועץ המשפטי למשטרה, אשר הורה ב-21 בנובמבר 1993 על סגירת התיק בעילה של חוסר ראיות.

ציון העדפה מינית של אזרחים על-ידי המשטרה

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר המשטרה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

בעקבות תגובתו של ממלא-מקום דובר המשטרה בעיתון "ידיעות אחרונות", כי אין "רשימה ורודה", אך כי המלה "הומו" מוזנת למחשבי מערכת המודיעין המשטרתית, ברצוני לשאול:

1. האם במהלך פעילות משטרתית אכן מצוינת העדפתם המינית של אזרחים – המלה "הומו", כחלק מן המידע הנאסף?

2. אם קיים רישום שכזה, האם נעשה בו שימוש ובאיזה אופן?

שר המשטרה מ' שחל:

1. הומוסקסואלים ככאלה אינם משמשים נושא התעניינות של משטרת ישראל.

2. עובדת היות אדם בעל נטייה מינית כאמור, יכול שתצורף למידע אחר שנאסף לגבי אותו חשוד או עבריין בקשר לחקירה ובמהלכה. זאת, אם לעובדת היותו של האדם בעל אותה נטייה חשיבות לעניין פענוחה של החקירה והטיפול בה.

כלומר, אין למשטרה עניין בנושא נטיות המיניות של אדם, אם הדבר הזה עומד רק בסוגיה הזאת. לעתים, כאשר יש חקירה, האלמנט הנוסף הוא חלק ממידע שמקבלים אותו ומתייחסים אליו בקשר לחקירה מסוימת, לאדם מסוים, בהיקף שכולל גם את נושא נטיות המיניות, כפי שהוא כולל אולי גם דברים נוספים אחרים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה. שאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

קודם כול, אני רוצה לציין במשפט אחד, שהנושא הזה חוזר ועולה משום שמספר התלונות נמצא בקו אחיד. אנחנו ביקשנו בשעתנו, באמצעות הצעה לסדר-היום, להעביר את הנושא הזה לוועדת הפנים. והעניין מתעכב כמעט שנה. ההצעה לסדר-היום בנושא זה הועברה לוועדת הפנים על דעת השר ובהסכמתו. עמדנו לערוך בירור מאוד יסודי בכל הנושא של משטרה והומוסקסואלים. עברה כמעט שנה, והנושא עדיין לא עלה בוועדת הפנים, למרות הלחץ שלנו. לכן אנחנו נזקקים למוסד של שאילתות כל פעם שהעניין עולה.

אני מבינה שכאשר נערכת חקירה משטרתית ובהקשר זה באים במגע עם אנשים, אולי בצורה שאיננה קשורה לעבירה שבוצעה, נרשמת נטיית המיניות. שאלתי היא: האם זה מוחל גם על שטח גיאוגרפי? הרי כולנו יודעים שיש מקומות מפגש מסוימים של הומוסקסואלים ומסתבר שאנשים שלא עברו עבירה ולא היו עדים לעבירה, אנשים שנעים לתומם בגן נעצרים ונשאלים מה הם עושים שם – הרי המקומות האלה ידועים כמקומות מפגש – ואז זה נרשם בתיק שלהם. במעקב הוכח שזה מגיע גם למוסדות אחרים.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת יעל דיין. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר כך: בזמני באמת חשבתי שיהיה דיון בוועדת הכנסת, שאליה הועבר הנושא. אני לא קובע את סדר-היום, מי שקובע אותו הוא כמובן יושב-ראש הוועדה.

אני יכול להגיד לחברת הכנסת יעל דיין, אם הנושא מעניין אותה אני יכול לקיים, בלי ועדה, פגישה אצלי עם ראשי המשטרה המטפלים כדי לברר את העניין. אין לנו עניין באיסוף מידע בתור שכזה רק בגלל נטיות מיניות. אבל יש גבול שהוא חופף, והשאלה אם לא עוברים אותו היא שאלה שמטרידה גם אותי.

אני מוכן לקיים את הבירור. אני רק רוצה לומר דבר אחד, מפתיע אותי שאת אומרת שמידע כזה עובר הלאה. אני במפורש נגד כל פגיעה בצנעת הפרט בכל תחום שהוא אם הדבר הזה איננו מוסדר על-פי החוק, זאת אומרת אם אדם מורשע בדיון בתוך תקופת הזמן שנקבעה. מעבר לזה האיסור הוא איסור חמור.

אם יש לך הוכחה שאכן העבירו מידע מן הסוג הזה, שהוא ברמה של מודיעין בלבד ולא הגיע לבית-המשפט ולא היתה הרשעה, ותעבירי זאת אלי, הדבר יטופל במלוא הרצינות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה.

אמצעי מיגון למוניות

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר המשטרה ביום י' בניסן התשנ"ד (22 במרס 1994):

לאחרונה רבו הפיגועים ומקרי הרצח כלפי נהגי מוניות, ועקב כך עולה שאלת ביטחון הנהגים והנוסעים.

ברצוני לשאול:

1. האם שקל משרד המשטרה להפעיל מיגון למוניות, כפי שנהוג בחוץ-לארץ, על מנת להבטיח את שלום הנהגים, ואם כן – מה נעשה בנושא?

2. האם יחויבו נהגי המוניות לשאת נשק?

3. האם יחויבו נהגי מוניות להשתתף בקורס להגנה עצמית כתנאי לקבלת הרשיון?

4. האם תישקל חובת זיהוי נוסעים לפי שיקול דעתו של נהג המונית?

תשובת שר המשטרה מ' שחל

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. אגף המבצעים של משטרת ישראל פועל במשותף עם איגוד נהגי המוניות כדי להמליץ על כיווני טיפול בנושא.

טיפול המשטרה בתלונות על תפיסת מקום חנייה פרטי

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

הובאו בפני מקרים מספר שבהם המשטרה נמנעה מלפעול בדרך כלשהי בעקבות תלונה על תפיסת מקום חנייה פרטי הרשום בטאבו.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הנחיות המשטרה במקרים שבהם יש תלונה על חדירה ללא אישור למקום פרטי, כגון בית מגורים, בית עסק או שטח חקלאי?

2. מה הן הנחיות המשטרה במקרים שבהם יש תלונה על חדירה ועל שימוש במקום חנייה פרטי הרשום בטאבו?

3. מה הם ההבדלים בין המקרים המצוינים בשאלה מס' 1 ובשאלה מס' 2?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תלונות על אירועים כמפורט בשאלות מס' 1 ו-2 מטופלות כהסגת גבול פלילית. הנחיות המשטרה קובעות, כי ייפתח תיק חקירה בתנאי שנתמלאו מרכיבי העבירה.

3. אין הבדל בטיפול המשטרתי.

בדיקות ביטחוניות במקומות ציבוריים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

קיימת תופעה של בדיקות ביטחוניות במקומות ציבוריים על-ידי קציני ביטחון או שומרים, הנערכות לגבי נשים ולא לגבי גברים נושאי נשק המלווים אותן.

ברצוני לשאול:

1. האם התופעה מוכרת למשטרה?

2. מה הם הנהלים המדויקים לגבי נושאי נשק המבקשים להיכנס למקומות ציבוריים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית. בדיקות ביטחוניות במקומות ציבוריים נערכות על-ידי קציני ביטחון או שומרים, לגבי גברים ונשים כאחד, במסגרת חיפוש הנערך בכבודת הנכנסים – תיקים, חבילות וכו'.

2. על-פי ההנחיות, מי שנושא נשק אישי ברשיון רשאי להיכנס עם נשקו למקומות ציבוריים, למעט מקומות שהמשטרה מתנגדת לכך, כגון: מגרשי ספורט, כנסים מיוחדים וכיוצא באלה.

התבטאות של אחמד טיבי ב"ערב חדש"

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

ביום 28 בפברואר 1994 ייחס יועצו של עראפת, אחמד טיבי, בתוכנית "ערב חדש", לרב היישוב בית-אל את הציטוט הבא: "נשותינו היפות מדליקות נרות, וגברינו מדליקים מקומיים". נודע לי, כי רב היישוב הגיש קובלנה פלילית נגד טיבי.

ברצוני לשאול:

1. האם פתחה המשטרה בחקירה נגד אחמד טיבי על הסתה, גזענות ופגיעה בשלום הציבור?

2. אם כן – מה העלו תוצאותיה?

3. אם לא – מה היא הסיבה לכך?

שר המשטרה מ' שחל:

3-1. נגד אחמד טיבי הוגשו שתי תלונות. הן הועברו ליועץ המשפטי לממשלה לקבלת הנחיותיו לגבי דרך הטיפול בהן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול, אני מצפה מהשר, שבדרך כלל משיב על שאלות במהירות וביעילות, שעל שאלתא כזאת, אחרי חודשיים, תינתן כבר התשובה המעשית ולא רק שזה הועבר ליועץ המשפטי.

אני רוצה לשאול את השר בקשר למדיניות המשטרה, וזו היתה רוח השאלה. יש איפה ואיפה בטיפול של המשטרה בין תלונות שנוגעות ליהודים לבין תלונות שנוגעות לערבים. לדוגמה, העליתי כמה פעמים לפני השר שמותיהם של שני ארגוני טרור הרשומים בהחלטות הממשלה, אש"ף ו"כך". אם רואים אדם עם דגל אש"ף, לא נוגעים בו. אבל אם רואים אדם עם חולצת "כך", אפילו היא ישנה, מלפני עשר שנים, מפני שאין לו חולצה אחרת ללבוש, עוצרים אותו. וזה מה שקרה בהפגנות.

אני שואל, האם השר מוכן לחיות עם האפליה הזאת מבחינת מדיניות המשטרה – אנשים מסוימים מוכנסים מייד למעצר מינהלי; אם מדובר ביהודים – מייד תלונה, מייד משפט. אבל המקרה שאני העליתי, התלונה שאני מדבר עליה, כבר חודשיים היא מונחת באיזו מגירה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, אומר בצורה חד-משמעית: המשטרה איננה מפלה בשום תחום ובשום עניין על בסיס כלשהו, פוליטי, דתי, עדתי.

שנית, שאלות שהן מה שנקרא בעלות אופי פוליטי, של זרמים, נתתי הנחיה, שהמשטרה תפעל לפי הנחיותיו של היועץ המשפטי לממשלה.

יש מקרים אחרים, שבהם מגיעות תלונות שהן הפוכות מאלו שאתה העלית. אציין לדוגמה טענות שהיו, גם של שרים בממשלה וגם של חברי כנסת, מדוע המשטרה לא פועלת בעניין ערוץ-7, שהסית או אמר דברים שיש בהם הסתה כזאת או אחרת. גם במקרה זה, כמו במקרים אחרים, הנושא הועבר ליועץ המשפטי.

שאל יהלום (מפד"ל):

כמו שטיפלו ב"קול השלום".

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסביר ומדבר על אירועים שהיו לאחרונה, בתקופה שאני מכיר. העניין עבר ליועץ המשפטי לממשלה. אני מדגיש את זה מפני שאני חושב שהמשטרה איננה צריכה להיות צד בוויכוחים פוליטיים. היא צריכה להיות נקייה לגמרי מכל הבעיות האלה. לכן, לא רק שלא היתה אפליה, אלא כל דבר בנושא הזה נעשה בייעוץ צמוד, כמעט מייד, עם היועץ המשפטי לממשלה.

התססת הציבור הערבי בישראל לאחר הטבח בחברון

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

בימים שלאחר הטבח בחברון פעלו קבוצות קטנות ומאורגנות להתססת הציבור הערבי בישראל ולהסתתו להפר בצורה חמורה את החוק והסדר.

ברצוני לשאול:

1. נוכח המעשים והתוצאות הטרגיות של ההפגנות, האם פעלה המשטרה או חשפה את זהותם של המסיתים?

2. אם כן – מה היא זהותם?

3. מה הוא חלקה של התנועה האסלאמית בליבוי המהומות או בשיכון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.
2. האירועים היו ברובם ספונטניים, חלקם אורגנו על-ידי מנהיגות מקומית וגורמים עברייניים.
3. למעט אירועי רהט, שראשיתם במצעד אבל שארגנו פעילי התנועה האסלאמית במקום, ותהלוכת אבל שנערכה בעכו העתיקה, ביוזמת מנהיגות התנועה האסלאמית המקומית ועברה בשקט – לא היתה כל מעורבות של פעילי התנועה האסלאמית באירועי הפרות הסדר שנרשמו במגזר הערבי והבדואי בישראל. מן הראוי להדגיש, כי בעקבות האירועים ברהט התערבו בנעשה אנשי התנועה האסלאמית ברמה הארצית והביאו בסופו של דבר להרגעת הרוחות.

משטרת תנועה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

קיומה של משטרת התנועה לא הביא, כמצופה, לביטול לשכות התנועה המרחביות והאזוריות ולא לביטול מחלקת התנועה במטה הארצי.

ברצוני לשאול:

1. האם יש הצדקה לכך ומה היא?
2. האם עומדת משטרת התנועה במשימות וביעדים הידועים שהוצבו לה בטרם הוקמה?
3. אם כן – באילו?
4. לאור המלצות ועדת-ליבנה בנוגע לתאונות בדרכים עירוניות, כיצד מומשו המלצות אלו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. ההחלטה על הקמת משטרת התנועה הארצית – להלן, מתנ"א – שהיתה משותפת למשטרת ישראל ולמשרדי התחבורה והאוצר, לוותה בסיכום, כי יתבצע ניסוי מוגבל בזמן, ביחס למבנה הארגוני הקיים. על-פי המבנה הקיים, ממונה מתנ"א על הכבישים הבין-עירוניים ויחידות התנועה המרחביות ממונות על הכבישים שבתחום העירוני.

לאחרונה התקבלה החלטה משותפת, לערוך במקביל בדיקה של גורם חוץ על מבנה חלופי למערך התנועה.

2-3. צוות הטכניון, בראשותו של פרופסור שלום הקרט, מציין בדוח המחקר המלווה את הקמתה של מתנ"א, כי קיימות מגמות חיוביות המצביעות על תרומתה של מתנ"א לשיפור הבטיחות בדרכים, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בירידה בתאונות הדרכים, ירידה במהירויות וגישה חיובית בציבור לנושא האכיפה.

הדוח מצביע גם על העובדה שהתמקצעותה של מתנ"א בתחום תורמת גם היא לשיפור הבטיחות.

4. ועדת-ליבנה טיפלה בנושא של מהירויות בכבישים, ובין היתר המליצה לרסן מהירויות בכבישים עירוניים על-ידי אמצעים פיסיים שונים, כמו פסי האטה ו"רחובות הולנדיים", ולא על-ידי ביצוע אכיפה.

עם זאת, הוחלט לאחרונה על-ידי פיקוד המשטרה ומשרדי האוצר והתחבורה להקים שלוש יחידות תנועה עירוניות – בתל-אביב, בחיפה ובירושלים – שיגבירו את הנוכחות והפעילות המשטרתית במלחמה בתאונות הדרכים. במסגרת זו גויסו 300 שוטרים לניסוי מבוקר, שייערך במשך שנתיים ויהיה מלווה אף הוא על-ידי צוות מקצועי מהטכניון.

שימוש בכוח בפיזור הפגנות

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

בפיזור ההפגנות לאחר רצח תושבת אריאל, הגברת צפורה ששון, השם ייקום דמה, השתמשה המשטרה בכוח רב, ורבים הזדעזעו לשמוע ברדיו את בכייתה של נערה ששברה את ידה.

ברצוני לשאול:

1. כמה נפגעו וכמה נעצרו בהפגנה שהיתה במוצאי שבת באזור אריאל ובחלחול?

2. האם אין דרך לפזר הפגנות בלי לפגוע במפגינים?

3. האם אין להתחשב ברגשי הזעם של התושבים על רצח אשה בהיריון ואם לילדים?

4. מה הן ההוראות שייתנו להבא לגבי הפגיעות במפגינים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהפגנה באזור אריאל נעצרו שישה חשודים, ואילו באזור חלחול נעצרו 17 חשודים. בשתי ההפגנות לא דווח על נפגעים.

2. הטיפול בשתי ההפגנות היה באחריות צה"ל. משטרת ישראל טיפלה בנושא זה ככוח מסייע.

3-4. ככלל, ההנחיות הן לנהוג באיפוק.

התערבות המשטרה בסכסוכים פוליטיים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994):

נמסר לי, שראש עיריית קריית-ביאליק הזעיק שוטרים לשיבת מועצת העיר ב-3 במרס 1994, כדי לפנות את חברי האופוזיציה ממקומותיהם סביב שולחן המועצה. לדבריו, זימון השוטרים נעשה בתיאום עם מפקד מרחב חיפה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם מקובלת התערבות המשטרה בסכסוכים פוליטיים בעירייה?

3. מה ייעשה למניעת הישנות התופעה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. היועץ המשפטי של עיריית קריית-ביאליק ביקש במכתב ממשטרת זבולון לפעול להפסקת ביצוע עבירה של שימוש בכוח של חברי המועצה. למקום הגיע ראש משרד חקירות, שמצא כי המתרחש במקום אינו מצדיק את התערבות המשטרה, ולא ננקטה כל פעולה אופרטיבית.

2-3. ככלל, המשטרה צריכה להימנע מלהתערב בניהול ענייניה הפנימיים של מועצת העירייה ושיבותיה.

התוספת השנייה לפקודת העיריות [נוסח חדש] קובעת: "התקנון בדבר ישיבות מועצה והנהל בהן, סעיפים 34 עד 39 לתקנון זה קובעים הוראות לניהול ישיבה, ובהן אף מצויות הוראות בדבר סמכויות היושב-ראש בישיבות המועצה".

על-פי הוראות אלה מצויים בידי יושב-ראש הישיבה כלים מינהליים להתמודדות עם ההפרעה, ואין כל מקום לערב את המשטרה באירועים הקורים במהלך ישיבות המועצה.

עצם ההפרעה של חבר מועצה אין לראותה כעבירה פלילית, ובוודאי אין בה כדי להצדיק התערבות משטרתית.

אם אומנם תבוצע במהלך ישיבת מועצת העירייה עבירה פלילית של תקיפה, או עבירה פלילית אחרת, תוגש תלונה פורמלית למשטרה, שתטפל בה כחוק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עם כל הכבוד לאדוני השר, בשאילתא שלי יש תאריך, 3 במרס 1994, ובה נאמר שהוזעקו שוטרים כדי לפנות את חברי האופוזיציה ממקומותיהם סביב שולחן המועצה. מה קרה, אדוני השר, ב-3 במרס – הוזעקו? פינו? לא נכנסו?

כבוד השר דיבר על כך שהיועץ המשפטי פנה בכתב, אבל אני מדבר על עובדה. שאלתי אם העובדה הזאת התרחשה. אבקש לקבל את התשובה על כך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

לפי מה שאני יודע, במקרה זה הגיעו השוטרים כאשר ראש משרד החקירות הגיע למקום. זה מה שידוע לי לגבי העניין עצמו. אם אתה רוצה פרטים נוספים, אני מוכן לברר ולהעביר לך תשובה נוספת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השאלתא מכוונת לקבל את הפרטים.

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט. אתה אומר כך: נמסר לי שראש עיריית קריית-ביאליק הזעיק לישיבת מועצת העיר שוטרים כדי לפנות את חברי האופוזיציה ממקומותיהם סביב שולחן המועצה. לדבריו, זימון השוטרים נעשה בתיאום עם מפקד מרחב חיפה. גם בשאלה שלך לא כתוב שהם לא הגיעו. אני הבינתי שהם כן הגיעו, אבל הם לא מצאו לנכון להתערב, מהסיבות שמניתי אותן כאן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אנחנו נברר את הדברים.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

היו"ר ע' עלי:

התשובה של השר היתה ברורה על שני חלקיה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אינני יכול להעלות על הדעת, שסגן יושב-ראש הכנסת לא יבין תשובה של שר. ודאי שהיא היתה ברורה, אבל, לפי דעתי – –

היו"ר ע' עלי:

כאן לא עושים מבחן בהבנת השמיעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה לא מבחן – – –

היו"ר ע' עלי:

התשובה היתה ברורה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני חושב שהיה כדאי לקבל עוד כמה פרטים מהשר. התשובה היתה בהחלט ברורה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני לא יושב כאן על תקן של מי שמחלק ציונים. עשיתי זאת פעם כאשר הייתי מורה, היום זה לא התפקיד שלי, אבל היתה תשובה שנגעה לשאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, היום אתה מחנך.

היו"ר ע' עלי:

תודה, אני משתדל. תודה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אנחנו מקבלים את הדין.

היו"ר ע' עלי:

תודה, אדוני, חבר הכנסת ויינשטיין.

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – פרסומת המכוונת לקטינים).

התשנ"ד-1993

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר ע' עלי:

נעבור להצעת חוק תתקמ"ב, הצעת חוק הבנקאות, של חברת הכנסת לימור לבנת, מהמקום; זה יהיה קצר. השר שחל, אנחנו נדון בהצעת חוק קצרה של חברת הכנסת לימור לבנת, ומייד לאחר מכן נמשיך עם השר שחל בהצעות לסדר-היום.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבינה שאין פה שר להשיב, אבל הממשלה, אני מבינה, איננה מתנגדת.

לפני שנה או קצת יותר – – –

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לבנת, כאן, הפעם, לא צריכים את הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

זה בסדר.

היו"ר ע' עלי:

אפשר להעביר גם בלי הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

זה בסדר גמור, אבל במקרה הזה הממשלה מסכימה. אני רוצה להבהיר במה מדובר. ובכן, לפני קצת למעלה משנה חזר בני בן השש מגן-הילדים עם כובע של בנק הפועלים – זה היה עוד לפני הבחירות להסתדרות – ויחד עם הכובע מבנק הפועלים, שכל ילדי הגן קיבלו דרך הגננת, הוא קיבל גם מכתב, ובו היה כתוב כך: לכבוד יאיר – בני – לרגל היציאה לחופשת חג הפסח הנני שמח להעניק לך, כשי, את הכובע המצורף בזה. בהזדמנות זו הרשה נא לי להציע לך ולהורייך להצטרף כעמית לאחת מקופות הגמל של בנק הפועלים ולהבטיח לך רכישת ותק ואפיק חיסכון לטווח ארוך, והטבות מס להוריך, שאותן ניתן לנצל עד תאריך זה וזה. נשמח לפגוש אתכם בסניפנו, אני מאחל לך חופשה מהנה וחג שמח, צבי ברנשטיין, מנהל סניף כך וכך, בנק הפועלים.

כעסתי על כך מאוד, ופניתי מייד בתכתובת גם למשרד החינוך והתרבות, גם למפקח על הבנקים, והסתבר לי באופן מפתיע מאוד, שתקנות הגנת הצרכן, שאוסרות פרסומת שמכוונת לקטינים, כדי להגן עליהם מפני ניצול לרעה של גילם, של התמימות שלהם ושל מורים וגננות שנותנים דרכם אותה פרסומת – תקנות הגנת הצרכן האלה אינן חלות על תאגידים בנקאיים.

הצעת החוק שלי באה לתקן את הלקונה הזאת בחוק ולהחיל את תקנות הגנת הצרכן, שמגינות על קטינים מפני פרסומת מסחרית, גם על תאגידים בנקאיים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת שאול יהלום מבקש להסיר? – תסיר. על-פי איזה סעיף, חבר הכנסת יהלום?

אני כבר מודיע שאחר כך, השר שחל, עוברים להצעות לסדר-היום, להצעתו של חבר הכנסת דוד מגן ואחרים, מייד בתום הדיון הזה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי, לפני כן, הצעה עם הנמקה מהמקום – – – חצי דקה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

אם אין – – –

דוד מגן (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

אתה מבטיח שלא יהיה?

דוד מגן (הליכוד):

מבטיח.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מצטרף בשם כל שאר חברי הכנסת למה שאדוני היושב-ראש אמר, ומשתתף בצער ובאבל על האסון הקשה שקרה בעפולה, של המשפחות שנמצאות אתנו כאן. מי ייתן ותנוחמו מן השמים ולא תדעו עוד צער.

מה שמעלה כאן חברת הכנסת לימור לבנת הוא נושא חשוב מאוד וחיובי מאוד, אבל דרך אגב עולה נושא נוסף – דווקא בשנים האחרונות, חברת הכנסת לבנת, הבנקים נמנעים מפעולות שהם היו עושים למען ילדים בשנים עברו. היו שנים רבות בעבר שבהן היו תוכניות – לדוגמה, אני עצמי הייתי חבר בתוכנית "דן חסכן"; כילד חסכתי, קיבלתי ספרים, והדבר הזה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

היום נותנים מייד כרטיסי אשראי, חבר הכנסת יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זה בוודאי הגביר את הקריאה של התלמידים והביא להרבה דברים חיוביים. בשנים האחרונות הבנקים עוסקים בגדולות, נותנים פרסים למבוגרים, נותנים הטבות מהטבות שונות, ומעבר לעניין הזה, שהם רוצים לתפוס את הנער בכרטיס אשראי או בפנקס שיקים, הם שכחו את הילד הקטן. הם יכלו לעשות הרבה הרבה פעולות תרבות חיוביות למען הילדים.

לכן אני חושב שמכאן, יחד עם החוק החיובי שלך בעיקרו, שאני, אף שאני מתנגד לו, הרי בידי אצביע למענו, אני חושב שכאן צריכה לצאת קריאה גם ממך לבנקים לחזור לפעולותיהם הקודמות למען הנוער והצעירים, שחלק מרווחיהם ינתנו לפעולות של העמקת התרבות, העמקת הקריאה, פרסים תרבותיים, לא רק הופעות של פופ ורוק, אלא גם ספרים ברמה גבוהה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו יכולים לעבור להצבעה, נכון? חברי הכנסת, הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – פרסומת המכוונת לקטינים), התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת לימור לבנת. יש הצעה להסיר, של חבר הכנסת יהלום, ויש הצעה, כמובן, לקבל, של חברת הכנסת לימור לבנת. ההצעה תעבור לוועדת הכספים, אם היא תעבור. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון פרסומת המכוונת לקטינים), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אתה בעד או נגד? אני רואה שאתה מצביע בעד.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

כושר השכנוע של חברת הכנסת לימור לבנת ראוי להערצה. במבט עין נוקב, נכון?

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך אני קובע שהצעת החוק עברה את הקריאה הטרומית, והיא תעבור עכשיו לוועדת הכספים להמשך טיפול כמקובל.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סדרי הדיון בוועדה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. יש הצעה מהמקום, נגמור את העניין, ונמשיך עם השר שחל, שנמצא אתנו.

הצעת חוק א'תשיג, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סדרי הדיון בוועדה), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת דוד מגן. הנמקה מהמקום. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפי המצב הקיים, הוועדה לענייני ביקורת המדינה אמורה להגיש את סיכומיה והמלצותיה, המתייחסים לדוח מבקר המדינה, בתוך שלושה חודשים וחצי מיום הנחת הדוח על שולחן הכנסת.

אני מציע לשנות את החוק. יש גרסה שגם הממשלה וגם אני תומכים בה, נעשה זאת בעזרת השם לאחר האישור בקריאה מוקדמת. אתמול ועדת שרים לענייני חקיקה אישרה את ההצעה פה-אחד, ואנחנו, יחד, נשנה את הדברים ונביא לקריאה ראשונה עניין מפורט יותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי רצה להסיר, והוא ודאי יצא לשנייה. מה נעשה? אני מבין שאין התנגדות מצד הממשלה. הנמקות מהמקום הן בדרך-כלל כך.

חברי הכנסת, מי תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סדרי הדין בוועדה), התשנ"ד–1994 – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון סדרי הדין בוועדה), התשנ"ד–1994, לדין מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים – רוב יציב – אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – סדרי הדין בוועדה), התשנ"ד–1994, עברה, והיא תעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה, מתוך הנחה שיושב-ראש הוועדה ידאג לזרז את הטיפול בה.

חברי הכנסת, אני רוצה למסור הודעה קצרה בהמשך להתדיינות המיותרת שהיתה כאן על רקע הערתו של חבר הכנסת יהלום.

אני בינתיים הספקתי גם לרדת מהדוכן, אחרי שביקשתי לא לקיים דיונים כאלה אף פעם בפרהסיה, ואני מודיע לכם שהבדיקה, שלדעתי היתה מיותרת, אבל לא רציתי להשאיר שמץ של ספק, מצביעה על כך שלא נמסרה חלילה שום עובדה או שום אינפורמציה לא נכונה על-ידי שר המשטרה. הכול מדויק. היו פה שני קטעים. היה קטע אחד בדרך והיה קטע אחד בבניין, שרקעו הוסבר גם על-ידי וגם על-ידו.

גם להבא אני מבקש, כשיש עניינים אישיים שיש אי-הבנה ביחס אליהם, לא לפתח את זה נוכח העם לתקרית וחלילה להאשמות הדדיות. זה מאוד פוגע ביחסים החבריים בבית הזה, ולדעתי גם בכבודו של הבית הזה. תודה רבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות מרובות ילדים).

התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו: הצעת חוק א'תפב, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות מרובות ילדים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת שאקי.

חבר הכנסת שאקי, אני יכול לבקש ממך להציע הצעה, בלי לדעת עדיין מה יהיה ההמשך? בשנות ה-70 היה לי חבר – ובאותה הזדמנות אני רוצה להעלות כאן את זכרו, אברהם דנינו, זכרו לברכה, חבר שלי ושל השר משה שחל, איש מקסים. הוא היה חבר מועצת עיריית חיפה. הוא העלה ראשון את הרעיונות האלה. היתה לי הזכות להשתתף אתו בגיבוש רעיונות. אנחנו הצענו אז לראש העיר שנוציא מן הלקסיקון את המונח משפחות מרובות ילדים, ונקרא להן משפחות ברוכות ילדים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זו טעות דפוס.

היו"ר ש' וייס:

אני לא צריך להסביר את הקונוטציות, כי ל"מרובות" מתלווה איזה גנאי, טעם לא טוב, ו"ברוכות" – זו באמת ברכה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני הייתי מאלה שהכניסו את המושג הזה.

היו"ר ש' וייס:

אז אנחנו יכולים תקונית לשנות את זה עכשיו, השר שחל, מלך התקנון שלנו?

שר המשטרה מ' שחל:

אם הדובר המציע מבקש את התיקון, אני חושב שזה אפשרי.

דוד מגן (הליכוד):

אם לא עכשיו, אז בקריאה הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אנחנו נתקן. אם לא עכשיו, אז בקריאה ראשונה, אבל כאילו תיקנו. הכשרנו את הלבבות לתיקון. חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אפתח בהבעת דברי השתתפות בצער היושבים ביצע, משפחות הנרצחים בעפולה, השם ייקום דמם. כולנו מתפללים לחיסול הטרור הערבי וכולנו אמונה כי בעזרת השם ובמאמץ משותף אכן ימוגר הטרור המתועב הזה, מפני שהעם הזה כבר שבע קורבנות. יהי רצון שמשמים ינחמו אתכם ויקלו עליכם את הכאב הגדול. אין לי ספק שכל אחד בבית הזה שותף לכאבכם, שהוא כאב האומה כולה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, סליחה שלך זה קורה פעם שנייה. אני רוצה על דעת כל הבית להביע לא רק רגשי השתתפות, צער וכאב עם המשפחות של נרצחי עפולה, חדרה וכל המשפחות, אלא גם באופן אישי וקונקרטי לומר למשפחה הנמצאת כאן אתנו, שאנחנו כואבים אתכם מאוד. אני גם מכיר באופן אישי את האבא. כל אימת שאנחנו רואים את תמונת הבת, כל מי שרואה, הלב מתפוצץ. זה כאב גדול. אנחנו לא יכולים הרבה לעזור לכם. הרי בסופו של דבר אתם נשארים עם הצער; אתם, בני המשפחה, ההורים, החברים. אנחנו כמובן משתדלים לעשות משהו כדי קצת להקל עליכם את הכאב הנורא והאיום הזה. אנחנו באמת אתכם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מאז קום מדינת ישראל מקובלת התפיסה, שיש לעודד את הילודה בישראל, הן כצורך דמוגרפי, שאינו שנוי במחלוקת, והן כעניין שבמדיניות חברתית-לאומית, שאינה שנויה במחלוקת אף היא.

עידוד הילודה התבטא בשנותיה הראשונות של המדינה במענקי ילודה קטנים, שבן-גוריון המנוח יזם אותם, ובתוכניות לסדרת הקלות והטבות למשפחות ברוכות ילדים בתחומי חינוך, דיור, מיסוי ותרבות. ברם, למרבה הצער, מעולם לא קרמו תוכניות עידוד אלה עור וגידים, והצעות חקיקה למימושן עלו וירדו לסירוגין ולא זכו לראות אור עולם.

על כולנו להשתבח בכך שאוכלוסיית המשפחות ברוכות הילדים בישראל כן תרבה וכן תגדל, גדלה ומוסיפה לגדול גם כיום, גם ללא העידוד הממלכתי הפורמלי או המעשי. אבל תנאי החיים של

משפחות ברוכות ילדים אלו קשים ביותר וראויים להקלה, והקלה זו מבקש אני להשיג באמצעות הצעת חוק זו.

לפיכך, ומתוך מגמה ברורה לקדם מטרה נעלה זו בהדרגה, באטיות אך בהתמדה, מוצעת בזה הצעת החוק שלי לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות ברוכות ילדים), המתמקדת בהיבט אחד ויחיד של הסוגיה הכוללת הזו ששמה סיוע למשפחות ברוכות ילדים, והיא בהענקת הקלות משמעותיות בתשלומי מסים וארנונות בתחומי הרשויות המקומיות בשיעור של 40% במוצא למחזיק נכס שהוא הורה לארבעה ילדים לפחות שגילם מתחת ל-21.

הצורך בהגדלת אוכלוסיית ישראל על-ידי עידוד הילודה ותמיכה במשפחות ברוכות ילדים חשוב וידוע לכול, כאמור, והיא עדיין מטרה חברתית-לאומית חשובה ביותר. בעבר אפשר משרד הפנים לרשויות המקומיות, באמצעות הנחיות, להעניק הנחות בארנונה למשפחות גדולות, למשפחות ברוכות ילדים. אלא שלאחרונה, למרבה הפלא וללא כל צידוק והיגיון חברתי או כלכלי, ביטל משרד הפנים הנחיות אלו, וכתוצאה מכך נפגעו רבבות רבות של משפחות ברוכות ילדים.

הרעיון שמאחורי הצעתי הוא גם עידוד ילודה וגם התייחסות פרוגרסיבית אוניברסלית למשפחות ומתן הנחות להן לפי מספר הנפשות בבית, כמקובל בכמה מדינות נאורות ובתוכן צרפת. זאת בהתחשב בנטל הגדול המוטל על משפחה ברוכה ילדים בגידול ילדיה. ברור כי משפחה ברוכה ילדים זקוקה לדירה גדולה, ולא כעניין של מותרות. הנטל הכבד הרובץ על אבי המשפחה הזאת גורם לו לתסכול גדול ופעמים אף למרירות.

רבבות רבות של משפחות ברוכות ילדים בישראל אינן שולחות את ילדיהן לחוגים, לספריות, למועדונים ולקייטנות. הן אינן מסוגלות לספק לילדיהן שיעורי עזר כדי לתמוך בלימודיהם התיכוניים ולמנוע כישלונם או נשירתם מן המערכת בגיל נמוך כל כך. הפגיעה היא אפוא קשה, קשה מאוד, והנזקים שהיא גורמת הם לעתים, לדאבון הלב, בלתי הפיכים, דבר המשתקף מאוחר יותר בהישגים החינוכיים הדלים ובתרבות הלאומית של כולנו, שנמצאת לוקה וחסרה.

ברצוני לציין, כי רק שלושה פרומילים, שלושה מכל אלף מילדי המשפחות ברוכות הילדים מגיעים להשכלה גבוהה בישראל, ואחוז הנכשלים בבחינות הבגרות מהם הוא לצערנו גבוה עד להדהים. רק אתמול פורסם, כי בכמה עיירות פיתוח שיעור הנכשלים בבחינות הבגרות הוא 75%, 80%, ולפעמים 85%. מצב קשה, מביך, שכולנו צריכים למחוק אותו, ובהקדם, כל עוד רוצים אנו להישאר מדינת תרבות נאורה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ניתן להמחיש את הנזקים הכבדים שגרם וגורם ביטול ההנחיות הקודמות של משרד הפנים לרשויות המקומיות להעניק הנחות בארנונה למשפחות ברוכות ילדים. אודה לך, אדוני השר לאיכות הסביבה, אם גם אתה תאזין, כי אני חושב שתוכל לעזור לי בעניין. ובכן, ההנחות בארנונה שסייעו רבות לאוכלוסייה החלשה, החשובה והיקרה הזאת, הקלות אלה בטלו מן העולם באופן בלתי מובן וללא כל צידוק. עוול זה רוצה אני לתקן היום. בחולון, למשל, כפי שבדקתי, ניתנו הנחות בשיעור של 30%–50% למשפחות שמספר ילדיהן עד גיל 21 היה 4 ו-5 לסירוגין. בבת-ים ניתנו הנחות דומות. כן ניתנו הנחות כאלה בערים וביישובים רבים בישראל, והדבר הקל במקצת את מאמציהן, את קשייהן ואת מצבן הכלכלי והחברתי הירוד של אלפי משפחות ברוכות ילדים.

כיום, עם ביטול ההנחיות הללו הפכו משפחות רבות נטל גדול על העובדים הסוציאליים במקום, על לשכות הרווחה. חלק מהם הפכו, לצערי, למקבצי נדבות, עם תלושי משכורת של עניים מוכרים, העומדים בתורים כדי לקבל סיוע קטן, כזה או אחר. מצב זה גורם להשפלתה של המשפחה מרובת הילדים, שעליה למלא טפסים על גבי טפסים כדי לזכות בהנחה כזו או אחרת, ונמצא כבודה, כבוד האדם שבה, נפגע קשות.

רק אם ההכנסה הכוללת של משפחה ברוכת ילדים מגיעה עד 2,100 שקלים חדשים ברוטו, תזכה המשפחה בהנחה. מעל 2,100 שקלים חדשים ברוטו – המשפחה אינה זכאית ליהנות מכל הנחה שהיא.

הדבר הזה אינו מובן, הוא מקומם ובלתי-נסבל, הוא אינו הולם מדינה שבן-גוריון המנוח, כשהציע למשפחות עבור כל ילד סכום מסוים – שאז היתה לו משמעות חברתית כלשהי, כל הנושא הזה כמו ירד מעל הפרק ללא כל צידוק, ללא כל היגיון חברתי-מוסרי.

ולכן, מכיוון שהמצב הנוכחי משפיל את המשפחות הללו, שחטאן היחיד הוא מצבן הכלכלי-החברתי הירוד, ומכיוון שמשפחה שיש לה ארבעה-חמישה ילדים ומעלה תורמת בכל המובנים, במובן היפה והנאה ביותר של המושג, כשהיא חיה בסכום חודשי עלוב כזה של 2,100 שקל ברוטו בחודש, היא צריכה לשלם מתוך סכום זה חשמל, טלפון, משכנתה, ועד בית, הוצאות חינוך, שירותי ספריות לילדים, קייטנות, ומעל הכול – ארנונה, מסים. האומנם לא ברור לממשלה כי מצב זה מדרדר עוד יותר משפחות יקרות אלו, העמלות בגידול ארבעה ילדים ומעלה, אל מתחת לסף העוני, אל הניוון ואל ההשפלה?

במקום להיות נשכרים ומבורכים על גידול ילדיהם, הם נמצאים חלילה נענשים. כלום לא ברור שאפשר לחסוך בתקציבי הטיפול בצורכי סמים ובהחזקת תחנות גמילה, אם יינתנו הנחות בארנונות וכמה הטבות בסיסיות נוספות למשפחות ברוכות הילדים?

כבר קבעו כלכלנים, סוציולוגים ומחנכים דגולים, כי השקעת משאבים בטיפול מונע זולה יותר מן ההשקעות בטיפול משקם.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, ברצוני להזכיר לכולם, כי כבר לפני שמונה שנים, ב-1986, הוגשה הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים על-ידי חברי הכנסת של מפלגת העבודה, ובין 40 החברים החתומים על הצעת חוק זו חברי הכנסת דאז, וגם היום, יצחק רבין ושמעון פרס בהיותם באופוזיציה. בין השאר, הם הציעו הנחה נכבדה בארנונה למשפחה ברוכת ילדים.

היום, כאשר מר רבין ומר פרס הם ראשי ממשלה זו, אני פונה אליך, אדוני שר האוצר, ואליכם, רבותי השרים, להימנע מלהתנגד להצעה זו, מפני שכמי שיוצא לו להיפגש עם הרבה משפחות ברוכות ילדים, וכן תרבינה, שהכנסותיהן נמוכות, אי-אפשר שלא להבין מה הקושי בזה, מה מפריע, איפה הנזק לכלכלה הלאומית או לתקציב אם ההנחה הזאת תינתן למשפחות שיש להן יותר מארבעה ילדים. מה שהיה טוב ב-1986 ודאי שהוא טוב היום, ומה שהסכימו לו האדונים רבין ופרס אז, אני רוצה להאמין שיסכימו לו היום. ואני עדיין פונה אליך, אדוני שר האוצר, כי כתבת לי שאתם מתנגדים להצעה. אני מבקש מאוד לתמוך בה, מפני שהיא עושה צדק מינימלי לאנשים הראויים ליחס הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת שאקי. אדוני השר, בבקשה. בשם איזה שר אתה משיב?

שר המשטרה מ' שחל:

שר הפנים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק שהביא חבר הכנסת אבנר שאקי מעורר כמה בעיות, אבל לפני כן אני רוצה לומר, שהיוזמה הראשונה להגשת חוק בעניין משפחות ברוכות ילדים היתה של חבר כנסת ששמו משה שחל, שבשנת 1976 הגיש הצעת חוק שחתמו עליה 61 חברי כנסת.

חשבתי אז לתומי, שאם רוב הבית תומך בהצעה, העניין יבוא לאישור באופן אוטומטי במליאה.

מלבד העונש שקיבלתי, שלא נתנו לי לדבר חודשיים, ואז היה סדר בסיעה – – –

היו"ר ש' וייס:

מי היה אז יושב-ראש הסיעה?

שר המשטרה מ' שחל:

משה ורטמן.

היו"ר ש' וייס:

הכול בין החיפאים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אבנר שאקי ודאי מכיר אותו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

החיפאים תמיד על הגובה.

שר המשטרה מ' שחל:

תמיד, כן. כך שקרבה לנושא והכרה בו יש לי. אני חושב שגם בעבר, כנסת אחרי כנסת, בחוקים שהוגשו, תמיד היו הבעיה הכלכלית והשאלות העקרוניות הגורם שהכריע נגד חקיקה. ואכן גם כאן, במקרה זה, הצעת החוק של חבר הכנסת אבנר חי שאקי באה למעשה לשנות את הוראות חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב). החוק הזה אושר על-ידי הבית. זאת, מתוך מטרה להביא לכך שתוענק הנחה בארנונה בשיעור של 40% למשפחות שמספר הילדים בהן עולה על ארבעה.

לכאורה, אין ספק שההצעה נראית צודקת ויפה. אבל, כפי שידוע לכנסת, ההיגיון העומד מאחורי ההחלטה שהביאה לביטול ההנחות היה המצב הבלתי-נסבל, שלפיו רשויות מקומיות נתנו הנחות בארנונה בצורה שחרגה מכל סדר ואפילו מכל דין. אל נשכח כי גם בנושא זה יש משפחות שהן ברוכות ילדים אבל הכנסתן גבוהה, ויש לנו מכרים משותפים שאנחנו יודעים שאין הצדקה לתת להם הנחה.

אשר למענק הילודה, הסוגיה הזאת צריכה, לדעתי, למצוא את פתרונה לא בחוק זה, אלא אולי בהגדלת נקודות זיכוי במס הכנסה, או דרך הביטוח הלאומי.

גם לנתונים שהבאת, חבר הכנסת שאקי, צריך להביא בחשבון תוספת המשולמת בגין קצבת ילדים לכל ילד במשפחה, ואף למשפחה שיש בה ילד אחד. קצבאות אלה, במקרה של משפחה עם ארבעה ילדים, מגיעות לתוספת של 600 שקל בחודש, שהם מקבלים מהביטוח הלאומי, על 2,100 השקלים שחבר הכנסת שאקי דיבר עליהם.

מכל הנימוקים האלה, אדוני היושב-ראש, איננו תומכים בהצעת החוק ואנחנו מציעים להסיר אותה. הייתי מציע לחבר הכנסת שאקי, אם הוא מסכים להפוך אותה להצעה לסדר-היום ולהעביר אותה לוועדת הכספים, נדמה לי ששם המקום הנכון לדון בה. אבל אם תעמוד על הצעת החוק, אנחנו מתנגדים לה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, אתה מסכים שזו תהיה הצעה לסדר-היום?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא. אני חושב שהנימוק היחיד שהיה בפי השר שחל הוא, שיש משפחות ברוכות ילדים בעלות הכנסה גבוהה. בוועדה אפשר להוציא אותן, כשנדון בכך.

היו"ר ש' וייס:

אתה עומד על כך שזאת תהיה הצעת חוק?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. נעבור להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות מרובות ילדים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אבנר שאקי. נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדק-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הנחה בארנונה למשפחות מרובות ילדים), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה לוועדת הכספים להמשך טיפול.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי משלחת מטעם הבונדסטג

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לברך אורחים שלנו. אנחנו מארחים עכשיו ביציע האורחים משלחת קטנה אבל חשובה מאוד מן הפרלמנט של גרמניה, הבונדסטג. זו בעצם ועדת משנה שמטפלת בנושא העדין, המורכב, החשוב מאוד של השלמת הפיצויים לקורבנות השואה.

חברי הכנסת, אתם ודאי יודעים שהמלאכה הזאת לא תמה. נשארו הרבה מאוד קורבנות שואה שלא זכו לפיצויים, או שזכו לפיצויים חלקיים וזעירים, וגם ממשלת ישראל, ובעיקר ועדת התביעות וגם הכנסת מעורבות מאוד בנושא, ויש לנו קבוצה פעילה בבונדסטג שעוזרת לנו בעניין הזה. גם הם מודעים לגודל הנושא, לעומק ההיסטורי של הנושא, לטרגדיה העומדת מאחוריו.

אני רוצה לברך גם את השגריר של ארצם שנמצא אתנו ואת חברי המשלחת וישנייבסקי, שוסטר, למבינוס וד"ר קונרד וייס. אנחנו מארחים אתכם כאן ברצון.

הצעה לסדר-היום

המלצות ועדת-פוגל לגבי הרפורמה בקרנות הפנסיה

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים קופמן להעלות את הצעתו לסדר-היום.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להביע תנחומים למשפחות של קורבנות האסון בעפולה ולשלוח ברכת החלמה לפצועים. בשבוע שעבר השתתפתי עם חברי כנסת נוספים בחגיגת הבר-מצווה של שלומי אליהו. היו עוד ילדים שנפצעו ונפגעו, ואני מאחל להם החלמה מהירה.

לעצם ההצעה לסדר-היום: בחודש האחרון דולפות המלצות מוועדת-פוגל לאמצעי התקשורת, חלקן מסוננות ומצונזרות, מפני שפרסומן היה לפני הבחירות להסתדרות, ועל חלקן קיבלו ראשי האוצר את התואר "חולירע" ממזכ"ל ההסתדרות.

היו"ר ש' וייס:

לא על כל תואר צריך לחזור בפרהסיה.

חיים קופמן (הליכוד):

אך זה מדאורייתא, מבית חשוב מאוד ברחוב ארלזורוב.

מההודעות לעיתונות עולה שוועדת-פוגל תמליץ: 1. להעלות את שיעור ההפרשות לפנסיה לשיעור של 21.5% מהשכר; 2. גיל הפרישה לנשים יועלה ל-65 שנה; 3. הנפקת איגרות חוב מיועדות עם ריבית גבוהה תופסק בהדרגה; 4. הקרנות ישקיעו בשוק ההון; 5. הפנסיה התקציבית תבוטל בהדרגה; 6. הממשלה תסבסד הבטחת תשואה רק לקרנות גירעוניות; 7. שיעור הקצבה לחוסכים יוגבל עד לפי-שניים מהשכר הממוצע במשק, לרבות מרכיב הביטוח הלאומי; 8. ועדת-פוגל תמליץ להתיר לחברות הביטוח ולקופות הגמל לשווק ביטוח פנסיוני.

נאמר גם שהוועדה החליטה לבנות ביטוח פנסיוני בשלושה רבדים: א. ביטוח לאומי חובה; ב. חיסכון פנסיוני חובה או רשות; ג. חיסכון פרטי ברשות. כל אחד יעשה כפי שהוא מבין.

ההדלפות מכוונות, כדי לבדוק תגובה ציבורית, מין בלון ניסוי, אבל הגיע הזמן ששר האוצר ימסור את כל ההמלצות לכנסת.

עד עכשיו נהג שר האוצר כבת יענה, לא התייחס לגירעון האקטוארי שעל-פי מר שביט, הממונה על שוק ההון, מגיע בסוף 1993 ל-36 מיליארד שקל, ועל-פי שקלול לאפריל 1994 – ל-42 מיליארד שקל. עד עכשיו, למרות הסכנה העצומה ואף ששביט אומר שהטיפול צריך להיות מיידי ובעדיפות גבוהה, שר האוצר בייגה שוחט דוחה את הקץ.

החשש הפוליטי של שר האוצר היה, שהטיפול בנושא יפגע בתדמית ההסתדרות ובסיכוי סיעת העבודה לשלוט בהסתדרות. החששות לא התבדו, ואנו עדים לרעידת אדמה שהתחוללה במוסד המסואב הזה, שהפקיר את הגמלאים, את מבוטחי קופת-חולים, מוסד שצבר נכסים עצומים ולא דאג לקיים שירותי רווחה נאותים, לשקם את קרנות הפנסיה ולדאוג לקופת-חולים.

הממשלה דואגת להקצות כספים למטרות פוליטיות, דואגת להקצבת כספים במישרין ובעקיפין לאש"ף, כדי שיקים כוח משטרה-צבאי, אבל כאשר מדובר בפיקוח ואפילו בהשתלטות על קרנות הפנסיה, בתביעה מההסתדרות לפצות את הקרנות – הס מלהזכיר מלה.

יש שמועות, שוועדת-פוגל עומדת גם לשחוק את הפנסיה לחוסכים הוותיקים, כחלק מההתמודדות עם הגירעון העצום.

הציבור חייב לקבל במהירות את כל ההמלצות בצורה מגובשת, כדי שלפחות אנו, חברי הכנסת, נוכל להתמודד אתן לאחר עיון ולימוד. השיטה להדליף חלק מההמלצות איננה מכובדת, גם אם אהרן פוגל מכריז שהפרסום הוא חלקי ורצוף אי-דיוקים. הלוא המדליפים הם חברי הצוות הנתונים למרותו של פוגל, מנכ"ל האוצר. זוהי שיטה פסולה. היא טובה לעסקנים פוליטיים קטנים, שרצו למנוע זעזוע בהסתדרות, אך כל זה נגמר.

כאן גם המקום לקבל תשובה משר האוצר, על הפרשה שמבקרת המדינה מתריעה עליה, והיא השימוש הפסול שעשתה ההסתדרות בכספי הקרנות, לשם הלוואות למפעלים הסתדרותיים. המבקרת טוענת, שזה נעשה ללא הצמדה בשנים 1970-1983, והגירעון מסתכם ב-300 מיליון ש"ח לסוף 1993. המבקרת טוענת, שהאוצר הוכיח אוזלת-יד בטיפול בנושא זה, ועל האוצר לדרוש מההסתדרות את החזרת הכסף לקרנות. דומני שבקשת האוצר נדחתה על-ידי מזכיר ההסתדרות בטענה שעובדי האוצר הם מה שמזכיר ההסתדרות קרא בעברית 'פה: חולירע. היתה לו טענה פיקחית, שההשקעות במניות ובשוק ההון מסוכנות לא פחות מההשקעות שביצעה ההסתדרות בכספי הפנסיונרים.

אני אישית, במשך שנים רבות – עוד מאז התקופה שהייתי סגן שר האוצר – דרשתי שהאוצר יפקח על הקרנות ויקבל מאזנים ודוחות אקטואריים בזמן אמת. היה מישהו באוצר שהתלונן עלי בפני היועץ המשפטי דאז, שופט בית-המשפט העליון יצחק זמיר. התלונה נבעה מטענתי שצריך לחשוף את הדוחות ולערוך ביקורת רצינית. לצערי, החשש של שרי האוצר – גם בתקופת הליכוד – היה שהגירעון הפנסיוני יטלטל את האוצר וייצור פאניקה בציבור של מאות האלפים שחסכו כספם לעת זיקנה וגמלה. אבל בשנים האחרונות הדוחות המתומצתים מתפרסמים, נקבעו תקנות וכללים, ויש הרבה יותר מומחים אקטואריים במשק. לכן חובה להתמודד עם הבעיה במהירות ולמנוע התמוטטות ואי-שקט חברתי.

היום, על רקע היציאה לגמלאות של עובדים רבים במפעלים הביטחוניים, יש להתמודד עם הנושא במהירות ובנחישות. אם זה דרוש, צריך אפילו להפקיע את נכסי ההסתדרות, כדי לכסות את הגירעונות של קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, ובכך להגן על הגמלאים. יש לאפשר לקרנות חדשות להיכנס לתחום זה, כי המהלך שעל-פיו רוצים שהמבטחים החדשים והצעירים, הם שיצילו את הקרנות ההסתדרותיות הגירעוניות והמסואבות, איננו הגון וגובל בהונאה. זוהי המגמה גם בדיונים שהיו לנו בוועדת הכספים.

הגיע הזמן שהממשלה תגיש הצעת חוק לפנסיה ממלכתית, שלכאורה תעלה לאוצר בתוספת תקציבית גדולה, אבל למעשה תמנע את הסבסוד הישיר לקרנות הפנסיה, תפתור את הבעיה של הפנסיה התקציבית, ואם זה ינוהל על-ידי הביטוח הלאומי, זה יגרום גם להתייעלות משמעותית ולחיסכון משמעותי בתפעול הקרנות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נשמע מה יש לשר האוצר לומר בנושא חשוב זה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני יודע מאין שאב חבר הכנסת חיים קופמן את המידע. בניגוד לנאמר בהצעה לסדר, בוודאי בתאריך כתיבת ההצעה, ועדת-פוגל לא סיימה את עבודתה ולא הגישה לי את המלצותיה.

חיים קופמן (הליכוד):

כל העיתונות מוצפת בהמלצות ועדת-פוגל.

שר האוצר א' שוחט:

בהדלפות. אתה טענת שההמלצות הוגשו לי, ואני מעכב אותן. זהו נוסח ההצעה לסדר, ואני אומר לך שהן לא הוגשו לי ואיני מעכב אותן.

הוועדה הזו מונתה על-ידי הממשלה. הוטל עליה לגבש המלצות למדיניות כוללת ולתוכנית פעולה בתחום החיסכון הפנסיוני. כאשר יוגשו המסקנות וההמלצות, ולאחר שאעיין בהן – יהיה הנושא פתוח לדיון ציבורי. לפיכך, אני רואה שום טעם בדיון במסקנות ועדה שעדיין לא השלימה את עבודתה.

אני רוצה לומר כמה מלים לידידי, חבר הכנסת קופמן: אני בהחלט מודע למצוקה האקטוארית של קרנות הפנסיה, שבהן מבוטחים קרוב ל-600,000 איש. אף שאלו קרנות שאינן שייכות לממשלה, אני רואה בהן – בגלל היקפן הגדול – תחום שהממשלה איננה יכולה שלא להתערב במתרחש בו. הגירעון האקטוארי הוא רב, ויש אפילו קרן אחת שכבר היום יש בה בעיה מיידית במונחים ריאליים ולא אקטואריים. הממשלה הזו החליטה על הקמת הוועדה הזו, שהיא ועדה ציבורית – יש בה אנשי האוצר, אנשי אקדמיה ואנשי ציבור – מתוך מגמה לנסות למצוא פתרון סביר לגירעון האקטוארי של קרנות הפנסיה.

לפיכך, עליך רק לשבח את הממשלה, שכן המשבר הזה הוא משבר מתמשך, וגם ממשלות שאתם עמדתם במרכזן או הייתם בהן לבדכם – ואולי גם בזמן תפקידך כסגן שר האוצר, אינני יכול לשייך את התאריכים – הבעיה כבר היתה קיימת, גם אם בחריפות פחותה. לפיכך, נדמה לי שהדאגה למבוטחים, הדאגה שלנו לייצב את הקרנות מבחינה אקטוארית כאשר אנשים יגיעו לגיל פרישה היא הדאגה המרכזית. הם צריכים לדעת כבר היום שהם נמצאים בקרן שתוכל לשלם להם את הפנסיה כאשר יגיעו לפרישה. יש לנו דאגה אמיתית בעניין, ולכן הקימונו את הוועדה.

הוועדה אכן היתה בשלהי עבודתה, בשלבי הסיום. אני מניח שבימים הקרובים היא תסיים את העבודה, ואז תתקבל הכרעה כזו או אחרת, האם לקבל את ההמלצות כולן או חלקן, האם צריך להתפתח דיון עם קרנות הפנסיה, שכן העמיתים הם הבעלים של הקרנות ויושבים בתוכן ברמת ביטוח מסוימת – – –

דן תיכון (הליכוד):

העמיתים הם הבעלים של הקרנות? לא הייתי מרחיק לכת.

שר האוצר א' שוחט:

יכול להיות. אני לא מכיר את המבנה המשפטי המדויק, אבל יש לעמיתים מה להגיד.

חבר הכנסת דן תיכון, בעצם אני לוקח את דברי בחזרה כי אני רוצה לדייק. לא משנה, אלה שמנהלים את קופות הפנסיה יצטרכו להיות צד למשא-ומתן, כי כאן בוודאי הולכים לשנות תנאים.

אנחנו ננסה ככל האפשר לא לגעת רטרואקטיבית בדברים, ואני לא מכיר את כל פרטי ההצעה.

לפיכך, חבר הכנסת קופמן, אני הייתי מציע להסיר את ההצעה, לא להוריד את הנושא.

היו"ר ש' וייס:

אולי הוא יסתפק בהודעתך?

שר האוצר א' שוחט:

האם תסתפק בהודעתי?

חיים קופמן (הליכוד):

אולי תקבע איזה לוח זמנים? אתה אומר שהבעיה חריפה. שביט אומר שהבעיה מיידית.

דן תיכון (הליכוד):

מי קובע, שביט?

שר האוצר א' שוחט:

שביט הוא המפקח על הביטוח ועל החיסכון והוא בוודאי מודאג מן העניין. גם אני כשר האוצר מודאג, ולכן הקמנו ועדה. אני מניח שמדובר במונחים של שבועות עד שהנושא יונח על השולחן ויקבל את ההד הציבורי המתאים ויתחיל הטיפול בדבר. הוועדה כבר פועלת הרבה זמן, קיימה הרבה מאוד ישיבות והיו הרבה מאוד מחשבות.

אגב, אני כשר האוצר לא תמיד נוהג לקבל את כל ההמלצות של הוועדות. יש ועדות שממליצות ואני מקבל את כל המלצותיהן, יש ועדות שממליצות ואני דוחה את כל המלצותיהן, יש כאלה שאני מקבל חלק.

אני יכול להציע לך להסתפק בהודעתי, ואני מניח שמדובר במונחים של שבועות ספורים עד שהנושא יקבל פרסום ועד שיתקבלו מסקנות הוועדות.

חיים קופמן (הליכוד):

במושב הזה של הכנסת? זה ההסכם שעשינו בבג"ץ אתמול, ובוודאי הסבירו לך שהכוונה היא למושב הזה.

שר האוצר א' שוחט:

כן, במושב הזה של הכנסת, לפי הערכתי. ההסכם שעשיתם בבג"ץ אישר בדיוק את מה שכתוב במכתבי. במכתבי כתוב שההסדר הוא לשישה חודשים. אגב, אני די התפלאתי שמשכתם את זה, כי הבג"ץ פשוט אישר את מה שכתוב במכתב. כתוב בו שהסידור הוא לשישה חודשים, ושלאחר מכן או שאני אקזז או שאני אביא הסדר תקציבי.

חיים קופמן (הליכוד):

לא, במשך שישה חודשים הם יכולים לקזז, אבל – – –

היו"ר ש' וייס:

הייתם כבר בהסכמה. אני חושב שאתם מתחילים להתרחק. בואו נישאר בתוך ההסכמה.

שר האוצר א' שוחט:

אגב, אני שמחתי מאוד שקיבלת את עמדתי ומשכת את העתירה לבג"ץ. כי אם אני הייתי צריך לקבל אישור שמעשי נעשו כהלכה, הרי שהפעם זה לא רק היועץ המשפטי של האוצר אלא גם בית-המשפט העליון אישר שזה בסדר.

חיים קופמן (הליכוד):

תקרא את פסק-הדין. תקרא את ההחלטה ותראה שזה לא כמו שהיועצים המשפטיים שלך אמרו.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, שמבקרת המדינה לא מאושרת מבחינה משפטית.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא מתווכח, אני מתאר את המצב כפי שהוא.

היו"ר ש' וייס:

בלי קשר לבג"ץ, בואו ננסה לסכם את המצב הפרלמנטרי כרגע.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שאני יכול לומר לך, שלדעתי העניין עומד להיגמר בתקופה הקרובה. מושב הכנסת מסתיים בסוף יולי, ואני יכול להגיד לך כמעט בביטחון מלא, שהדבר יקבל את הביטוי הפומבי שלו בתקופה הזאת. יכול להיות שקבלת ההחלטות תארך תקופה נוספת, אבל העניין יהיה נחלת הציבור כפי שאתה רוצה ואפשר יהיה לדעת מה המצב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קופמן, האם אדוני מסתפק בהודעת השר?

חיים קופמן (הליכוד):

הייתי מבקש להעביר את הנושא לוועדת הכספים. היא בין כך ובין כך דנה בו.

היו"ר ש' וייס:

אבל אתה יכול רק להציע דיון במליאה.

חיים קופמן (הליכוד):

אולי שר האוצר יסכים להעביר את הנושא לוועדת הכספים?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, אחרי שחבר הכנסת קופמן לא מסכים להסתפק בהודעתך, מה הצעתך?

שר האוצר א' שוחט:

הנושא של הפנסיה נדון כבר עשרות פעמים.

היו"ר ש' וייס:

מה הצעתך הפרלמנטרית כרגע?

שר האוצר א' שוחט:

אתה עומד על זה שזה יעבור לוועדה? אני לא אתנגד.

חיים קופמן (הליכוד):

כן, לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אבל יש משהו שמבקש להסיר את ההצעה, וזה חבר הכנסת יהלום. בבקשה, במסגרת של דקה אחת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, תשובת השר בסך הכול, בלי שום נזיפה על הנושא עצמו, גובלת קצת בזלזול בסדרי שלטון תקינים.

כידוע, הוועדה מונתה כבר לפני כשנתיים.

שר האוצר א' שוחט:

הממשלה הזאת עוד לא קיימת שנתיים.

דן תיכון (הליכוד):

הוא התכוון אולי לוועדת-שטסל.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, לא, אני מתכוון לוועדת-פוגל. היא הוקמה בתחילת שנת 1993.

שר האוצר א' שוחט:

נכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

בכתב המינוי, תוך כדי מינויה, דובר שהמסקנות יהיו בספטמבר 1993. כשהתקרבו לתאריך הזה הודיע האוצר שזה יהיה לקראת דצמבר 1993. והנה כבר עברה מאז מחצית שנה, אנחנו במאי 1994, והמסקנות עדיין אינן.

לכן אני באופן פורמלי מבקש להוריד את ההצעה, משום שהוועדה, למרות המצב הקשה באמת עם חוב של 36 מיליארד, יכולה היתה לגמור את עבודתה לפני שנה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, לפנינו שתי הצעות: הצעת שר האוצר בהסכמת היזם חבר הכנסת קופמן להעביר לוועדה, והצעת חבר הכנסת יהלום נגד שר האוצר, ושר האוצר בוודאי ישמח אם היא תתקבל.

עכשיו אנחנו עוברים להצבעה, אחרי שבלבלתי אתכם. מי בעד העברת הנושא לוועדה?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. לפיכך אני קובע שהנושא יטופל ויידון בוועדת הכספים.

חיים קופמן (הליכוד):

ועדת הכספים, זה המקום היחיד שיש בו כסף.

הצעות לסדר-היום

שביתת בני משפחות חללי פיגוע הטרור בעפולה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. נמתין שנייה לשר המשטרה. הנושא שלנו הוא: שביתת בני משפחות חללי פיגוע הטרור בעפולה – הצעות לסדר-היום מס' 3945, 3946 ו-4025.

חבר הכנסת מגן, אתה תוכל להתחיל, השר יגיע ממש בתוך שנייה. לדאבוננו, כולנו בתוך הנושא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אולי נמתין עוד שנייה בגלל כבוד המשפחה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אולי כדאי, כדי שהנושא יטופל בצורה מכובדת, להפסיק לכמה דקות את הישיבה. נמתין עד ששר המשטרה יגיע, וזאת תהיה צורה יותר מכובדת.

היו"ר ש' וייס:

כן, אני בהחלט מקבל זאת. גם אני חשבתי כך.

שאול יהלום (מפד"ל):

פעמיים ביום מפסיקים ישיבה בגלל שר המשטרה?

היו"ר ש' וייס:

קורה, מה לעשות? פעמיים ביום מסיבות שונות. אגב, גם שני חברי הכנסת בעלי ההצעה אינם נוכחים כאן.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת אריה דרעי פה.

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל את ההצעה. אנחנו נעשה הפסקה של שתיים-שלוש דקות, ונדאג לכך שהנוגעים בדבר יופיעו. הנה אני רואה שכל חברי הכנסת המציעים הגיעו, והנה גם שר המשטרה. ההפסקה נגמרה, תודה רבה.

בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן, אחריו – חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – חבר הכנסת אריה דרעי, כל אחד שבע דקות, יותר נכון עד שבע דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, משפחות החללים אשר נפלו לפני 36 יום בפיגוע הטרור הנפשע בעפולה דורשות, כפי שאנחנו קוראים ושומעים, הקמת ועדה לחקירת נסיבות הפיגוע. המשפחות שובתות, ונראה לכאורה כי הן נעזבו בצערן לנפשן. נוכח הרגישות המיוחדת, חשוב כי הכנסת תערוך דיון בנושא, בכוונה להפעיל השפעתה על המשפחות הנ"ל להפסיק שביתתן וליתן אמון בחקירה שזרועות הביטחון מבצעות.

אני מבקש לומר לך, אדוני שר המשטרה, לצערי הרב, בעת שקרה האסון הנורא הזה, ב-6 באפריל, שהייתי יחד עם חברי כנסת אחרים בארצות-הברית, וכאשר חזרנו, ב-17 באפריל, כעשרה ימים לאחר האסון, התפלאנו – ואני מדבר בשם של חברים נוספים – לשמוע מפי נציגי המשפחות, שלא היתה שום התייחסות של נציגיה הבכירים של הממשלה לכאב ולאבל שבהם שריונות המשפחות. ואני אומר את הדברים לא כדי להתפלמס, חס וחלילה, בנושא כה רגיש.

אני רוצה להזכיר, כי ביום כ"ד באדר התשנ"ג, 17 במרס 1993, העליתי הצעה לסדר-היום מס' 799, והגדרתה היתה: השתתפות נציגי הממשלה בהלוויות נפגעי טרור. בגלל רגישות הנושא הסתפקתי אז בנאום בן דקה אחת, אדוני היושב-ראש, דיברתי לא יותר מאשר דקה, התרעתי, ואני רוצה לצטט את עיקריו של אותו נאום קצר.

אמרתי: "ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים קיבלה ב-23 באוגוסט 1992 החלטה, שקיבלה תוקף של החלטת ממשלה ב-10 בספטמבר 1992, המשחררת את חברי הממשלה מהחובה – – – של השתתפות פיסיית – – – בהלוויות של אזרחים נפגעי פעילות חבלנית עוינת. הנושא רגיש מאוד. אני לא רוצה להפוך אותו לפולמוס בין-סיעתי, בין-מפלגתי – – – בניגוד לכוונה המקורית שלי לבקש מהכנסת לערוך דיון בנושא הזה במליאה – – – אין מקום לקיים דיון פומבי בנושא. אין מקום לעורר פולמוס בנושא זה דווקא במליאה. אני מאמין שבדיון ענייני ומעמיק בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נוכל, בעזרת השם, לשכנע את הממשלה לתקן את החלטתה ולחזור למסורת הישנה, שגם בנסיבות טרגיות חברי ממשלה צריכים להיות נוכחים בהלוויות, והלוואי שלא תהיינה עוד".

כך לתומי סברתי שהדברים הללו, בדיון ענייני קצר ותמציתי – המסר הזה נופל על אוזניים קשובות בממשלה, עם כל הקושי הנפשי – וגם אני, לצערי הרב, כחבר ממשלה, השתתפתי בשם הממשלה בהלוויות של נפגעי פעולות טרור. אני יודע איזה קושי נפשי זה לספוג קללות ועלבונות ודברים שנאמרים לך כנציג הרשות האחראית לעניין. לא חשבתי לרגע, שבגלל הקושי העצום הזה צריך – וזה אמור גם בנושא הזה – להתנתק ולנתק את הרגשות, משום שקשה להתמודד עם המשפחה בזמן ההלוויה ובזמן השבעה.

אני רוצה להזכיר ליושב-ראש הכנסת, שהנושא הזה לא מרפה, והוא עלה גם במועד אחר, באוקטובר 1992, כשאילתא בעל-פה של חבר הכנסת רון נחמן. השר ברעם, יושב-ראש ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים, שהשיב בשם הממשלה, סיכם את דבריו; כך אמר השר ברעם: "בעצם אנחנו רואים

את ראש הרשות המקומית כאיש שאחראי וקשור לכל משפחה ולכל תושב. אם כן, קודם כול יהיה עכשיו נציג ממשלה בהלוויה, אבל נציג הממשלה יהיה ראש הרשות המקומית".

יושב כאן שר הפנים לשעבר, והוא בוודאי יחזק את התזה, ובוודאי היושב-ראש, פרופסור שבח וייס: אנחנו נלחמים תמיד, גם בנושאים האלה, להפריד בין הרשויות. ראש העיר עומד בפני עצמו. וראש עיריית עפולה ואיש הקשר יוסי לוי ראויים לכל המחמאות על העבודה הנפלאה שהם עשו עם המשפחות הללו במקום כל הגורמים האחרים. הרשות המקומית עומדת בפני עצמה, והרשות המרכזית אינה יכולה להסתתר מאחורי סינרה של הרשות המקומית ולומר: ראש העיר הוא נציג הממשלה. ראש העיר הוא קודם כול נציג התושבים. הוא נבחר אישית והוא נציג השלטון המקומי, והנציג של השלטון המרכזי לא יכול להתנתק ולצאת ידי חובה באומרו, שאת המטלה הנפשית הקשה הזאת ממלא ראש העיר בשמו.

במקרה הזה, כפי שאמרתי, עיריית עפולה מילאה את החללים של כל רשויות השלטון בכל מה שקשור בטיפול במשפחות הכואבות.

אדוני היושב-ראש, מאז האסון הכבד שהתרחש בעפולה ב-6 באפריל 1994, ובו קופדו בצורה אכזרית וטרגית חייהם של שמונה אזרחים ישראלים – שבעה, ויותר מאוחר אחת הפצועות, אהובה, נפטרה – ונפצעו עוד רבים אחרים, לא ידענו מנוח. בצוק העתים מצאו עצמן משפחות החללים נעזבות לכאב ולנפש. אני מצטער לקבוע, כי רשויות השלטון לא ידעו להביע את ההזדהות של כלנו עם משפחות הקורבנות בדרך הנאותה.

בשירות הביטחון הכללי ובמשטרה היו התרעות על פיגוע מתוכנן, והדבר לא נלחש מפה לאוזן. הוא נחשף בכותרות העיתונים ביום ההלוויה, כאשר מפכ"ל המשטרה, אז רפי פלד, הודה ואמר: "הפיגוע החמור הוא כשל של מערכת הביטחון". העיתונות מצטטת קצין בכיר בצה"ל, בלי להזכיר את שמו, כאומר: "למה לא הזהירו את הציבור?".

לא ניחום של חבר ממשלה, לא מכתב או מברק של ראש הממשלה. איש מחבריה הבכירים של הממשלה לא נפגש בימי ההלוויות והשבעה עם בני המשפחה, והם, בני המשפחה, השומעים את דבר המשטרה, את דבר הקצין הבכיר, את הכותרות בעיתונות במהלך ימי השבעה, ממאנים להתנחם עד עצם היום הזה. המשפחות דורשות לחקור את המחדלים שהולידו את האסון הנורא.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, ואני גם פונה למשפחות, בהמשך לפנייתי אליהן בהזדמנות אחרת: אני לא מסכים עם דרישתן. אני חושב שאין מקום להקים ועדת חקירה לנושא. אני חושב שצריך לתת אמון בזרועות הביטחון שיעבדו את הלקחים מהעניין, אבל צריך לומר את הדברים ישירות, בקשר חם ובונה עם המשפחות.

אנחנו – ואני מקווה שאני מדבר בשם רוב חברי הכנסת, אם לא בשם כולם – מבקשים לנחם את המשפחות ומבקשים שיפסיקו את שביתתן, שייתנו את אמון במערכות, ואני אומר זאת למשפחות שהגיעו ויזמו את הפעולה: המשפחה של הנהג, אשר עטיה, זכרו לברכה, שקיפד את חייו בהיותו בן 48; המשפחה של הילדה ורד מרדכי, בת 13. אני מדבר עם המשפחה של מאיה אלהרר, הנערה בת ה-18. נפגשתי עם ההורים כמה פעמים, ומזעזע גם לשמוע את הסיפורים המלווים אותם, את הסיפורים של ריקי, שעזבה את מאיה לרגע כדי לקנות פיצה, וכשהפנתה את הראש, כל מה שראתה היה גוש

ענן ואבק, ואין מאיה, ועד היום הסייטים רודפים אחריה. אנחנו מבקשים לנחם את משפחתה של מרב בן-משה, בת ה-16.5; את המשפחה של אילה והבה, זכרה לברכה, אשר נהרגה בהיותה בת 38; את המשפחה של בת קיבוץ ניר-דוד, אילנה שרייבר; את משפחתה של פאדיה שלבי, בת 25, מאכסאל; ואת משפחתה של מי שנפטרה לאחר הפציעה, משפחתה של אהובה כהן (עונאללה), מאשקלון.

אנחנו משוכנעים שהממשלה, לאחר שתחקור את האירועים הקשורים לתביעת המשפחה, תתקן את דבריה, ולאור זאת יש מקום לפנות למשפחות להפסיק את שביתתן ולסמוך על המערכות, גם של הממשלה וגם של הכנסת, שידעו להפיק את הלקחים הנכונים מהאסון הנורא שפקד אותנו בעפולה לפני 36 יום.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת אריה דרעי.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משפחות שכולות ואבלות, הפיצוץ העז שהחריד את עפולה ביום שליו ותמים בעיר שלוהה זו, קיפד את חייהן של נשמות טהורות – של פאדיה שלבי, של ורד מרדכי, של מאיה אלהרר, של מרב בן-משה, של אילנה שרייבר, של אילה והבה, של הנהג אשר עטיה, ומאחר יותר נפטרה גם מפציעה בסבל ובייסורים אהובה כהן; יהי זכר כולם ברוך. אנחנו נזכה לנצור בכאב ובגאון את נשמותיהם, ולבקש מריבון העולמים, ולא נבוש, השם ינקום דמם.

פיצוץ מכונית התופת לא קיפד רק את חייהן של נשמות טהורות אלה, אלא החשיך את עולמן של המשפחות – חלק מהן יושבות כאן עמנו – שמאז אין להן מנוח. אין ספק, גם אילו היה הדבר קורה באסון תאונת דרכים, היה הכאב גדול מנשוא. הנה היום, למשל, אנחנו מתייחדים עם זכרם של נ"ד החיילים שנפלו במסוק בבקעה. יש אצלנו ציוני דרך כאלו של אסונות, גם אסונות טבע, שאנחנו נוצרים בלבנו. אבל, במקרה הנדון תחושת המועקה וגם עוצמת הזעזוע והזעם גדולים שבעתיים, מפני שאנחנו יודעים שזהו פרי של טרור רצחני.

היו כאלה שניסו לומר, שפצצת הזמן תקתקה מאז אותו טבח נורא שהיה במערת המכפלה. הם שכחו שהיו עשרות מקרים של מכוניות תופת לפני כן, שלא לדבר על פיגועים מסוגים שונים. כאילו היה הטרור הערבי זקוק לאיזו עילה.

היה כאן איזה ניסיון, ניסיון נואל ומעוות, להחביא כביכול את מי שאחראי לטרור. יש לנו היום שער לעזאזל, ה"חמאס". הכול עניינו של ה"חמאס", ואילו אש"ף וה"פתח" טלית שכולה תכלת. הלוא את צבאם אנחנו מביאים היום שישמרו על בתינו, שימנעו את הטרור של ה"חמאס". רק באקראי נחשף שאותו מחבל שפוצץ את מכונית התופת היה איש "ניצי הפתח", איש קבאטיה, שכבר היא כלוא על עבירות שביצע קודם לכן. אני מוכרח לומר, שבמצאות הנוכחית ובטירוף המערכות הקיים, לא אתפלא גם אם באיזו שהיא סיטואציה הוא ימצא את עצמו משוחרר במסגרת עסקה כזו או אחרת, במוקדם או במאוחר.

עובדיה עלי (הליכוד):

הי"ר ש' וייס:

הרי הוא התאבד.

חנן פורת (מפד"ל):

הוא התאבד. אני אומר שאנשים כגון אלה יכולים גם למצוא את עצמם משוחררים. הרי אנחנו יודעים את הדברים.

אתמול קיבלתי ידיעה – אני עדיין צריך לבדוק אותה, ואשמח אם שר המשטרה יתייחס אליה – שרוצחיו של אלחנן אטלי, השם ינקום דמו, שנרצח לפני שנתיים, בפורים, בעיר העתיקה, שוחררו, והיתה חגיגה גדולה אתמול בתוך העיר העתיקה עם שובם לבתיהם. אני ביקשתי שיבדקו את הדברים האלה ואת הנתונים המדויקים, ואשמח מאוד אם יזימו את דברי, כי העדות שהגיעה אלי היתה עדות מהימנה למדי.

התחושה, שלנוכח הטרור המשתולל, ובעיקר לאור הידיעות המודיעיניות, כפי שציין חבר הכנסת דוד מגן, לא הביאו לאזהרה הראויה ולתודעה מספקת בקרב הציבור, אינה נותנת מנוח. לכן אני רוצה לומר, שתביעתן של המשפחות, שיודעות שאי-אפשר להחזיר את יקיריהן ושנתאחד אתם בעזרת השם בגן-עדן, תהא נשמתם צרורה בצרור החיים, שלפחות יתברר העניין וימוצה עד תום, איננה רק תביעה של משפחות שנתפסות בכאבן, אלא היא תביעה שיש לה יסוד. המשפחות יושבות במשך ימים על גבי ימים כאן בסמוך למשכן הכנסת, אין להן יום ואין להן לילה, והן תובעות את עלבונן ואת צערן.

גם אני מסופק אם ועדת חקירה ממלכתית היא המענה הנכון לעניין הזה, אבל אין לי ספק בכך שצריכה להימצא הדרך וצריכים להימצא הכלים הנאותים, כדי שהדבר הזה יחקר, וגם כדי שיקבל ביטוי נכון, ביטוי ציבורי נאות.

הצד הפורמלי מחייב אותנו תמיד להעלות במסגרת כזאת את הדברים ולבקש דיון במליאה. אני חושב שחלק מהדברים שמחייבים חקירה ובירור אינם יכולים להיעשות במליאה, מה גם שאינך יכול להזמין למליאה את הנוגעים בדבר, החל במפכ"ל המשטרה, והמשך בשוטרים הנוגעים בדבר, לרבות רשויות השלטון, השרים הנוגעים בדבר, כדי שהדבר ייבדק וימוצה.

על כן אני מציע, ואני יודע שהדבר אינו נאות מבחינה פורמלית, אבל אנחנו לא עוסקים כאן בפורמליסטיקה, שוועדת הפנים של הכנסת תדון בעניין הזה, תזמן את כל הנוגעים בדבר, תזמן גם את המשפחות, שיגידו את כל אשר על לבן וימסרו כל מה שבידיהן, ושיתקיים בירור נוקב בעניין הזה, עם הסקת מסקנות.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חנן פורת (מפד"ל):

עוד משפט אחד בלבד.

בערב יום הזיכרון העליתי הצעת חוק. אני יודע, זו הצעת חוק טרומית, שצריכה לעבור גלגול, ואני גם מודע לרגישות שלה, ואף-על-פי-כן אני שלם עמה מאוד, וזו השעה המתאימה להעלות אותה בקשר לנושא שבו אנו מדברים.

הצעת החוק שלי אומרת, שכל מי שנהרג בפעולות איבה וטרור ייחשב כחייל חלל צה"ל, ומערכת הביטחון, על כל זרועותיה ועל כל הכלים שבידה, החל מסדרי הקבורה וההנצחה, תטפל בזה, ויום הזיכרון לחללי צה"ל, שהוא היום שבו מתאחדים כולם, יהיה גם יום הזיכרון של נפגעי פעולות הטרור. תחושה המשפחות שהן לא בודדות בכאבן, שהן מצטרפות לכלל ישראל, ששותף להן בכאב ובצער ונושא את זכר חלליהן בגאווה, בגאון ובכאב. יהי זכרם ברוך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך, חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת אריה דרעי, בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, בני משפחה, ראשית, גם אני מצטרף לחבר הכנסת דוד מגן ולחבר הכנסת חנן פורת בתנחומים. מן השמים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד. היושב במרומים הוא היחיד שיודע לנחם בכאב הזה, שאף אחד מאתנו לא יכול לתאר אותו, הוא גם היחיד שיודע לנקום את הדם, אפילו כשאנחנו לא מבינים מהי הנקמה ומהו מתן הנקמה. לא לחינם אנחנו אומרים: השם ייקום דמם; ומצד שני, מן השמים תנוחמו.

אני מסכים עם חבר הכנסת חנן פורת ועם חבר הכנסת דוד מגן, שלא זו הבמה ולא זה המקום להעלות טענות או לבדוק טענות שעלו, האם אפשר היה למנוע את האסון הזה, האם עשו הכול כדי להתכונן לקראת אסון כזה, האם נעשה הכול.

ואני רוצה להצטרף לדברים שאמר כאן חבר הכנסת דוד מגן. כאשר הייתי שר בממשלה, העניין הזה כאב לי מאוד, וזו היתה משימה קשה ביותר כאשר מזכיר הממשלה פנה אלי ואמר לי לייצג את הממשלה בהלוויות או בניחומים. זה היה קשה מאוד. אני בפירוש אומר, שאני הרגשתי שזו משימה קשה ביותר. קשה לך. אתה בא והכאב זורם החוצה בפרץ נוראי, ואתה הכתובת היחידה, ואתה מבין את הכאב ואתה לא יכול להשיב.

חבר הכנסת מגן, לא הייתי הופך את זה לשאלה האם הממשלה החליטה או לא. גם בממשלה הקודמת, מזכיר הממשלה כמעט בכל יום ראשון היה מתלונן ששרים לא הולכים. היו צריכים לשלוח סגני שרים. כמעט כל הנטל היה נופל על סגן שר מסוים ועל שר אחד או שניים. פשוט מאוד. הרבה תקלות היו קורות כשלא היה את מי לשלוח, ובפרט חלילה וחס בפיגועים, כאשר היו כמה לוויית ביום אחד. זה היה ממש דבר בלתי סביר שלא היה אפשר לחיות אתו.

היו כל מיני הצעות, אני לא זוכר את סדר הדברים. יכול להיות שהממשלה הקודמת לא החליטה, אבל היא דנה בוועדת השרים לענייני טקסים וסמלים בעניין. אין כאן עניין של מעמד או של כבוד שנותנים למשפחות, הרבה מעבר לכך. הנה בן רגע, ללא שום התרעה, קורה אסון במשפחה. באותו יום או למחרת הם צריכים ללכת ללוויה. ואסון קרה רק מסיבה אחת – בגלל העובדה שאנחנו יהודים בארץ-ישראל. רוצים לרדוף אותנו ורוצים את דמנו.

אותה משפחה מחכה לנציג הממשלה. לא שהיא זקוקה לזה, לא שזה מוסיף לה, לא שזה יחזיר לה את יקירה. אבל הממשלה היא הרשות הבכירה ביותר ונציגיה מייצגים את העם. היא אמורה להילחם בטרור, היא אמורה להגן על אזרחיה. שיבוא מישהו מהם וייתן למשפחות את ההרגשה שיקירה היו שליחים, שהם נפלו קורבן בשליחות המולדת, נפלו בשל העובדה שהם יהודים.

כבוד השר, אני מבין את ההתנתקות הזאת, אני חוויתי אותה על בשרי. אני מבין את הכאב הנוראי ואני מבין את הטענות נגד גורמים שליליים, שוליים שבשוליים, שהופכים את הלוויית להפגנות פוליטיות. אני מכיר את המחזה הזה של בעלי החולצות הצהובות, שבאים ומנצלים את הכאב של המשפחות להפגנה פוליטית. המשפחות הוקיעו את התופעה הזאת, לא רצו בה.

אני גם שותף לדעה של חברי הכנסת דוד מגן וחנן פורת. אמרתי את דעתי ביום הראשון של הטבח הנוראי בחברון, שאני מתנגד בכל תוקף לוועדת חקירה ממלכתית. אני חושב שזו היתה חולשה נוראה של הממשלה, שלא יכלה לעמוד מול הפרץ הזה. יש כל הזמן הרגשה, שאנחנו צריכים להצדיק את עצמנו בעיני אומות העולם, שחלילה לא יחשבו שאנחנו אשמים. אנחנו נוכיח את הצדק לעיני כול.

בעצם הקמת הוועדה היה מעין הודאה שהיה לנו מה לבדוק. הרי כולם יודעים שזה היה מעשה בודד, של אדם אחד. ועדת חקירה לא תבדוק אם היה כאן קשר או היתה קבוצה. היא בוודאי לא תבדוק את ההאשמות של הערבי שצה"ל היה שותף לעניין. מה כן יש לבדוק? – את סידורי הביטחון; האם יש להפיק לקחים ממה שקרה במערת המכפלה; האם יש להכניס נשק או אין להכניס נשק; מה עם זמני התפילה, מה עם זמני ההפרדה בין האולמות. וכי צה"ל לא היה יכול לבדוק את הדברים האלה? אם השי"ן-גימ"לים לא התייצבו ביום האסון בחברון, צה"ל לא מספיק אמין כדי לבדוק?

האם אנחנו זקוקים רק למחזה הזה של חמישה אנשים היושבים על כיסאות, מורמים מעם, בוחנים וטוחנים את צה"ל ואת כל יתר גורמי הביטחון לעיני כל עם ועדה? במקום שיעסקו בשאלה האם אנחנו לא מפתחים כאן את התופעה של "הראש הקטן", כשאף אחד לא יהיה מוכן לקחת אחריות משום שוועדת החקירה תשב על גבו. האם זה יהיה צה"ל שיילחם? האם זאת תהיה המשטרה שתילחם? גם אם קרה מה שקרה, אז מה? נבדוק ונגיע למסקנות, אם אנחנו מאמינים בצה"ל ובמשטרה שהם יפיקו את הלקחים.

לכן אני מתנגד לכל העניין הזה. אין בו שום תועלת. אבל, יש מרחק בין זה לבין התעלמות מוחלטת וחוסר התייחסות מוחלט. אני לא מאשים שעושים זאת במכוון. אני חושב שאפשר להישיר מבט ולהסתכל למשפחות בעיניים. ראש הממשלה יכול לזמן אותם, והוא היה חייב לזמן אותם, או אולי שר אחר. לשבת אתם במשך שעות ולהסביר להם את התועלת ואת ההפסד שיש בהקמת ועדת חקירה. לספר להם מה עושים בשביל לחקור את העניין. לשמוע את כאבם ולאפשר להם להוסיף את מה שיש להם להוסיף, ולא ליצור מצב של התעלמות מוחלטת, שאומנם בתחילה היא לא מכוונת, אבל בסוף היא הופכת עובדה. במשך חודשיים יושבות המשפחות באוהלים במקום לחיות את הכאב ביחד, לבנות את המשפחה ולנסות לפתוח בחיים חדשים. יושבים על הכביש ומחכים למשהו לא מוגדר, רק בשביל להביע את הכאב ואת המחאה. אסור שהדבר הזה יקרה. צריך להפסיק אותו מייד. לכן אני מצטרף לקריאתם של חברי הכנסת, ואני בטוח שכל הבית יתאחד סביבה.

אני ממש פונה בקריאה מן הלב למשפחות. מיותר וגם לא נכון להגיד שאנחנו מבינים את הכאב שלכם. איש לא יכול להבין את מי שקורה לו אסון. אנחנו משתדלים לתאר בדמיון מה פירוש הדבר לאבד בן, אח, אחות או הורים. אבל אנא, למען משפחותיכם אתם חייבים להפסיק את הדבר הזה. אנחנו כחברי הכנסת נעשה מה שרק יכולים לעשות.

אני תומך בהצעה של חבר הכנסת חנן פורת ושל חבר הכנסת דוד מגן, להעביר את הנושא לוועדת הפנים. שם נדון בשתי הסוגיות שעלו כאן: א. לשמוע את גורמי הביטחון, מה הם עשו, מה הן המסקנות ומה צריך עדיין לעשות; ב. לדון פעם אחת בסוגיה של הנהלים של השתתפות הממשלה. אם טעינו, אפשר לתקן את הדבר הזה. צריך להיות אמיצים ולקבל החלטות.

אני לא מקבל שראש רשות הוא נציג הממשלה, עם כל הכבוד. נכון, הנטל נופל עליו, אבל הוא ראש הרשות והממשלה היא ממשלה. צריך למצוא איזה נוהל בעניין הזה. למרות כל הקושי, אי-אפשר להתנתק מהעניין הזה.

אני מסיים בתפילה, יהי רצון שכל הדיון הזה יהיה תיאורטי ולא יזדקקו לנציגי ממשלה שילכו להלוויות; שנדע כבר שלום ושלווה בארץ הזו; שההרוגים הללו יהיו ההרוגים האחרונים; שמותם יהיה כפרה לכל עם ישראל; שנשמתם תהיה עדן בעזרת השם ונתאחד ביחד בתחיית המתים. אמן כן יהי רצון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אריה דרעי. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-6 באפריל 1994, סמוך לשעה 12:10, ברחוב חטיבה 9 בעפולה התפוצצה מכונית תופת. ההתפוצצות אירעה סמוך לאוטובוס 348, שהעלה נוסעים בתחנת ההסעה במקום, בדרכו למגדל-העמק. בפיצוץ נפגעו אשר עטיה הנהג, אילנה שרייבר, מאיה אלהרר, פאדיה שלבי, מרב בן-משה, ורד מרדכי, אילה והבה, ולאחר מכן, בבית-החולים הגברת עונאללה כהן, שנפטרה מפצעה; יהיה זכרם ברוך, ולמשפחותיהם תנחומים. השם ייקום דמם – רצח מתועב שקשה לתאר אותו. גם כאשר אתה רואה אותו, קשה מאוד לעכל את המשמעות של ביצוע פשע מן הסוג הזה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגורל זימן לי לכהן בתפקיד שבו אני בין הראשונים, אם לא הראשון, המקבל את בשורות איוב על רצח, על פיגוע ועל נפילתם של אנשים.

ברגעים אלה, שבהם מכניסים את הפתק או באים למסור את הידיעה, אני נשאר עם עצמי וחושב על המשפחה המקבלת, או שתקבל בעוד זמן את בשורת איוב על בן, בעל, אשה, קרוב שהלך ללא עת, בדמי ימיו.

אני יודע ששום מלים לא יכולות לבטא את הרגש וגם שום נחמה לא תועיל לתחושה של חזרה הביתה, להישאר בחדר הריק, לראות את התמונה של הנער עם החיוך, או הנערה או הבעל או האשה ולדעת כי בדרכם ממקום למקום הם מצאו את מותם ושוב לא יחזרו הביתה.

אני אומר את זה מפני שבמשך התקופה שבה אני מכהן כשר המשטרה התחושות האלה אינן מרפות, לצערי גם בגלל האירועים וגם בגלל הקושי הרב להסכים או להשלים עם אובדנו של אדם שעוד לא התחיל אפילו את ימיו.

ראיתי את התמונות בטלוויזיה, ראיתי את החיוך, את הפוטנציאל, את האהבה, את האנשים, את ההורים, את הידידים, את התלמידים בבית-הספר. ואני אומר את זה עוד הפעם – לא רק דמעות בעין, ויש כאלה, אלא אתה בוכה בפנים ומביע אותו צער שלא יכול בשום פנים ואופן להתקרב לצערם של הקרובים, הקרובים ביותר. ואני אומר את זה למשפחות שיושבות ביציע – לא מלים ולא נאום, אלא תאמינו לי, מכל הלב. אני יכול לתאר את התחושה שלכם על אובדן פרח שהלך ללא סיבה, ואתה שואל את השאלה מדוע זה קרה ולמה זה קרה דווקא לי או ליקיר שהלך, כשהוא לא חטא שום חטא, הוא לא עשה אפילו מעשה אחד בימיו הקצרים עד כה.

הייתי במקום, לאחר שקיבלתי את הידיעה, יחד עם מפכ"ל המשטרה. הגענו במסוק למקום, וקשה היה לראות את המחזה עצמו. פגשתי במקום את ידידי, חבר הכנסת עובדיה עלי, תושב עפולה. קיימנו אז דיונים גם עם אנשי שירותי הביטחון והתחלנו לטפל בסוגיה עצמה של איך הגיעה מכונית התופת לאן שהגיעה, גם כאשר היה סגר שנמשך זמן די רב.

מייד לאחר הטבח בחברון, ב-25 בפברואר 1994, קיימה מערכת הביטחון דיונים רבים בצה"ל במסגרות שלו, במשטרת ישראל במסגרות שלה, כאשר כולנו נעזרים במקרה זה בשירותי הביטחון הכלליים, שעבודתם אינה יכולה להתבטא בהערכה של איזה גורם. אני חושב שכולנו חבים חוב ניכר

לעבודת קודש שעושים אותה אנשים אלמונים אלה יום ולילה, על מנת למנוע מהמפגעים ומהמרצחים להצליח בכוונותיהם.

הידיעות שזרמו אחרי הטבח היו מקיפות ומגוונות. אני אומר את זה לחבר הכנסת מגן. היו פעולות שנעשו בהיקף אולי הרחב ביותר שאני מכיר. גם כאן אני בוחר את מלותי בקפידה רבה, מפני שאינני רוצה להציג כאן את היקף הפעולות, שמא זה ייתן מחשבה למפגע, שאיננו מאורגן או מכוון, וירחיב את המעגלים. אבל בכל מקום שיש בו אנשים או התקהלות, בבתי-מסחר, בשווקים, במקומות שאנשים מגיעים אליהם בשעות מסוימות ועוזבים בשעות מסוימות, בבתי-כנסת, בערבי התפילה שהיו בזמן החגים, נעשה מאמץ להגיע לכל כתובת. אם לקחתי את הדוגמה של בתי-כנסת, יש בארץ אלפי בתי-כנסת. יושב כאן ידידי, שר הדתות לשעבר – לא היה בית-כנסת שלא הגענו אליו כדי להתריע ולהעביר מידע. פרסמנו מודעות מיוחדות בתקשורת, לרבות בטלוויזיה, והשתמשנו בזכות להציג את ההכרזות האלה כמה פעמים באותו ערב. מאידך גיסא, לא היתה כוונה, ואני חושב שגם לא צריכה להיות, ליצור בהלה בציבור. אם תהיה בהלה – אנחנו נכנעים לטרור, למאויים ולרצונות של מי שבאו לבצע את הפיגועים האכזריים האלה, שאין להם תיאור ואי-אפשר לקבל ולהבין אותם, שבני אדם מכל מוצא או מקום מסוגלים לבצע פשעים מן הסוג הזה.

היה פיגוע נוסף בחדרה, שהיה מכוון אגב למספר עוד יותר גדול של נפגעים, שכן היה מטען שיהיו, שכוון לכך שהמטען יתפוצץ בדיוק בשעת הצפירה. על-ידי פעולות המשטרה איתרנו אותו ומנענו את הפיגוע הנוסף. הפיגוע עצמו גרם לנפגעים רבים ערב יום העצמאות ויום הזיכרון לחללי צה"ל.

באירוע הזה אספנו את הממצאים בזירת הפיגוע ונתגלה ארנק של המחבל שנהרג יחד עם קוראן קטן – בדומה למקרים אחרים שגם בהם השתמשו מחבלים באותו ציוד. על-פי הממצאים והתעודות שהיו מצאנו תעודת זהות ישראלית על שם תושב הכפר משהד, שבה כנראה השתמש אותו מחבל כדי שהוא יוכל לעבור או לחצות את הקווים. התמונה הוחלפה בתעודת הזהות והושמה במקומה תמונתו של המחבל עצמו. בחקירה שבוצעה על-ידי כוחות שירותי הביטחון, משטרת ישראל וצה"ל, הגענו לכך שזיהינו את המחבל כתושב הכפר קבאטיה באזור ג'נין. במקביל ביצענו גם מעצרים בכפר משהד, עצרנו אותו בעל תעודת זהות, שהגיע באותו לילה בשעה מאוחרת. מסתבר שהוא אדם דתי מאוד. הוא הודה שאכן הוא מסר את תעודת הזהות שלו, לא ישירות למחבל שביצע את הפעולה אלא לאדם שלישי. מובן מאליו שנגד האיש הוגש כתב אישום ומשפטו יתקיים בקרוב.

החקירה עצמה הסתיימה באיתור כאמור של המחבל, של קבוצת מחבלים שהיתה וביצעה את הפיגוע יחד אתו. יש לחקירה גם כיוונים נוספים, ומן הנכון שלא אפרט יותר. לי יש ביטחון – ואני מסתמך לא רק על מידע שמצוי בידי, אלא על ההערכה שאני מעריך את שירותי הביטחון – שאנחנו נתפוס את החוליה כולה, אנחנו נתפוס אותם אנשים שבשיטה המסוימת הזאת ביצעו בעבר מקרים דומים של פיצוץ מכוניות תופת, ובאחד מהם נמנע אסון גדול מאוד של פיצוץ במרכז הארץ. היתה מכונית תופת נוספת, שבנס לא נפגעו חיילים שהיו אמורים להיות באוטובוס קרוב למקום.

חנן פורת (מפד"ל):

ברשותך, בכל זאת תתייחס לשאלה שלי, בנוגע להשתייכות לארגון הטרור.

שר המשטרה מ' שחל:

לפי מה שאני יודע, הפעולות האלה הן במפורש של אנשי "חמאס". עשינו רישום מדוקדק, מדויק לגבי המקרים האלה. גם אותנו זה מעניין וצריך לעניין אותנו.

חנן פורת (מפד"ל):

פורסם בכל העיתונים, ולא הוכחש על-ידיכם – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, אני לא מדבר על עיתונים, אני מדבר אתך על דברים הנוגעים לתוכן העבודה. אם תרצה, אני מוכן, ברצון רב, להראות לך. אנחנו מנהלים מעקב מדויק מאוד אחר מקרים אלה, ואני חושב שחובתנו לנהל אותו לגבי זהותם של המבצעים. בעניין הזה יש לנו שאלה מאוד מכרעת וחשובה לגבי המחויבויות ומה שמשתמע מהן. איננו מוכנים בשום פנים ואופן לעבור לסדר-היום, כשאותם ארגונים שהתחייבו שלא לבצע פיגוע, יבצעו אותו. אנחנו עשינו רישום מדויק ומעקב עם שמות, עם השתייכויות, על-ידי הגורם המקצועי.

חנן פורת (מפד"ל):

– – – יאסר ערפאת לא ביצע את הטבח הזה, אפילו שיבח אותו, ואמרו שזה היה על רקע העובדה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, אני לא רוצה להיכנס בדיון הזה לדברים האלה, אפילו לא להעלות שמות מן הסוג הזה לדיון עצמו. יש בעיה, הבעיה חשובה, וחשוב שנדע אותה. אני מגלה פה שאנחנו מנהלים מעקב, אנחנו זה כוחות הביטחון של מדינת ישראל, שכוללים את כל הגורמים בצורה ברורה וחד-משמעית לגבי זהותם של המפגעים, מלבד הדאגה להביא אותם לדין. השתייכותם לאיזה ארגון חשובה לנו מכל בחינה שהיא, כפי שהיא חשובה לך.

אדוני היושב-ראש, אני מסכים להצעות שהועלו כאן ולדברים שאמרו חבר הכנסת דוד מגן, חבר הכנסת חנן פורת וחבר הכנסת אריה דרעי. לגבי מהות ההצעה, האמת היא שלא היתה לי כל כוונה להתנגד לא כך ולא כך לאיזו הצעה שחברי הכנסת רצו להביא. אני חושב שזכותה של הכנסת לדון, וחובתנו לאפשר גם למשפחות, שתוכלנה לדעת כי העניין לא עבר לסדר-היום בלי התייחסות רצינית מצד הכנסת והממשלה.

קיימת בעיה שהועלתה כאן לגבי ההשתתפות בלוויית הנפגעים. יש דעות ויש דעות, אמר זאת חברי, חבר הכנסת אריה דרעי, שכאשר הוא היה שר הפנים הנושא היה בדיונים, ובאמת הביאו סדרה של הצעות בנושא הזה, כאשר מקורו של השינוי בהחלטת הממשלה היה חודשים רבים לפני זה, בזמן שחבר הכנסת דוד מגן כיהן בממשלה כשר. יכול להיות שאתה צודק – – –

דוד מגן (הליכוד):

הנושא לא עלה בשום פורום שאני השתתפתי בו.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מדבר על הדרג המקצועי; הרי אלה הן המלצות של הדרג המקצועי. אני רוצה לומר לך, שלצערי אני משתתף בהלוויות של אנשי כוחות המשטרה והביטחון שנפלו על משמרתם, והיו, לצערי הרב, מספר לא מבוטל, לא קטן, אם כי גם אחד זה יותר מדי. ליוויתי כ-14 שוטרים של משמר הגבול ושל משטרת ישראל מאז אני מכהן בתפקיד, פחות משנתיים, וזה מספר גדול מאוד. אני יודע מה המשמעות ומה הקושי, אבל אני גם חושב שיש חשיבות רבה שהמשפחה תדע שיש נציג ממשלה שמשתתף בצערה ברגעים הקשים ביותר. העניין פתוח לדיון, אני יכול להביא אותו עוד הפעם, היו נימוקים כבדי-משקל גם בצד השני.

רבותי, בשמכם כולכם, נדמה לי שכל הבית מאוחד, נפנה לבני המשפחה ונציע להם להפסיק את השביתה. אני אישית מוכן לענות על כל שאלה ועל כל נושא ברצון רב, גם להיפגש, גם להזמין כל אדם שתרצו לשמוע ממנו, מאנשי כוחות הביטחון, כל פרט בנושא הזה. אני משתתף בצערם כפי שכולנו משתתפים בצער ובאובדן, שאין לו שום נחמה במלים.

אני מציע שהכנסת תקבל את ההצעה שהועלתה על-ידי חברי הכנסת המציעים, להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ושם נוכל להתייחס אליו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר על תשובתו הרחבה ומפנה בשם הכנסת, בשלב זה, פנייה נרגשת למשפחות להפסיק את שביתתן, בייחוד לאחר שברור לחלוטין שאנחנו נחליט, כאן, לקיים דיון יסודי מאוד. תהיה, בוודאי, הסכמה רחבה, ואני בטוח שאתם, בכל זאת, גרמתם לאיזה מפנה במערכת הקשר בין המשפחות של הקורבנות לבין השלטון לגווניו, וגם זאת תהיה תרומתכם הצנועה למפעל הגדול של האחוזה ההדדית שלנו, של ההשתתפות בצער ושל הכאב המשותף.

אני מבקש מאוד שתיעתרו לפנייה של כל החברים, מה עוד שאנחנו הולכים לברר את הסוגיה באופן יסודי.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני אפילו לא אומר להסיר, אני פשוט נותן לך את רשות הדיבור. תדבר שתיים-שלוש דקות. אנחנו עושים את זה עכשיו לא פורמלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ש' וייס:

מייד נספק לך מיקרופון. רק שנייה.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – רבותי חברי הכנסת, ידידי שר המשטרה, אני פונה שוב לבני עירי, שיושבים כאן ביציע הכבוד. הלב ממאן לקבל והדעת איננה נותנת שישבו כאן – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עלי, קצת יותר קרוב למיקרופון.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – בנסיבות הקיימות. הזעזוע שעברנו עם מכונית התופת בעפולה הוא לא רק זעזוע של המשפחות, הוא, כמובן, קודם כול זעזוע של המשפחות, אבל זה זעזוע של העיר כולה, ועדיין קשה לנו להתגבר, הכאב קשה מנשוא, הצער, הזעם, ואני מבקש קודם כול מבני המשפחה, הכאב גדול מדי, אל תוסיפו סבל על הסבל שאתם עוברים. אתם כבר שבועות אחדים יושבים כאן, באוהל המחאה, ליד משרד ראש הממשלה. הדבר מקשה מאוד על בני המשפחה, בעבודה, בעסקים. הפגיעה קשה מנשוא. אני מבין את הכאב, אני מבין הכול, אבל הגיע הזמן להפסיק זאת.

ניתנה מכאן הבטחה מפורשת שהדברים ייבדקו בצורה יסודית מאוד בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. והיה והדברים לא יושבעו את רצונכם – אפשר תמיד לחזור למצב שבו אתם נמצאים כרגע. אבל, אנא, הפסיקו את השביתה.

אני אומר לידידי שר המשטרה, שיש שאלות נוקבות שעדיין מנסרות בחלל העולם ואין עליהן מענה. יכול להיות שהמידע מצוי בידיכם, אני משוכנע שהוא מצוי בידי כוחות הביטחון, אבל עצם העובדה שהדברים אינם ידועים לבני המשפחה – הדבר מקשה מאוד, מכביד מאוד, ואני משוכנע שאם אכן

תתקיימנה הפגישות שאתה הצעת עם בני המשפחה, כדי להבהיר להם את מה שאפשר להבהיר, הדבר ודאי היה מקל עליהם מאוד, ויכול להיות שאז התגובה גם היתה אחרת.

אני מבקש, בהמשך הדברים, לגעת בנושא שגרם לכאב גדול מאוד בעפולה, במיוחד לבני המשפחה, במשך השבעה. ביום הפיגוע ראינו אותך מייד, כחצי שעה אחרי הפיגוע פגשתי אותך בבית-החולים, לאחר מכן ירדנו יחד למפקדת המשטרה, ישבנו עם כוחות הביטחון יחד אתך, וראיתי באיזו רצינות לקחת את העניינים והנחית את כוחות הביטחון לסוגיהם לפעול. אבל פרט לך איש לא השתתף, איש לא הגיע לא רק להלוויה, אלא גם לבני המשפחה. אני חושב שעד היום המשפחות ממתינות למברק תנחומים מראש הממשלה, והוא לא הגיע; עדיין לא. הדברים האלה הם ביטויים קטנים, ביטויים של השתתפות בצער, שיכולים להקל את הכאב, אבל הם לא הגיעו, ואני לא מבין זאת. אני מבין את העיסוקים, את העול שרובץ על שכמם של שרי הממשלה, אבל היה תמיד נוהל קבוע אצלנו. ואני מיעץ עצה קטנה – כמה זה עולה? בדרך כלל זו היתה עבודה של פקידים, שעשו אותה אוטומטית. מדוע זה לא נעשה?

דבר שני שכדאי שתיקחו לתשומת לבכם הוא הנושא של ההשתתפות בהלוויות. אני יודע שהנושא קשה מאוד. כאשר כיהנתי כסגן שר הביטחון יצא לי, לצערי הרב, לייצג את הממשלה בהלוויות רבות. בהלוויות אחדות היתה תחושה כבדה מאוד, קשה מנשוא. קשה מאוד להסתכל בעיניים, להישיר מבט לעיני בני משפחה שכולה, לעיני ילדים שהתייתמו או לעיני הורים שאיבדו את יקיריהם, את ילדיהם. במקום להעמיד להם חופה – כורים להם קבר. זה דבר איום. אבל עצם ההשתתפות, עצם נשיאת הדברים, יש בה הקלה במידה כזאת או אחרת. אומנם היא הקשתה עלינו, אבל היא הקלה על אחרים.

אני מציע שהנושא הזה ייבחן מחדש בצורה יסודית. זה קצת יקשה – בבקשה, נישא כולנו תפילה ונתפלל שלא נצטרך, שלא נזדקק לכך ששרים ישתתפו בהלוויות כאלה ואחרות. אבל אני חושב שההחלטה לבטל את ההשתתפות של השרים היתה שגויה, לא היתה נכונה, ולמרות ההכבדה היא איננה במקומה.

אני מבקש מכם שוב להפסיק את השביתה. תאפשרו לנו לבדוק ולבחון את העניין ביסודיות בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. שמענו את ההבטחה של שר המשטרה, אני מכיר אותו, הוא תמיד מתכוון לדברים שהוא אומר, אני משוכנע כי הדברים ייעשו, ואם תעשו זאת – אולי גם תתרמו תרומה חשובה לדיון הזה.

אני מודה לשר ולחברי הכנסת על שהעלו את הנושא הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני חושב שהדיון כשלעצמו כבר ישנה כמה דברים. הוא מאוד חשוב.

חבר הכנסת שאול יהלום ויתר על הצעה אחרת. אני מעריך את זה. זה לא נושא למשחקי תקנון.

חברי הכנסת, אני מקווה שבהסכמה נעביר את הטיפול בנושא ובמכלול, גם בהקשרים אחרים, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. מי תומך בהעברת ההצעות לוועדת הפנים?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

פה-אחד כמובן, 17 תומכים. ה-17 האלה מייצגים לדעתי את כל הכנסת. אין לי ספק שכל מי שהיה כאן היה מצביע באותה צורה. אני מודה לכם מאוד.

אני פונה שוב למשפחות ומקווה לקבל מהם תשובה עוד מעט, שהם נעתרים לבקשתנו. תודה רבה.

סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת רפאל אדרי, יחליף אותי. אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

העסקת שוטרים בשכר

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3949, בנושא: העסקת שוטרים בשכר – של חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה, אדוני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני שר המשטרה, הנושא עוסק בסוגיית השכר לשוטרים, ואולי דווקא אחרי האירוע – – –

דן תיכון (הליכוד):

העסקת שוטרים בשכר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני כיוונתי בדיוק למה שאמרתי, אחר כך נעסוק בסוגיה שאתה דיברת עליה. הכול נגזר מהשכר לשוטרים.

בכל מקרה, דווקא לאחר סיום האירוע, הסיום המוצלח של הפרשייה של עוזי משולם, המתקרא או הנקרא רב – אני חושב שמגיעות למשטרת ישראל ברכות על סיום האירוע הזה גם בניהולך כשר וגם בניהולו של המפכ"ל החדש, שנכנס לתפקידו לא מכבר, לפני כמה ימים, תוך שימוש גם באלמנטים פסיכולוגיים.

מתברר שכל מי שגיחך בזמנו ותקף, צריך היום לחזור בו. מתברר שהיו חוכמה ותבונה רבה בשיטה שנקטה המשטרה, שבסופו של דבר מנעה קורבנות רבים ודם. על כך צריך לברך את משטרת ישראל ואת שר המשטרה.

מכאן אני מנסה לעבור לדברים הקשורים במשטרת ישראל. בשנה הראשונה לתפקידך כשר המשטרה הרחבת, נדמה לי, בכ-400 תקנים את מניין התקנים במשטרת ישראל. נדמה לי שהיום מדובר בכ-18,700 שוטרים או תקנים.

אין לי ספק שמשטרת ישראל תמיד עשתה את המיטב גם כשהיא עמדה, בניגוד למשטרות אחרות, במשימות רבות, ללא השוואה לשום מקום אחר בעולם. זו משטרה שצריכה לטפל באירועים ביטחוניים. זו משטרה שצריכה לטפל באירועים חברתיים שליליים. זו משטרה שנושאת בעול בעיות של אוכלוסייה נוספת, האוכלוסייה הפלשתינית. זו משטרה שמתמודדת עם בעיית הסמים, בעיה שהולכת וגוברת. זו משטרה שמטפלת בעבירות רכוש. אני זוכר, אדוני השר, את השעון שהצגת כאן מעל במת הכנסת – כל כמה שניות או דקות נגנב רכוש כזה או אחר וכל כמה דקות מתבצעת עבירה אחרת.

והנה, מתברר שחשפו לאחרונה דבר שהיה ידוע כבר שנים רבות, שמשטרת ישראל מקבלת שכר נוסף באירועים שהיא מאבטחת. משטרת ישראל תובעת מאמרגנים לקיים מה שנקרא סדרי ביטחון, והשוטרים המאבטחים את האירועים הללו מקבלים שכר שהולך למשטרה והם למעשה נהנים ממנו.

אני חייב לומר, שעל פניו נראה הדבר לא נכון ולא סביר. כמובן, עלתה גם הסוגיה הפנים-משטרתית, למה שוטר אחד מקבל כך, ושוטר אחר, שמקדיש את כל שעותיו לעבודה משטרתית, שהרי היא איננה מוגבלת בשעות, למה הוא לא נהנה מאותה שעת אבטחה. המצב הזה יוצר פערים ברמת השכר. להערכתי, זה יוצר פערים גם במוטיבציה. זה יוצר נורמה לא-בריאה.

אם מדובר על שכר לשוטרים, קרי השלמת שכר לשוטרים, חבר הכנסת דן תיכון, בעיני לא זו הדרך. שהרי אם אתה רוצה לתגמל את השוטרים איש איש על-פי תפקידו, על-פי שיבוצו, על-פי יכולתו, על-פי קידומו, יש סטנדרדים שאמורים להיות קבועים.

מתברר שיש לא מעט שוטרים – פנו אלי לא מעט שוטרים, אומנם מהעיר שלי, ראשון-לציון – שמרגישים פגועים מכך שהם מאבטחים אבטחה ביטחונית, למשל בערב יום העצמאות, אחרי אותם אירועים קשים שהיו, והם טוענים ושואלים, למה שוטר מסוים משובץ כך ואני משובץ אחרת. מתברר, שככל שאתה עובד קשה יותר, התגמול שאתה יכול לקבל הוא נמוך יותר. נדמה לי שלזה צריך לשים קץ בצורה כלשהי.

השאלה היא אם ניתן לגרום למצב שבו המשטרה מקבלת תגמול בגין אבטחת אירועים וכל השוטרים נהנים. עשה משהו חישוב, שאם סך כל השכר המתוגמל בגין אבטחת אירועים היה ניתן לכל השוטרים במדינת ישראל, היתה להם תוספת שנתיית בסך 3,000 ש"ח. השוטר אומר: בשבילי, שאני מקבל 2,500 שקל בחודש – שכרו הממוצע של השוטר, ויתקן אותי שר המשטרה אם אני טועה, הוא 3,000-2,500 ש"ח בחודש – תוספת של 300 שקל זה תגמול סביר, וזה לא בשמים.

נדמה לי שצריך באיזו צורה לשים קץ לפרשייה הזאת של התגמול.

יש גם טענות של האמרגנים, אדוני השר. הם טוענים שהשוטרים או המערכת המשטרתית כופה עליהם יותר מדי שוטרים. אני משאיר את הנושא הזה להחלטת הסגל הבכיר של המשטרה, לקבוע את נורמות האבטחה, אבל, נדמה לי שכדאי שבתקופה הקרובה ביותר תוציא הנחיה לאגף כוח אדם ולמפק"ל לפרסם מה הן הנורמות לקבלת שכר נוסף לשוטרים.

בסרטים אמריקניים מוצגת הנורמה השלילית הקיצונית, של אותו שוטר המתוגמל על-ידי השכונה. חס וחלילה – לא כך. אני חושב שהקשר בין גורמים כלכליים לשוטרים, שאותם הם מתגמלים, או למשטרה – זו נורמה בעייתית ושלילית. אני חושב שבאיזה שהוא מקום הקשר הזה פוגע – המשטרה היא משטרה נקייה לחלוטין – הוא מטיל פגם, מטיל צל על העניין הזה.

אני חושב שמן הראוי לומר כאן ולהשמיע את הדברים שלך בצורה מאוד ברורה: אם אתם מפרסמים מסקנות – מה הן; איך מתגמלים שוטרים; האם הסוגיה הזאת של ביטחון-פנים באירועים מסוימים תלך ותתרחב? להערכתי, אסור לה להתרחב, היא תעמיד אותנו באור לא-בריא מבחינת השכר לשוטרים במדינת ישראל.

השכר, אדוני השר, צריך להינתן על-ידי משטרת ישראל. תודה רבה לך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אבי יחזקאל. ישיב השר משה שחל; אדוני, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העסקת שוטרים בשכר מבוססת על סעיף 36 לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971, ולפיו המפק"ל רשאי להעמיד שוטרים בתשלום לרשות אדם המבקש את העסקתם לרגל אירוע או פעולה שהוא מעוניין בהם ויש לציבור עניין בכך שהסדר ושלווה הציבור יישמרו במהלכם.

אומר מראש שדעתי אינה נוחה מהשיטה. והדבר השני, אני, להבדיל משרים אחרים, חושב שתפקיד המשטרה בשמירה על ביטחון הפנים הוא תפקיד כולל, ואם יש צורך בכוח אדם, חובת המשטרה, מי שמייצג אותה בממשלה, או הכנסת, לדאוג לכך שיהיו מספיק תקנים כדי להבטיח שהמספר יענה על הצרכים של מדינה הנמצאת במצבה היום, על כל התפקידים של המשטרה – ביטחון הפנים, ואסור לשכוח את המלחמה בפשיעה, תחום החקירות, ומה שנקרא תפקידיה הקלסיים של המשטרה.

ואכן פעלתי, מפני שתמונת המצב כאשר קיבלתי את התפקיד של שר המשטרה היתה, שבמשך כ-12 שנים לא הוסיפו כוח אדם למספר הנומינלי, ועקב הגידול של האוכלוסייה והמשימות ירד מספר השוטרים ל-1,000 אזרחים בצורה מאוד דרמטית, מ-4.4 שוטרים ב-1974/75 ל-3.2 שוטרים ב-1992/93.

אחרי דין ודברים וויכוחים רבים נוספו 400 תקנים. לאחר מכן, בעקבות חטיפתו ורציחתו של השוטר טולדנו, זכרו לברכה, בהתערבות ראש הממשלה, קיבלנו תוספת של 1,000 שוטרים. בעקבות הסדר מיוחד עם משרד התחבורה – נוספו 300 שוטרים לנושא הבטיחות העירונית בתל-אביב, בירושלים ובחיפה, כניסיון בתחום התעבורה.

אבל הצרכים הם, ללא ספק, מרובים ודורשים תוספת כוח אדם. אין זה סוד, אנחנו מתקרבים לדיון על התקציב, בדיון עם האוצר שאני עומד לקיים תהיה דרישה נוספת של כ-3,000 שוטרים, חלק מהם – חלק הארי – הולך לצורך תגבור המשטרה, בעיקר במסגרת שוטרי משמר הגבול, לתפקידים החדשים בעקבות הסדר עזה-יריחו במטלות שיש, במעברים, במעבר הפתוח, בקו התפר, כל אותם תפקידים המחייבים פעולות שיטור.

אשר לסוגיה עצמה. מבחינה משפטית הנושא הועלה בבג"ץ ב-1989 – בג"ץ 402/89 – כאשר נאמר שם על-ידי בית-המשפט לגבי השאלה האם צריך לשלם לשוטרים על השמירה במגרשי הכדורגל – התאחדות לכדורגל בישראל נגד שר החינוך והתרבות ושר האוצר – "פסק בית-המשפט כי משימות השיטור במגרשי הכדורגל אינן, על-פי החוק, מתפקידיה המובהקים של המשטרה, והדאגה למילוי של משימות אלה מוטלת על קבוצות הכדורגל ועל מארגני המשחקים". בפסיקתו זו נתן בג"ץ תוקף לעבודת השוטרים בשכר.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה שם היתה מי יממן את עבודת המשטרה. הנושא הזה נדון פעמים מספר בוועדת הכספים, ועמדתי מוכרת לך.

שר המשטרה מ' שחל:

כן, אבל הבעיה היא שוב לא העמדה, הבעיה היא ההיקף – – –

דן תיכון (הליכוד):

האם המדינה צריכה לממן את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, דבר אחד ברור, מטילים על המשטרה משימות ומשימות רבות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תשמע אותי מייד.

שר המשטרה מ' שחל:

זה שאני אשמע אותך לא מועיל לי במובן הממשי. כי אחת מן השתיים – – –

דן תיכון (הליכוד):

בעקבות דברי הוכן הדוח הפנימי הזה.

שר המשטרה מ' שחל:

השאלה היא לגמרי אחרת. השאלה היא תקציב ותקנים. זו הבעיה האמיתית.

לגבי הנושא הזה, תקנות המשטרה (העסקת שוטרים באירוע), התשל"ו-1976 – מסדירות את הדרך שבה על המבקש עבודה בשכר ממשטרת ישראל לפעול כדי להעסיק שוטר באירוע, את אופן הטיפול בבקשה ואת כל הכרוך בהעסקת שוטר בתשלום.

הוראת משטרה נוספת קובעת גם את המגבלות להעסקת שוטרים בשכר ואת פקודות הקבע של המשטרה. יש לי פה המספרים, אני לא חושב שכדאי לציין אותם כאן, אעביר אותם ישר לפרוטוקול.

פקודות הקבע של המשטרה 7.02.15 – "העסקת אנשי משטרה באירוע תמורת תשלום" ונוהל אגף המבצעים 02.220.134 קובעים את אופן הזמנתה של עבודה בשכר, מתווים את הליך העסקת שוטרים בשכר והיקפו ומפרטים את האירועים והמוסדות שבהם מועסקים שוטרים. נוהלי החשבות קובעים את שכרו של השוטר המועסק בשכר – עד גובה מסוים של מספר השעות בחודש – ואת אופן התשלום והדרך שבה המעסיקים משלמים. העסקת שוטרים בשכר מבוצעת בתפקידים משטרתיים בלבד, שעיקרם שמירת הסדר הציבורי והבטחת שלום הציבור.

כמה קטגוריות של האירועים שבהם מדובר: מדובר באירועים ציבוריים או אירועים בהשתתפות קהל רב, הפתוחים לכלל הציבור בתשלום או שלא בתשלום ושהאחריות לגביהם הינה על גוף ממלכתי או רשות מקומית או ציבורית ואשר יש בהם עניין בשמירת הסדר הציבורי; אירועים ציבוריים המאורגנים על-ידי גופים ציבוריים, אשר מתקיימים תחת כיפת השמים ומרכזים קהל רב; מופעי תרבות ובידור לא קבועים במקומות סגורים, העלולים לגרום להפרעות לסדר הציבורי; אירועי תנועה – אירועים שיש בהם כדי להפריע למהלך התקין של התנועה, המבוצעים על-ידי רשויות ציבוריות או חברות פרטיות.

שוטרים מועסקים בשכר באירועים כשוטרים בודדים או כקבוצה של שוטרים, שבראשם עומד מפקד כוח.

היקף ההעסקה וכמות השוטרים נקבעים על-פי שיקולים מקצועיים של אגף המבצעים, ולכן כאן זה לא עניין שהשוטרים לוחצים, תוך התחשבות בגודל האירוע ובמאפייניו.

מספר שעות העבודה בשכר המאושר הוא לא יותר מאשר 50 שעות עבודה בחודש. חריגה מהיקף זה הינה באישור מפקד המרחב או ראש מחלקה. זאת בהתאם למדיניות, שלפיה אין להעסיק שוטרים בשכר מעל היקף זה אלא במקרים שיש בהם הצדקה וסיבות מיוחדות.

העבודה בשכר מבוצעת ברובה בתחום הטריטוריאלי של היחידה על-ידי אנשיה. במחוז תל-אביב מתקיימים מרבית האירועים המצריכים עבודה בשכר, ולכן שם מרוכזת הכמות השנתית הגבוהה ביותר של שעות העבודה.

מהנתונים עולה, כי בשנת 1993 חל גידול של כ-15% בשעות העסקת שוטרים לעומת השנה הקודמת.

היקף ההעסקה השנתי ב-1993 הסתכם בכ-858,000 שעות בעלות של 36 מיליון ו-463,000 שקל, לעומת 748,000 שעות ב-1992 בעלות של 32 מיליון ו-142,000 שקל.

בשנת 1993 שכרה ההתאחדות לכדורגל 34.8% מכלל השעות; מחלקת עבודות ציבוריות – – 7.3%; ביטוח לאומי – 6.9%; פחות מ-2% שכרו "סולל-בונה", מס הכנסה, העיריות ורשות השידור. 45.5% מכלל השעות נשכרו לאירועים שונים, כדוגמת אירועים ציבוריים המאורגנים על-ידי אמרגנים פרטיים.

נושא ההעסקה בשכר עלה פעמים מספר בישיבות סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה, וכן הותוו דרכי הטיפול והנהלים בנושא, שעודכנו ותוקנו בהתאם לצרכים ולבעיות שעלו.

ראש אגף כוח אדם במשטרה, ניצב יאיר יצחקי, הורה לבצע בדיקה לגבי עשרת השוטרים שחרגו ממכסת השעות המאושרות, שעניינם פורסם בתקשורת. מטרת הבדיקה שתיעשה – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה מתברר מהדוח הפנימי שהוכן במשטרה. האם אפשר לראות את הדוח הזה?

שר המשטרה מ' שחל:

אין בעיה לראות כל דוח. חבר הכנסת דן תיכון, מאז אני שר משטרה, כל הדוחות מפורסמים לידיעת הציבור.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש ממך להעביר אלי, אם זה לא קשה לך, את הדוח הפנימי הזה.

שר המשטרה מ' שחל:

מטרת הבדיקה שתיעשה באגף המבצעים של המשטרה הינה למסד את הנושא ולמנוע חריגות בעתיד.

מפקד מחוז תל-אביב, ניצב גבי לסט, הוציא הוראה פנימית לאחראים לחלוקת העבודות, שלא לשבץ לעבודה בשכר את השוטרים שהובילו מבחינת השעות שהם הועסקו בשכר.

בסיום, ברצוני להדגיש, כי משטרת ישראל תעשה ככל יכולתה למנוע הישנות מקרים חריגים ותנקוט גם צעדים לבליתם.

אדוני היושב-ראש, איני מתנגד לדיון בנושא זה. אני מציע שהדיון יתקיים בוועדת הפנים של הכנסת, שהיא הוועדה שאליה משתייך משרד המשטרה. אנחנו בהחלט נהיה מוכנים לשתף גם את חברי הוועדה בהרהורים שיש גם לי וגם למשטרת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר. לחבר הכנסת דן תיכון יש הצעה אחרת. הוא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הנושא הזה הוא אחד הנושאים החשובים ביותר, ואולי גם המעוותים ביותר. מעשה בגוף ציבורי שהעביר כספים כדי לבצע עבודה במשטרה מסוימת במדינה מסוימת. כשהובא הנושא לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה אמרו לי אותם גופים: הרי זה דומה לתופעה של שוטר בשכר במדינת ישראל. ואני נחרדתי, כי לעתים מדובר בתופעות שהן מעבר לגבול העבירה.

לכן, אדוני השר, חלק מן הציטוטים שלך נלקחו כנראה מדוח שהוכן לבקשתי. תופעה זו של שוטר בשכר היא מעוותת וצריך לעוקרה מן השורש, ובמהרה. המשטרה לא רצתה במשך שנים ולא היתה מעוניינת להתמודד עם התופעה הזאת. כאמור, הנושא הועלה על-ידי כמה פעמים בוועדת הכספים בעקבות העסקת שוטרים בשכר במגרשי הכדורגל ובעקבות בקשה לתוספת תקציב למשרד המשטרה.

המשטרה חייבת לטפל בעניין הזה על-פי אמות מידה של צדק ויושר. התופעה של שוטר בשכר מולידה משטרה מקולקלת, אדוני השר, מקולקלת ומעוותת. ולכן אני לא ארפה ולא ארד מן העניין הזה, ובוועדה לענייני ביקורת המדינה נתייחס אליו.

אני מבקש, כמובן, מן השר להציג בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה את הדוח המעניין הזה, שנמצא ברשותו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת תיכון.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים של הכנסת ומי בעד הסרתו?

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל אתה ביקשת להסיר, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

כן, אבל אחר כך מותר לי גם – – –

היו"ר ר' אדרי:

אתה נמלכת בדעתך, אדוני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לוועדת הכנסת, שהיא תחליט.

היו"ר ר' אדרי:

כן, ברור. נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 4, נגד – 1, נמנעים אין. הנושא עובר לוועדת הכנסת, אשר תחליט איזו ועדה תדון בו.

הצעה לסדר-היום הסחבת ואי-השלמת חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3970: הסחבת ואי-השלמת חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי – של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לציין, שאני מצירה על ששר המשטרה ושר האנרגיה והתשתית חייב לענות על הצעה לסדר-היום שבעצם מן הראוי ששר הבריאות יענה עליה. אבל כידוע, ראש הממשלה שלנו הוא גם שר הביטחון, גם שר הדתות, גם שר הפנים וגם שר הבריאות. אולי כך אנחנו נראים היום, אבל זאת עובדה.

אני באמת מצטערת, אבל חשבתי שמן הראוי היה, לאחר כל מה שעברנו בימים האחרונים, לעמוד על משמר חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כפי שאנחנו, האזרחים, היינו רוצים לראות אותו. אני לא מדברת על חוק בשם כזה וחוק בשם אחר. יש חוק אחד שהוא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שב-1981 הונח בצורה זו או אחרת על-ידי שר הבריאות לשעבר, אליעזר שוסטק, על שולחן הכנסת. המשיכו להכין אותו שר הבריאות לשעבר, חבר הכנסת אהוד אולמרט, והגענו לחוק שאמור להיות החוק האידיאלי, חוק ממלכתי. כדאי לדעת על מה אנחנו מדברים.

אני חושבת, שמן הראוי שאזרחי ישראל יבינו, שמשיעבור חוק ביטוח בריאות ממלכתי אנחנו מדברים על מס חדש, מס שייקרא מס בריאות. המס שעליו מדובר כרגע הוא 5.6%, ומייד אכנס למרכיבים שלו. אלא מה? היום זה וולונטרי. אני רוצה, אני נעשית מבטחת של קופת-חולים, איזו שאני רוצה, ואם אני לא רוצה, אני לא מבטחת. עדיין זה וולונטרי.

אגב, לי התברר שאני עשר שנים לא מבוטחת. אני בקרב 250,000 הבלתי-מבוטחים, אבל זה גם קורה. בכל אופן, זה וולונטרי.

צריך להבין, שמשיעבור חוק ביטוח בריאות ממלכתי הרי זה מס לכל דבר, כמו מס הכנסה, עם הוצאה לפועל ועם שר משטרה, שיעמוד על המשמר גם בעניין זה.

בכל אופן, אנחנו רוצים לעמוד על כמה עקרונות שמנחים את החוק הזה בצורתו הממלכתית, והם בראש ובראשונה ניתוק מוחלט של הזיקה בין ההסתדרות לבין קופת-החולים. אנחנו נעמוד על המשמר, שלא תהא שום זיקה, משום שזכותו של אזרח לומר: אני משלם בעד בריאות, אני רוצה בריאות נטו, אני לא רוצה לסחוב על גבי מנגנונים ממגנונים שונים, שביניהם לבין בריאות אין שום קשר, ועל כך נשמור. משמע, לא תהא שום זיקה. אני בוחר את קופת-החולים שאני רוצה להשתייך אליה, ואותה קופת-חולים לא תוכל להכריח אותי להיות שייך לשום הסתדרות, לא הסתדרות לרווחת העובד ולא הסתדרות לרווחת המעביד ולא הסתדרות לרווחת אף אחד, אלא בריאות נטו. אני נרשם לקופת-חולים, ובעד הכסף שאני משלם אני רוצה לקבל אך ורק שירותי בריאות הטובים ביותר שאני יכול לקבל.

מאידך גיסא, עולות כל מיני הצעות פשרה, ואני רוצה שאזרחי ישראל ידעו בדיוק על מה מדובר כאשר אומרים פשרה. כל פשרה, ואני צריכה להבהיר את זה, אני לא יודעת אם יהיה לי זמן להיכנס לכל הפשרות שהוצעו, אבל כל פשרה תהיה על גב העובד, על גב האזרח, על גב התושב, על גב הילד, על גב הבריאות שלו, משום שצריך, ואני חוזרת ומדגישה, שהמס הזה יהיה אך ורק לבריאות.

ולכן הוצעה פשרה. אמרו: אולי כשאני נרשמת לקופת-חולים מסוימת, נגיד הכללית, היא לא תוכל להכריח אותי להיות גם חברה בהסתדרות. אבל מאידך גיסא, יכול להיות שאני רוצה להיות חברה בהסתדרות הכללית, ואותה הסתדרות עובדים כללית תוכל להכריח אותי להיות חברה בקופת-חולים הכללית. אני לא רוצה, זאת פשרה שלא נסכים לה, ואני רוצה שכולם ידעו, שאסור ללכת אליה. משמע, יש ניתוק מוחלט בין הסתדרות עובדים שאני רוצה או לא רוצה להשתייך אליה, לבין קופת-החולים שלי, שצריכה לספק לי את שירותי הבריאות הטובים ביותר.

זו אחת הפשרות המוצעות, ואסור שאיש ילך אליה, לרבות הממשלה. אני יודעת שחברים בוועדה אשר מייצגים את מפ"ם – שהיום הם כביכול האור החדש – רוצים ללכת אליה. זה לא צודק, ולא נסכים לכך.

דבר נוסף, שאנו – סיעת הליכוד – הכנסנו כהסתייגות לחוק, והיא התקבלה בחוק כפי שהוא מופיע היום, הוא שלא יקרה שמעביד יוכל להתנות עבודתו של אדם המחפש עבודה – והיום, לצערנו, יש הרבה מחוסרי עבודה – בחברות בהסתדרות; שלא יקרה שאדם ירצה להתקבל לעבודה באחד המפעלים או המוסדות – לא אקרא בשמם, אך יש רבים כאלה השייכים להסתדרות – ויאמרו לו: אתה רוצה לעבוד אצלנו, זו ההסתדרות שלך, זו קופת-החולים שלך. לא יקום ולא יהיה כדבר הזה.

אני עוברת לסעיף הבא, ואני רוצה לומר: שום זיקה, ניתוק מוחלט בין קופת-חולים להסתדרות. קופת-חולים – בריאות נטו. הסעיף הבא עוסק במי שגובה את מס הבריאות. כל בר-דעת יאמר, שאת מס הבריאות צריך לגבות הגוף היעיל ביותר, החסכוני ביותר והממלכתי ביותר, ולכן ההצעה אומרת, שהביטוח הלאומי יגבה את כל המס – 4.8%. לא תהיינה שום פשרות בעניין. באים ואומרים לנו: יש

פשרה כזו, והיתה פשרת דרעי. אם לא יסכימו, ישבו השרים. איני יודעת מה עמדתם, והיא יכולה להשתנות על-פי צרכים פוליטיים אלה או אחרים. הביטוח הלאומי הוא הגוף הממלכתי אשר צריך לגבות את מס הבריאות, על מנת שנוכל לחסוך במשאבים שילכו אך ורק לבריאות. מדובר על מאות מיליונים אשר יכולים ללכת אך ורק למנגנון הגבייה. אנו יודעים למה המנגנון הזה משמש: הוא לא משמש לבריאות אלא לדברים אחרים.

מכיוון שזמני מתקצר, ואני מצירה על כך מאוד – אולי תהיה לי הזדמנות אחרת להוסיף בנושא זה, שהוא חשוב ומהותי. ראינו שהיו ממש רעידות אדמה סביבו, אך אני רוצה לעמוד על כך שהלבה שתצא, תהיה לבה חיובית ולא שלילית, כדי שנוכל להתקדם בצורה הממלכתית ביותר.

אני רוצה לדבר על ה-0.8% התוספת על ה-4.8%. לכן מגיעים היום למס של 5.6%, וזה לא מוצדק. אני מדברת על התוספת של 0.8% שמדברים עליה כפשרה. לא נסכים לכך, משום שמס הארגון הזה צריך לחול על עובד שרוצה להיות מאורגן. בא שר כלשהו מן הממשלה הזו ואומר: נקרא לכך מס רווחת האדם. האם אני יכולה להכריח משפחה שבקושי יש לה ממה לחיות, לשלם כמעט 1% ממשכורתה למנגנון הנקרא רווחת האדם? השם הזה מגוחך, וחוצפה לומר אותו. אני אומרת שהסכום יהיה 4.8%, ואם ארצה להתארגן כעובד שכיר ולא עצמאי – אשלם כראות עיני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים, נתתי לך זמן מעל ומעבר למותר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רואה שזמני תם.

משה נסים (הליכוד):

ההצעה לסדר-היום מדברת על סחבת, אך לא שמעתי בדברייך על סחבת.

שר המשטרה מ' שחל:

הסחבת היא שלא נותנים לי לענות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הסחבת היא ההסבר. אני קוראת לממשלה לבוא מייד, בשבוע הבא, ולהעביר את חוק ביטוח בריאות, 4.8%, שייגבו על-ידי הביטוח הלאומי, בלי שום זיקה להסדרות, בצורה הממלכתית ביותר. אני

קוראת לממשלה להעביר את החוק במתכונתו זו בשבוע הבא. זוהי הקריאה שלנו, ונראה את רמון, האם כוונותיו טהורות. יבוא ויעביר את החוק בצורתו הממלכתית ביותר בשבוע הבא.

היו"ר ר' אדרי:

גם בלי ה-0.8%?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בלי ה-0.8%. אם אני עצמאית, למה אני צריכה לשלם מס ארגון? מה זה 0.8%? מס מנגנון.

היו"ר ר' אדרי:

אבל זה קיים בהצעת החוק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לנו הסתייגות לכך. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל. ישיב אדוני השר משה שחל. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תרשה לי קודם כול לברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אחרי הנאום הזה, אני מאחל לה הצלחה. אני מבין שהיא החליטה לרוץ לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות, מפני שהיא עשתה בדיוק את מה שחיים רמון עשה לפני כן. ראיתי שהיא אפילו הסתכלה היטב כדי לראות האם הטלוויזיה מצלמת אותה, למסע הבחירות הבא שלה. אני רוצה לאחל לך מכל הלב – ואני בטוח שכולנו מתאחדים באיחולי הצלחה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רוצה לומר שגם לי יש עיניים כחולות.

שר המשטרה מ' שחל:

נכון, יש לך אותו בסיס.

היו"ר ר' אדרי:

אם חברת הכנסת בלומנטל תהיה מזכ"ל ההסתדרות הבא, מאיפה היא תשלם את המשכורות שלה ושל חברי הוועדה המרכזת, אם לא יהיה ה-0.8%?

שר המשטרה מ' שחל:

תהיה לה בעיה.

ניסיתי להבין מה השמחה הזו, ומדוע אני מרותק לכאן, ואמרו לי ממזכירות הממשלה כי צריך להשיב על הצעה. בתחילה חשבתי שמהו התבלבל בעיתוי. זו הסיבה שביקשתי מחבר הכנסת יעקב שפי לומר לי האם היו בחירות להסתדרות. חשבתי שכל הסיפור של השבוע היה כלא היה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היית רוצה.

שר המשטרה מ' שחל:

עד כדי כך, שכאשר נאמרו הדברים, חשבתי לרגע שאולי ירוחם משל חזר וחברת הכנסת בלומנטל החליטה שזה הזמן לדבר על חוק ביטוח בריאות. מה לכך ולשבוע זה, לא הבינותי.

איני מתנגד לכל ההצעות שהצעת, תביאי להכרעה את ה-0.8%, ה-4.8% ואת עניין הזיקה. הבחירות היו – לטוב או לרע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רוצים בירור.

שר המשטרה מ' שחל:

מספרים שבתקופת כיבוש העבודה העברית נהגו הפועלים להפגין באחד במאי, ובפתח-תקווה הפגינו עם שתי סממאות: "פועלי כל העולם התאחדו", סממה שאיחדה את כל הפועלים ובעיקר את השמאל, ו"לחם עבודה". לאן הולכים בפתח-תקווה? הלכנו אל משפחת מאירסון, אחד האיכרים בעיירה, שהיתה לו חצר גדולה ומרפסת, וצעקו: "פועלי כל העולם התאחדו" ו"לחם עבודה". הוא היה זקן בעל חוש הומור. הוא יצא החוצה, הסתכל ואמר: תתאחדו, תתאחדו, אבל למה דווקא אצלי בחצר?

לא אכפת לי, תעלי את ההצעה, אבל למה אני צריך לענות עליה היום?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כי חסר שר בריאות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני שואל על העיתוי. לנאום הזה היתה משמעות, אילו היה ננאם לפני שבוע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבל אז לא יכולת לענות לי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אשם?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בוודאי, לא רצית להעלות את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

עכשיו זה נשמע תמוה. אני מניח שיש מזכיר הסתדרות חדש, אשר ודאי יותר גם על ה-0.8%.

משה נסים (הליכוד):

לא יהיה מנגנון, אז לא יהיה צריך את ה-0.8%.

שר המשטרה מ' שחל:

בדיוק. חברי, חבר הכנסת משה נסים, צודק. הוא יתפטר מכל הנכסים ויהיה לו עודף כסף. לא יהיו פוליטרוקים ויהיה חופש. ודאי וודאי שהוא לא יכריח אף אחד להיות חבר קופת-חולים בניגוד לרצונו, ובוודאי מעביד לא יוכל לתבוע מחבר לשלם מס, אם לא ירצה. אני חושב שנגיע לחזון אחרית הימים, שאנשים יהיו בריאים גם בלי ביטוח בריאות. עובדה שאת עצמך אומרת כי לא היית מבוטחת, ואני מניח שהיית בריאה. אני מאחל לך שתהיי בריאה, בלי כל הזדקקות לשום דבר.

הבעיה שלי, חברת הכנסת בלומנטל, היא מה לעשות עם ההצעה שלך.

משה נסים (הליכוד):

פשוט מאוד, להעביר אותה לוועדה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שהממשלה תעביר את החוק. על מה אנו יושבים כאן?

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה רוצה כל הזמן להעביר את החוק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבל באיזו מתכונת?

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה יזמה את החוק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבל באיזו מתכונת? עם אילו פשרות?

שר המשטרה מ' שחל:

מה שהכנסת תחליט. הרי מה אנחנו בכלל בעניין הזה? הכנסת תחליט.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

תנו חופש פעולה לחברי הכנסת של מפלגת העבודה להצביע לפי מצפונם.

משה נסים (הליכוד):

אי-אפשר, יש החלטת ועידה.

שר המשטרה מ' שחל:

וכי עולה על דעתך שחברי הכנסת לא מצביעים על-פי מצפונם? איזו שאלה זאת בכלל? אצלכם זה קורה אחרת? אותו דבר. האמיני לי, יגיד לך חבר הכנסת נסים, שכאשר הוא היה בממשלה, כל ההצבעות היו על-פי המצפון. שום דבר אחר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נכון, אצלנו זה היה כך.

שר המשטרה מ' שחל:

מה זאת אומרת? בוודאי. הוא יאמר לך את זה.

יעקב שפי (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שזו ישיבה משפחתית עכשיו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מוכן שנעביר את ההצעה לוועדה. הבעיה שלי היא גם לאיזו ועדה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה.

שר המשטרה מ' שחל:

שיהיה ועדת העבודה והרווחה. אין בעיה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש כבר אכסניה, ואנחנו מקווים שיטפלו בנושא.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אני אומר לך, מאחר שראיתי איך הדברים התפתחו כאן, כך התחיל חבר הכנסת חיים רמון את הקריירה שלו. יש לך סיכויים טובים אולי בקדנציה הבאה להתמודד על מזכ"לות ההסתדרות.

משה נסים (הליכוד):

על "נעמת" או על מזכ"לות ההסתדרות?

שר המשטרה מ' שחל:

על מזכ"ל לות ההסתדרות.

היו"ר ר' אדרי:

אבל, אם לא יהיו נכסים, לא תהיה חברת העובדים ולא יהיה כלום. אני לא ממליץ בעוד ארבע שנים, לא יהיה אז שום דבר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אנחנו נחליף קודם את השלטון ואז – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להודות לשר וגם לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על הרוח הטובה ועל הנושאים הענייניים.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חמישה בעד, נגד אין, נמנעים אין. הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל עוברת לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

אני מבקש להודות לאדוני השר וגם לחברי הכנסת. תם סדר-היום. אני גם מבקש להודות לסגנית מזכיר הכנסת ולצוות העובדים של הכנסת.

ישיבת הכנסת הבאה – ביום שלישי, 17 במאי 1994.

אני מאחל לכם יום נעים וחג שמח לכולכם ולכל עם ישראל; גם לנערים שביציע ולצוות הטלוויזיה שעובד אתנו כאן. תודה רבה לכם. חג שמח ויום נעים.

הישיבה ננעלה בשעה 14:23.